

ความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
ในทะเลสาบสงขลา : กรณีศึกษาชาวประมงขนาดเล็ก ตำบลคูขุด
อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

Knowledge, Attitude and Practices of Fishermen towards Fisheries
Resources Conservation in Songkhla Lake : A Case Study
of Small-scale Fishermen in Tambon Khu Khut,
Amphoe Sathing Phra, Changwat Songkhla

เฉลิมศรี อรรจนกุล
Chalerm Sri Aatjanakul

Order Key 28572
BIB Key 85758

เลขหมู่ S946.34.T5 ๘๗ ๒๕๓๘
เลขทะเบียน..... ๒๖๒
๒.๑ / ส.ย. ๒๕๔๓

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Master of Science Thesis in Environmental Management
Prince of Songkla University

2538

ชื่อวิทยานิพนธ์   ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
 ในทะเลสาบสงขลา : กรณีศึกษาชาวประมงขนาดเล็ก ตำบลคูขุด อำเภอสิงหนระ
 จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน   นางเฉลิมศรี อรรถนกุล
 สาขาวิชา   การจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

.....
 ศ.ดร. ....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร เนื่องจันทร์)

.....
 ศ.ดร. ....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร เนื่องจันทร์)

.....
 รศ.ดร. ....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. รพีพร สุวรรณรัฐโชติ)

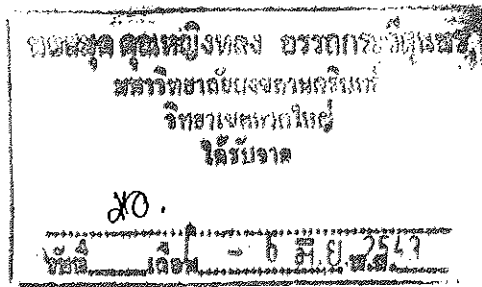
.....
 รศ.ดร. ....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. รพีพร สุวรรณรัฐโชติ)

.....
 (อาจารย์เยาวันจิ กิตติชกรกุล)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิธิ ฤทธิพรพันธุ์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษา ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

.....
 (ดร. ไพรรัตน์ สงวนไพร)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์   ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
   ประมงในทะเลสาบสงขลา : กรณีศึกษาชาวประมงขนาดเล็ก ตำบลคูชุด
   อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน   นางเฉลิมศรี อรรถนกุล

สาขาวิชา   การจัดการสิ่งแวดล้อม

ปีการศึกษา   2538

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ ตลอดจนเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือนประมงที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลคูชุด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จำนวน 84 ราย โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบ สัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น การวิเคราะห์ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างได้ วิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์ ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติเป็นรายข้อ และการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากคะแนนรวมของความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ และหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา เมื่อพิจารณาความรู้เป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของ

ทะเลสาบสงขลามากที่สุด และเมื่อพิจารณาคะแนนรวมของความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา อยู่ในระดับดีและระดับพอใช้เป็นจำนวนเท่ากัน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา เมื่อพิจารณาทัศนคติเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาและสื่อมวลชนในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวประมง เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา และเมื่อพิจารณาจากคะแนนรวมของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับที่ดี

ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา เมื่อพิจารณาแนวปฏิบัติเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวปฏิบัติที่ถูกต้องมากที่สุดในเรื่องการใช้เครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้เครื่องมือประมงที่ไม่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และเมื่อพิจารณาจากคะแนนรวมแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีแนวปฏิบัติอยู่ในระดับดี

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติ ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ความรู้กับทัศนคติ และทัศนคติกับแนวปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.44 และ 0.42 ตามลำดับ ส่วนความรู้กับแนวปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.29 และผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติ โดยให้แนวปฏิบัติเป็นตัวเกณฑ์ ความรู้ และทัศนคติเป็นตัวพยากรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้และทัศนคติทำนายแนวปฏิบัติได้ประมาณ 19 เปอร์เซ็นต์ ($R = 0.44$ และ $R^2 = 0.19$)

ผลการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติแตกต่างกันตามระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ย/เดือน แต่ทัศนคติไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง กลุ่มตัวอย่างมีแนวปฏิบัติแตกต่างกันตามรายได้เฉลี่ย/เดือน แต่แนวปฏิบัติไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ผลการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด พบว่า ความรู้ และทัศนคติ ของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่แนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงแตกต่างกัน

Thesis Title Knowledge, Attitude and Practices of Fishermen
towards Fisheries Resources Conservation in Songkhla
Lake : A Case Study of Small-scale Fishermen in Tambon
Khu Khut, Amphoe Sathing Phra, Changwat Songkhla

Author Mrs. Chalerm Sri Aatjanakul

Major Program Environmental Management

Academic Year 1995

Abstract

The purposes of this study were : 1. to study knowledge, attitude and practices of small-scale fishermen towards fisheries resources conservation in Songkhla Lake; 2. to study the relationship among knowledge, attitude and practices; 3. to compare knowledge, attitude and practices by sex, age, education, incomes and duration of fishing experience. The samples were 84 small-scale fishermen which were the head of fishing families that lived in Tambon Khu Khut, Amphoe Sathing Phra, Changwat Songkhla. The samples were selected by simple random sampling technique. Household interviewing was the main data collection method. The questionnaire was developed by the researcher. Knowledge, attitude and practices of the samples were analyzed in two types, to be analyzed in each item and analyzed from the total scores of knowledge, attitude and practices of each sample. The conclusions were as follows.

1. Knowledge of the samples about fisheries resources conservation in Songkhla Lake was ranked "good and satisfactory" when considered from total scores of knowledge. Besides, when considered from each item of knowledge, the finding revealed that the samples had knowledge about environmental conservation of Songkhla Lake at a "good" rank.

2. Attitude of the samples towards fisheries resources conservation in Songkhla Lake was ranked "good" when considered from total scores of attitude. The finding also revealed that the samples had the highest rank of attitude about the role of educational institute and mass media in fisheries resources conservation in Songkhla Lake when considered from each item of attitude statement.

3. Practices of the samples about fisheries resources conservation in Songkhla Lake were ranked "good" when considered from total scores of practices. The finding also revealed that the samples had the highest rank of practices in using fishing gears which affected the fisheries resources in Songkhla Lake when considered from each item of practices.

4. Regarding the relationship among knowledge, attitude and practices, the finding revealed that there was a medium level of relationship between knowledge and attitude ($r = 0.44$), attitude and practices ($r = 0.42$). But the relationship between knowledge and practices was at a low level ($r = 0.29$). When the multiple

correlations of the scores of knowlege, attitude and practices were analyzed by using practices as a criterion and using knowledge, attitude as predictors, the result indicated that knowledge and attitude could predict practices about 19%.

5. When knowledge, attitude and practices were compared by using sex, age, education, incomes and duration of fishing experience as criteria, the result showed that knowledge of the samples was not significantly different by differences in sex, age, education, incomes and duration of fishing experience. But attitude of the samples were significantly different among different education and income groups, and practices of the samples were significantly different in different income groups.

6. When knowledge, attitude and practices were compared between participant and non-participant groups in releasing shellfish larvae into conservation lake area in Tambon Khu Khut, the result showed that knowledge and attitude were not significantly different. But the participant group significantly had better practices than the non-participant one.

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร เพ็ญจันทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.รพีพรหม สุวรรณรัฐโชติ ที่กรุณาให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนของการวิจัย และการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิธิ ฤทธิพรไธสง และอาจารย์เยาวินิตย์ กิตติธรรกุล ซึ่งเป็นกรรมการสอบ ตลอดจนให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณเจริญ คำแก้ว ผู้ช่วยประมงจังหวัดสงขลา คุณเกรียงศักดิ์ สุริโย เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานประมงจังหวัดสงขลา คุณสนั่น ลีมีวิวัฒน์กุล ประมงอำเภอสติงพระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิตชนก เขิงเช่าวี แห่งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่กรุณาตรวจสอบ แก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอบคุณ คุณประพันธ์ อรรจนกุล ที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจตลอดมา

เฉลิมศรี อรรจนกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
รายการตาราง	(14)
รายการภาพประกอบ	(21)
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหาและความจำเป็นของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย	9
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความรู้	14
การวัดความรู้	14
ทักษะ	14
	(10)

สารบัญ

	หน้า
การเกิดทัศนคติ	15
องค์ประกอบของทัศนคติ	16
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ	18
การวัดทัศนคติ	20
การปฏิบัติ	21
ทัศนคติ และการปฏิบัติ	22
ทฤษฎีการธรรมชาติ	22
ประเภทของทฤษฎีการธรรมชาติ	22
การอนุรักษ์ทฤษฎีการธรรมชาติ	24
หลักการอนุรักษ์ทฤษฎีการธรรมชาติ	24
ทฤษฎีการประมง	26
ลักษณะของทฤษฎีการประมง	26
สาเหตุที่ทำให้ทฤษฎีการประมงถูกทำลาย	27
วิธีการอนุรักษ์ทฤษฎีการประมง	28
ปัญหาในการอนุรักษ์ทฤษฎีการประมง	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
3 วิธีการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือในการวิจัย	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ

	หน้า
4 ผลการวิจัย	47
ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	48
ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาและแนวความคิด ที่จะเลิกทำประมง	53
การได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	55
ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา	63
ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงใน ทะเลสาบสงขลา	73
แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา	93
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	103
เปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	107
เปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติระหว่าง กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูชุด	125
5 การอภิปรายผลการวิจัย	128
สรุปผลการวิจัย	128

สารบัญ

	หน้า
การอภิปรายผลการวิจัย	134
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	148
บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก	165
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	166
ภาคผนวก ข แผนที่	179
ภาคผนวก ค ตารางภาคผนวก	182
ภาคผนวก ง ภาพประกอบ	186
ประวัติผู้เขียน	199

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจำแนกตามระดับการศึกษา	60
10	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจำแนกตามรายได้เฉลี่ย/เดือน	61
11	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจำแนกตามระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	62
12	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์	64
13	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา	65
14	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมง บางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา	68
15	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับ การทำประมงในทะเลสาบสงขลา	70
16	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	71
17	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกตามระดับคะแนนที่ได้ และระดับความรู้	72

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
18	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา จำแนกเป็นรายชื่อ	75
19	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาจำแนกเป็นรายชื่อ	78
20	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบ สงขลา จำแนกเป็นรายชื่อ	80
21	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีกำหนด เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำจำแนกเป็นรายชื่อ	83
22	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลาจำแนกเป็นรายชื่อ	86
23	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างต่อบทบาทของสถานศึกษาและสื่อมวลชนกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกเป็นรายชื่อ	89
24	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	91

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
25	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกตามระดับคะแนนที่ได้ และระดับของทัศนคติ	92
26	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาจำแนกเป็นรายข้อ	94
27	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา จำแนกเป็นรายข้อ	96
28	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการสนับสนุน และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	98
29	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	100
30	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จำแนกตามระดับของคะแนนที่ได้ และระดับของแนวปฏิบัติ	101
31	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน	103
32	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน	104

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
33	ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และแนวปฏิบัติ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน	105
34	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับระหว่างความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของ กลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	106
35	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ ประกอบอาชีพประมง	108
36	การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t-test	110
37	การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยการวิเคราะห์ ด้วยความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)	110
38	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติต่อการ อนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	112
39	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t-test	114

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
40	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)	114
41	การทดสอบความแตกต่างของทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาตามระดับการศึกษา โดยวิธี LSD	116
42	การทดสอบความแตกต่างของทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาตามรายได้เฉลี่ย/เดือน โดยวิธี LSD	118
43	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	120
44	การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาโดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t-test	122
45	การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)	122
46	การทดสอบความแตกต่างของแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาตามรายได้เฉลี่ย/เดือน ด้วยวิธี LSD	124

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
47	การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคุด	125

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ	17
ภาพประกอบภาคผนวก	
1 อวน	187
2 อวนกุ้งนา	187
3 แหนด	188
4 ชุดดักปลา	188
5 เบ็ดราว	189
6 กระบอกลำไย	189
7 จมวก	190
8 สุ่ม	190
9 แห	191
10 กุ่น (ผูกเหยื่อสำหรับกุ้ง)	192
11 เทียว	192
12 ไซ่กุ้งก้ามกราม (ทำด้วยไม้ไผ่)	193
13 ไซ่กุ้งก้ามกราม (ทำด้วยอวน)	193
14 ไซ่กุ้งนา	194
15 ไซ่ปลาช่อน	194
16 ไซ่หนัง (แบบทรงกลม)	195
17 ลักษณะการวางไซ่หนังแบบทรงกลม	195
18 ไซ่หนัง (แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า)	196

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบภาคผนวก		หน้า
19	ลักษณะการวางโซ่ทิ้งแบบสี่เหลี่ยมสี่ด้าน	196
20	ซั้ง (ทำด้วยไม้)	197
21	ซั้ง (ทำด้วยอวน)	197
22	ไม้ระ	198
23	ลักษณะการวางไม้ระ	198

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็มาของปัญหา

ทะเลสาบสงขลาตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา และจังหวัดพัทลุง มีพื้นที่ประมาณ 1,040 ตารางกิโลเมตร หรือ 616,750 ไร่ ในอดีตทะเลสาบสงขลาอุดมไปด้วยทรัพยากรประมง นานาชนิด เช่น ปลา กุ้ง ฯลฯ จน ดร.ฮิว เอ็มสมิท ที่ปรึกษาแผนกสัตว์น้ำของกระทรวง เกษตรราธิการ ได้บันทึกไว้เมื่อ พ.ศ. 2467 ว่า "กุ้งชนิดดีเยี่ยมพันธุ์ต่าง ๆ เกิดชุกชุมอยู่ใน ชายทะเลแถบนี้ แต่กุ้งในทะเลสาบเป็นที่มีมากที่สุด ไม่มีน่าน้ำใด ๆ ในโลกนี้จะมีจำนวนกุ้ง และพันธุ์กุ้งหลายอย่างหลากหลายชนิดเหมือนในน่าน้ำแถบนี้" (เรียงชัย ต้นสกุล, 2535 : 109) จากความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ทำให้ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งประมงที่ สำคัญแห่งหนึ่งในภาคใต้

แต่ในระยะ 15 - 20 ปีที่ผ่านมา จำนวนสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาได้ลดลงอย่าง รวดเร็ว จากผลการสำรวจของสถาบันเฉพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติในปี พ.ศ. 2524-2527 พบว่า ในทะเลสาบสงขลาเหลือปลาอยู่เพียง 327 ชนิด นอกจากนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นักวิชาการ ชาวประมง และผู้ค้าสัตว์น้ำ ต่างก็ระบุตรงกันถึงการลดลงของสัตว์น้ำในเขต ทะเลน้อย และทะเลหลวง เมื่อเปรียบเทียบกับผลการจับในอดีต (ยงค์ มุลิก, 2537 : 7) ปริมาณการจับสัตว์น้ำบางชนิดต่อหน่วยเวลามีแนวโน้มลดลง เช่น จากการให้แหจับกุ้งก้ามกราม ในทะเลสาบสงขลาตอนบน (ทะเลหลวง) พบว่าในปี พ.ศ. 2513 ชาวประมงสามารถจับ กุ้งก้ามกรามได้ 425 กรัม/ชั่วโมง แต่กลับลดลงเหลือเพียง 153 กรัม/ชั่วโมง ในปี พ.ศ. 2516 อีกทั้งกุ้งที่จับได้ก็มีขนาดเล็กลงมาก (วิเศษ ชมเดช และสิริ ทุกข์วินาศ, 2528 : 13)

และจากข้อมูลสถิติปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้จากทะเลสาบซึ่งนำมาจำหน่ายบริเวณอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในช่วงปี 2520-2530 ที่สำรวจโดยสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการลดลงของผลผลิตสัตว์น้ำ จากปี พ.ศ. 2527-2530 ดังตารางภาคผนวก 4 (ยนต์ มุสิก, 2537 : 13)

การลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำดังกล่าวมาแล้ว เกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการ คือ

1. การจับสัตว์น้ำจนเกินจุดสมดุลย์ เนื่องจากประชากรที่ประกอบอาชีพประมงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้จำนวนเครื่องมือจับสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้นด้วย เช่น ในปี พ.ศ. 2515 มีชาวประมงอาศัยอยู่รอบทะเลสาบประมาณ 4,000 ครอบครัว (วิเศษ ช่มเดช และสิริ ทุกข์วินาศ, 2528 : 13) ต่อมาปี พ.ศ. 2519 เพิ่มขึ้น 7,500 ครอบครัว (กำพล แก้วทองดี, 2520 : 2-25) และเพิ่มขึ้น 23,458 ครอบครัว ในปี พ.ศ. 2527 (วิเศษ ช่มเดช และสิริ ทุกข์วินาศ, 2528 : 13) นอกจากนี้เครื่องมือจับสัตว์น้ำก็ทันสมัยขึ้น เป็นผลให้ทำการประมงเกินจุดสมดุลย์ทุกฤดูกาล

2. การลักลอบจับสัตว์น้ำด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น การให้ยาเบื่อ การใช้กระแสไฟฟ้าช็อต การใช้โพงพางจับสัตว์น้ำ นอกจากนี้กรมประมงได้ห้ามใช้เครื่องมือประมงบางอย่างทำการประมงในทะเลสาบสงขลา เช่น อวนลาก อวนรุน อวนล้อมจับ แต่ปรากฏว่ามีผู้ฝ่าฝืนลักลอบจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาด้วยวิธีการดังกล่าวอยู่เนือง ๆ (ณรงค์ ณ เชียงใหม่, 2534 : 24) เช่น การใช้โพงพางดักจับสัตว์น้ำ ซึ่งขณะนี้มีการใช้โพงพางจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ประมาณ 580 ช่อง (สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา, 2536 : 18) เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่มีส่วนในการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาอย่างรุนแรงคือ เรืออวนรุน ซึ่งพบมากในทะเลสาบสงขลาตอนนอก เครื่องมือชนิดนี้ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำทั้งที่เป็นสัตว์น้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในทะเลสาบสงขลาตอนนอก ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้เป็นแหล่งเลี้ยงตัวของลูกกุ้งทะเลที่ใหญ่แห่งหนึ่งของภาคใต้ (อำพล พงศ์สุวรรณ และไพโรจน์ พรหมานนท์, 2517 : 100) สัตว์น้ำที่จับโดยเรืออวนรุนนั้นเป็นปลาเล็ก ๆ ที่ไม่ได้ขนาดถึง 50-75 เพอร์เซ็นต์ ของสัตว์น้ำทั้งหมดที่จับได้ (คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้, 2536 : 6) และจากการศึกษาของสถาบันเพาะเลี้ยง

สัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติในปี พ.ศ. 2524 พบว่าเรืออวนรุน แต่ละลำจะทำลายกุ้งทะเลที่โตไม่ได้ ขนาด 3,500-14,000 ตัว/ชั่วโมง ทำลายปลาที่โตไม่ได้ขนาด 1,600-8,000 ตัว/ชั่วโมง (คณะกรรมการประสานงานองค์การพัฒนาเอกชนภาคใต้, 2536 : 61) และขณะนี้เรืออวนรุนทำการประมงอยู่ในทะเลสาบสงขลาประมาณ 150 ลำ (สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา, 2536 : 18) เครื่องมืออวนรุนได้ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างมหาศาล ทั้งยังทำลายระบบนิเวศของทะเลสาบ ตลอดจนสร้างความเดือดร้อนต่อการตั้งถิ่นของชาวประมงขนาดเล็กอีกด้วย (คณิต ไชยาคำ, โฆโรจน์ สิริมนตรีภรณ์ และจุฬารัตน์ รัตนไชย, 2525 : 8) กล่าวได้ว่า การใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย ดังกล่าวแล้วเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลงอย่างรวดเร็ว

3. ความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนริมทะเลสาบ ริมทะเลสาบสงขลาที่ป่าชายเลนอยู่ประมาณ 261 ตารางกิโลเมตร (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2522 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2534 : 32) แต่ปัจจุบันนี้ป่าชายเลนริมทะเลสาบสงขลาได้เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากแรงกดดันของประชากรที่บุกรุกเข้าไปตัดต้นไม้ในป่าชายเลน ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของป่าชายเลนจึงทำให้ไม่มีการดูแลรักษา (สำนักงานจังหวัด, ศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบทจังหวัดสงขลา : ม.ป.ป. : 17) ประชาชนบุกรุกเข้าไปตัดต้นไม้ในป่าชายเลนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือนโดยไม่มีการควบคุม และขาดการจัดการป่าชายเลนที่เหมาะสม ทั้งการขยายตัวของเมือง และชุมชน เข้าไปในบริเวณที่ริมทะเลสาบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของทะเลสาบ เนื่องจากการพัฒนาต่าง ๆ ก็เป็นผลโดยตรงต่อการเสื่อมสภาพระบบนิเวศของป่าชายเลน ซึ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรประมง ทั้งนี้เนื่องจากป่าชายเลนมีคุณค่าทางนิเวศวิทยาสูงมากคือ เป็นแหล่งอาศัย สืบพันธุ์ ชยายพันธุ์ และเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง (ณรงค์ ณ เทียงใหม่, 2534 : 25) ฉะนั้นเมื่อป่าชายเลนริมทะเลสาบเสื่อมโทรมลง จึงมีส่วนทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบลดลงดังกล่าว

4. การตื่นขึ้นของทะเลสาบ การตื่นขึ้นของทะเลสาบเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น การตัดต้นไม้ทำลายป่าหรือกิจกรรมอื่น ๆ บริเวณต้นน้ำของทะเลสาบ ทำให้ดินพังทลายลงแล้วถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่ทะเลสาบ นอกจากนี้การที่มีน้ำจัดไหลลงทะเลสาบมีปริมาณน้อย เพราะมีการสร้างเหมืองฝายต่าง ๆ ทำให้กระแสไหลช้าลง การตกตะกอนก็มีแนวโน้มว่าจะมากขึ้น (คณะกรรมการประสานงานองค์การพัฒนาเอกชนภาคใต้, 2536 : 12) ประกอบกับลักษณะทะเลสาบที่เป็นแหล่งน้ำรูปกะทะก้นแบน มีความลึกเฉลี่ยเพียง 1 - 2 เมตร แสงแดดจึงส่องถึงก้นน้ำได้โดยง่ายก่อให้เกิดการแพร่ขยายพันธุ์ของพรรณไม้น้ำเป็นจำนวนมาก (วิเศษ ชมเดช และสิริ ทุกข์วินาศ, 2528 : 14) เมื่อพรรณไม้น้ำเหล่านี้หมดอายุ ก็จะตายทับถมกันทำให้เกิดการตื่นขึ้นในบริเวณทะเลสาบอย่างรวดเร็ว สิ่งที่ทำให้ทะเลสาบตื่นขึ้นอีกประการหนึ่ง คือ การปอกสร้างเครื่องมือประจําที่หลายประเภทที่ปอกสร้างไว้ในทะเลสาบสงขลา เช่น ไทหนึ่ง ซึ่ง โพงพาง บาม และอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้น้ำไม่สามารถถ่ายเทได้สะดวก ตะกอนทรายและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ได้ตกตะกอนทับถมอยู่ในพื้นที่บางส่วน ทำให้พื้นที่หลายแห่งตื่นขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ชาวประมงมีความเชื่อว่าการตื่นขึ้นของทะเลสาบ ก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลง เพราะสัตว์น้ำบางชนิดจะไม่อาศัยอยู่ในน้ำตื่น เนื่องจากอากาศร้อนจึงวางไข่ไม่ได้ และการตื่นขึ้นของทะเลสาบยังเป็นที่สาเหตุให้สัตว์น้ำวัยอ่อนจากอ่าวไทยแพร่กระจายเข้ามาในทะเลสาบตอนบนน้อยลง ทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบลดลงอย่างรวดเร็ว

5. การปล่อยน้ำเสียและของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนลงสู่ทะเลสาบ เนื่องจากมีประชากรจำนวนมาก ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมทะเลสาบ เช่น ในปี 2525 มีประชากรรอบทะเลสาบ จำนวน 576,581 คน จาก 9 อำเภอ 2 จังหวัด (เวียงชัย ต้นสกุล และคณะ, 2525 : 14) และยังมีโรงงานอุตสาหกรรมอีกหลายโรง ซึ่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้ปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ทะเลสาบ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา รายงานว่า โรงงานในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ มีส่วนก่อให้เกิดมลพิษกับทะเลสาบ (คณะกรรมการประสานงาน องค์การพัฒนาเอกชนภาคใต้, 2536 : 8) โดยโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ จะปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลสาบสงขลา ทั้งโดยตรงและผ่านคลองต่าง ๆ ที่ระบายลงสู่ทะเลสาบ ประมาณ 23,023 - 26,840

ภิโกลรัมบีไอต์/วัน หรือเทียบได้กับปริมาณของเสียจากประชากรจำนวน 767,000-894,600 คน (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2532 : 4) นอกจากนี้ทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรมแล้ว ชุมชนหรือหมู่บ้านที่อยู่ริมทะเลสาบ ก็มีการระบายของเสียลงสู่ทะเลสาบ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2534 : 24) เช่น ชุมชนเมืองสงขลา 70 เพลอร์เทินด์ ท้องประชากรปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลสาบสงขลา (จักรไชย รัตนไชย และคณะ, 2532 : 107) เมื่อรวมทั้งน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและน้ำทั้งจากชุมชนที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้ว มีปริมาณวันละ 116 ตัน (คณะกรรมการประสานงานองค์การนิเวศภาคีแห่งชาติ, 2536 : 8) และน้ำเสียดังกล่าวมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำในทะเลสาบสงขลา อันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในบริเวณทะเลสาบสงขลา ดังกล่าว (จักรไชย รัตนไชย และคณะ, 2532 : 72)

6. น้ำเสียจากการเกษตรที่ระบายลงสู่ทะเลสาบ น้ำเสียจากการเกษตรมาจากการทำนาแก้ง และการใช้สารเคมีทางการเกษตรเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากในระยะ 3-5 ปีที่ผ่านมา มีการบุกเบิกพื้นที่ริมทะเลสาบเพื่อทำนาแก้ง จนบัดนี้ในจังหวัดสงขลา มีผู้ทำนาแก้งริมทะเลสาบประมาณ 112 ราย พื้นที่ 2,037 ไร่ (สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา, 2536 : 18) และนาแก้งเหล่านี้ได้ระบายน้ำเสียลงสู่ทะเลสาบโดยตรง มีการสำรวจพบว่าทะเลสาบสงขลาเริ่มมีปัญหา น้ำเสียอันเป็นผลมาจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, ฝ่ายทรัพยากรชายฝั่งและทางทะเล, 2532 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2534 : 26) นอกจากนี้เสียจากนาแก้งแล้ว ของเสียหรือน้ำเสียที่เกิดจากปศุสัตว์ ปุ๋ยเคมี และสารเคมีที่ใช้ในการกำจัดศัตรูพืชจากพื้นที่การเกษตรรอบ ๆ ทะเลสาบ ก็มีผลเสียต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ เพราะสารพิษบางอย่างมีผลตกค้างนาน และมีพิษต่อสัตว์น้ำโดยตรง

7. การขุดลอกร่องน้ำปากอ่าวทะเลสาบ มีการศึกษาพบว่า การขุดลอกร่องน้ำเพื่อพัฒนาการเดินเรือบริเวณทะเลสาบ เป็นผลทำให้น้ำเค็มหนุนเข้ามาจนเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศของทะเลสาบ และอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำชนิดบางชนิด ซึ่งมีผลทำให้สัตว์น้ำบางชนิดลดจำนวนลง (Limpadanaei, 1977 : 1-12 อ้างถึงใน ณรงค์ ฤ เชียงใหม่, 2534 : 25)

8. ผลกระทบจากโครงการสูบน้ำเพื่อการเกษตร โครงการสูบน้ำทุ่งระโนด เป็นโครงการสูบน้ำจากทะเลสาบเพื่อการเกษตรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อหาน้ำจัดในการทำนาแกกั้นน้ำในทุ่งระโนด จำนวน 115,000 ไร่ โดยเริ่มจัดตั้งโครงการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 มีโรงสูบน้ำเส้นผ่าศูนย์กลาง 36 นิ้ว 10 เครื่อง พร้อมคลองส่งน้ำ โครงการเสร็จเรียบร้อยและเริ่มสูบน้ำครั้งแรกใน พ.ศ. 2521 โดยสูบน้ำจากทะเลสาบตอนบนสุดที่ตำบลตะเคียนชะ อำเภอรอบระโนด จังหวัดสงขลา เข้าสู่ทุ่งระโนด (เรียงชัย ตันสกุล และคณะ, 2527 : 16) ทำการสูบน้ำระหว่างเดือนเมษายน - กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นระยะที่แห้งแล้งช่วงกล้าข้าวกำลังเจริญเติบโต และน้ำในทะเลสาบยังไม่เต็ม เมื่อทำการสูบน้ำได้ระยะหนึ่งน้ำในทะเลสาบตอนบนจะเริ่มเต็มขึ้นจนเมื่อความเค็มเกิน 5 ppt. ซึ่งเป็นอันตรายกับต้นข้าวก็จะหยุดสูบน้ำ

จากข้อมูลของโครงการนี้ในเวลาที่ต่อมาพบว่า การสูบน้ำในช่วงหน้าแล้งจะทำให้ความเค็มของน้ำในทะเลสาบเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำในทะเลสาบ เพราะสัตว์น้ำบางชนิดไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้

จากสาเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ได้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อชาวประมงได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง จนบางรายต้องเปลี่ยนอาชีพ หรือทิ้งถิ่นฐานไปประกอบอาชีพที่อื่น ดังจะเห็นได้จาก ในปี พ.ศ. 2527 รอบทะเลสาบมีผู้ที่ประกอบอาชีพประมงอยู่ประมาณ 23,458 ครัวเรือน ประชากร 157,921 คน จาก 184 หมู่บ้าน (วิเศษ ช่มเดช และสิริ ทักษ์วินาศ, 2528 : 13) แต่ในการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2533 พบว่ารอบทะเลสาบมีผู้ที่ประกอบอาชีพประมงอยู่เพียง 160 หมู่บ้าน ประชากร 79,670 คน จาก 18,840 ครัวเรือน (สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา, 2536 : 17) อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวประมงบางกลุ่มที่เชื่อว่า ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ และชาวประมงกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) สามโครงการที่ทำงานอยู่รอบทะเลสาบคือ โครงการพัฒนาชุมชนประมงขนาดเล็ก จังหวัดสงขลา ซึ่งทำงานอยู่ในเขตทะเลสาบตอนล่าง โครงการเลใต้ : เพื่อการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมซึ่งทำงานอยู่แถบทะเลสาบตอนกลาง บริเวณตำบลคูซูด และโครงการฟื้นฟูทะเลสาบจังหวัดพัทลุง ซึ่งทำงานอยู่ที่เกาะหมาก ตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง แนวทางการปฏิบัติงานของโครงการเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อแสวงหาทางเลือกใหม่ในด้านการประกอบ

อาชีพประมงหรือการที่ทะเลสาบให้ชาวประมงอยู่รอด และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กรของชาวประมง เพื่อเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหาของทะเลสาบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วยการจัดฝึกอบรม เสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ศึกษาดูงาน ตลอดจนจนถึงการจัดทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนประมง

ตำบลคุดูตเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีชาวประมงมากที่สุดชุมชนหนึ่งซึ่งทำการประมงในทะเลสาบมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน และจากการสำรวจของเจ้าหน้าที่จากโครงการแลได้ เมื่อปี พ.ศ. 2534 พบว่าปัญหาสำคัญของชาวประมงตำบลคุดูตก็เช่นเดียวกับปัญหาในชุมชนประมงแห่งอื่นที่ทำการประมงในทะเลสาบ สงขลา คือ ปัญหาการลดลงของปริมาณสัตว์น้ำจนส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจของครอบครัว และชุมชน ชาวประมงบางกลุ่มจึงได้มีการปรึกษาหารือกันเพื่อหา路子ในการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำให้มากขึ้น วิธีการที่คิดขึ้นมาคือ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบ และเพื่อให้สัตว์น้ำที่ปล่อยไปได้มีโอกาสเติบโตจนถึงขนาดที่ควรจับมาขายได้ ชาวประมงจึงเห็นควรมีการกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำเป็นการชั่วคราว

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2534 และปี พ.ศ. 2535 ชาวประมงตำบลคุดูต ประมงอำเภอสังขละบุรี และโครงการแลได้ จึงได้ร่วมกันปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบสงขลา และมีการกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำขึ้นชั่วคราวเป็นเวลา 3 เดือน เมื่อครบกำหนดก็อนุญาตให้ชาวประมงเข้าไปจับสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าวได้ กิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบนี้ชุมชนได้มีส่วนร่วมทั้งในการหาพันธุ์สัตว์น้ำมาปล่อย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ ส่วนการดูแลเขตอนุรักษ์ฯ ใช้กลไกกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแล ในระหว่างปี พ.ศ. 2534-2536 มีการปล่อยกึ่งกุลาดำประมาณ 4.5 ล้านตัว ปลากระพงขาว 1.6 ล้านตัว และปลานิลอีก 23,000 ตัว (มาณะ ช่วยชู, 2536 : 50) ปรากฏว่าหลังจากปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบ ชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น ชาวประมงเห็นว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง จึงเกิดความคิดที่จะให้มีเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำเป็นการถาวร เพื่อที่จะได้เป็นแหล่งปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติอีกด้วย ดังนั้นในปี พ.ศ. 2536 ประมงอำเภอสังขละบุรีร่วมกับ

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (อุทยานนกน้ำคุชชุด) จึงได้ดำเนินการประกาศให้ เขตอนุรักษ์นกน้ำ สัตว์น้ำบ้านคุชชุด เป็นเขตอนุรักษ์นกน้ำสัตว์น้ำตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2536 มีจำนวนพื้นที่ประมาณ 933.59 ไร่ และชาวประมงได้เลือกคณะกรรมการซึ่งเป็นชาวประมงในตำบล คุชชุดขึ้นมาทำหน้าที่ดูแล ป้องกันมิให้มีการลักลอบเข้าไปจับสัตว์น้ำใน เขตอนุรักษ์นกน้ำ สัตว์น้ำ คณะกรรมการดังกล่าวเรียกว่า "ประมงอาสา" มีจำนวน 8 คน ซึ่งภายหลัง ประมงอำเภอ สทิงพระ ได้แต่งตั้ง ให้ประมงอาสาที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการจับกุมผู้ลักลอบเข้ามาทำ ประมงในเขตอนุรักษ์

ฉะนั้นการศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาจากชาวประมงตำบลคุชชุด อำเภอ สทิงพระ จังหวัดสงขลา เพราะเห็นว่า เป็นพื้นที่ที่องค์กรประชาชนได้ เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง การได้ทราบถึงความรู้ ทักษะ และแนว ปฏิบัติของชาวประมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า ชาวประมงตำบลคุชชุดมีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงอย่างไรบ้าง มีทัศนคติ เกี่ยวกับเรื่องนี้เช่นไร ตลอดจนมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมอย่างไรบ้างในการ อนุรักษ์ทรัพยากรประมง เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ทราบเป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานให้ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ประมงในทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมง ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรดังต่อไปนี้คือ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ ของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีความสัมพันธ์กัน
2. ชาวประมงมีความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาแตกต่างกันตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ ของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
2. ทำให้ทราบว่า สื่อที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา เป็นสื่อประเภทใด ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจนำมาใช้ เป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้สื่อ เพื่อกระตุ้นให้ชาวประมงมีแนวปฏิบัติที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะชาวประมงขนาดเล็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอคูชูด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาเท่านั้น และต้องเป็นผู้ที่ยังคงประกอบอาชีพประมงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจจะประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพรองก็ได้ โดยจะศึกษาจากหัวหน้าครัวเรือนประมงหรือภรรยา ปัจจุบันในเขตตำบลคูชูดมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงขนาดเล็กอยู่ 237 ครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนประมงที่ตกเป็นตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ มีจำนวน 84 ราย

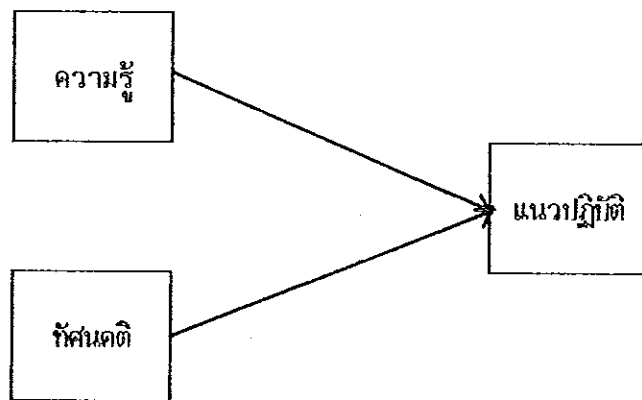
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. ตัวแปรหลัก คือ ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ
2. ตัวแปรรอง คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

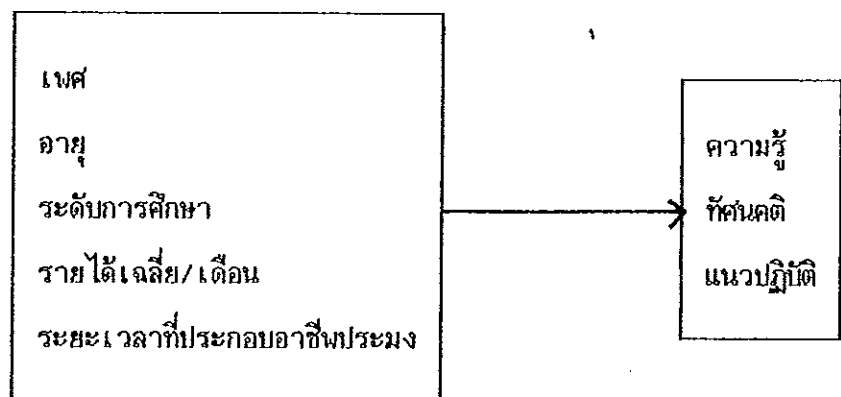
เวลาที่ประกอบอาชีพประมง

โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรหลัก

2. ตัวแปรรอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ
2. การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายในวันและเวลาที่ต่างกัน ถือว่าไม่มีผลทำให้ข้อมูลที่ได้ต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทรัพยากรประมง หมายถึง สัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ในทะเลสาบสงขลาซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น กุ้ง ปลา เป็นต้น

การอนุรักษ์ หมายถึง การให้ทรัพยากรอย่างฉลาด คือ ใช้ให้ได้ผลมากที่สุด นานที่สุด โดยที่ทรัพยากรไม่สิ้นเปลืองหรือกินทุน (บุญส่ง เลขะกุล, 2502 : 292)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำว่าทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา วิธีการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกมาให้เห็นจากคำพูดหรือพฤติกรรม (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2529 : 106)

ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง หมายถึง ทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของท้าวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา และทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาและสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ซึ่งทัศนคติเหล่านี้แสดงออกมาด้วยความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงดังที่กล่าวมาแล้ว

แนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง หมายถึง การกระทำที่ชาวประมงเคย
กระทำ หรืองดเว้นการกระทำในทางที่ก่อให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำในทะเลสาบ
สงขลา อันได้แก่ แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา
แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา และแนวปฏิบัติในการสนับสนุนและให้
ความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ชาวประมงขนาดเล็ก หมายถึง ชาวประมงที่ออกทำการประมงโดยไม่ใช้เรือ ชาว
ประมงที่ออกทำการประมงโดยใช้เรือแจว เรือพาย หรือเรือหางยาว

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของ
ชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยสารดังต่อไปนี้

1. ความหมายของความรู้
2. การวัดความรู้
3. ความหมายของทัศนคติ
4. การเกิดทัศนคติ
5. องค์ประกอบของทัศนคติ
6. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
7. การวัดทัศนคติ
8. การปฏิบัติ
9. ทัศนคติและการปฏิบัติ
10. ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ และประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ
11. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
12. ทรัพยากรประมง และลักษณะของทรัพยากรประมง
13. สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรประมงถูกทำลาย
14. วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
15. ปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
16. รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ตามความหมายของพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) (Good, 1973 : 325) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ว่า เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับ และเก็บรวบรวมสะสมไว้

ประกาศนียบัตร สุวรรณ (2520 : 10) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมที่เริ่มต้นซึ่งผู้เรียน เพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการฝึก หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ที่สิ้นี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมายข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎโครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ เป็นต้น

สรุปแล้ว ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ รายละเอียดต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับ รวมทั้งสิ่งที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ และบุคคล ซึ่งได้จากการเรียนรู้หรือการค้นคว้า การรับรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยเวลา และมนุษย์ได้มีการเก็บรวบรวมสะสมไว้

การวัดความรู้

เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ การวัดความรู้ โดยใช้แบบทดสอบนั้น ถือว่าแบบทดสอบเป็นสิ่งเร้า ที่นำไปเร้าผู้ถูกสอบให้แสดงอาการตอบสนองออกมา ด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน ทำทาง เพื่อให้สามารถสังเกต เห็น หรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น ๆ (บุญธรรม กิจาเวีดาบวิสุทธ์, 2531 : 21-25)

ทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า แอนตัส (Aptus) แปลว่า โน้มเอียง (วิชัย วัฒนาวงศ์ธรรม, 2524 : 24) ทัศนคติบางครั้งก็ใช้คำว่าเจตคติ นักจิตวิทยาได้นิยามความหมายของทัศนคติ ไว้หลายความหมาย เช่น

แอลพอร์ต (Allport, 1935 : 810) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นสภาวะความพร้อมทางจิตซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทาง ปฏิกริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เทอร์สโตน (Thurstone, 1976 : 39) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวก และลบ ที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้ เช่น สิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้ ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่าง ได้ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ชอร์ และไรท์ (Shaw and Wright, 1967 : 3) ให้ความหมายว่า ทัศนคติคือ ลักษณะความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลตอบสนองทางพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าใจเกี่ยวข้อง

จากคำจำกัดความดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกเชิงประมาธค่าของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผ่านเข้ามาในประสบการณ์ของบุคคล ความรู้สึกเชิงประมาธค่านี้เป็น ได้จากทางด้านบวกถึงด้านลบ ทำให้บุคคลพร้อมที่จะ ได้ตอบสนองสิ่งต่าง ๆ

การเกิดทัศนคติ

ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ ทัศนคติจะประกอบไปด้วย 2 มิติ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2525 : 99) คือ ทิศทาง (Direction) และความเข้มขึ้น (Magnitude) ทิศทางมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวก และทางลบ ส่วนความเข้มขึ้นมี 2 ขนาด คือ ความเข้มขึ้นมากและความเข้มขึ้นน้อย แหล่งที่มาของการเกิดทัศนคติ สรุปได้ 4 ประการ (ถวิล ชาราโกชน์, 2532 : 50-51) คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะด้าน (Specific experiences) หมายความว่า การที่บุคคลได้ประสบกับเหตุการณ์ บุคคล หรือเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความตั้งใจ จนกลายเป็นทัศนคติต่อบุคคลนั้น หรือเหตุการณ์นั้น ๆ ขึ้นมา

2. การติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่น (Communication from others) การที่บุคคลต้องติดต่อกับผู้อื่นอยู่เสมอ จะทำให้บุคคลนั้นรับเอาทัศนคติหลายอย่างของบุคคลที่ติดต่อด้วยความไม่ตั้งใจ การติดต่อหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใดมักจะอยู่ในลักษณะที่ไม่มีแบบแผน เช่น ในกลุ่มครอบครัว เครือญาติ กลุ่มเพื่อน เป็นต้น

3. ตัวอย่าง (Models) การที่บุคคลได้เห็นตัวอย่างของบุคคลอื่นปฏิบัติในเรื่องใดก็ตาม ก็จะจำรูปแบบนั้นมาปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบอันนั้นจะก่อให้เกิดทัศนคติได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เห็นตัวแบบนั้น เป็นที่ยอมรับ และนับถือของบุคคลนั้นเพียงใด

4. องค์ประกอบของสถาบัน (Institution factors) หมายความว่า สถาบันทุกสถาบันจะมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และธรรมเนียมประเพณีให้บุคคลในสถาบันนั้น ๆ ถือบปฏิบัติ ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติของบุคคลในสถาบันนั้น ๆ ทั้งสิ้น

องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2525 : 29) และทัศนคตินั้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ (Triandis, 1971 : 3) คือ

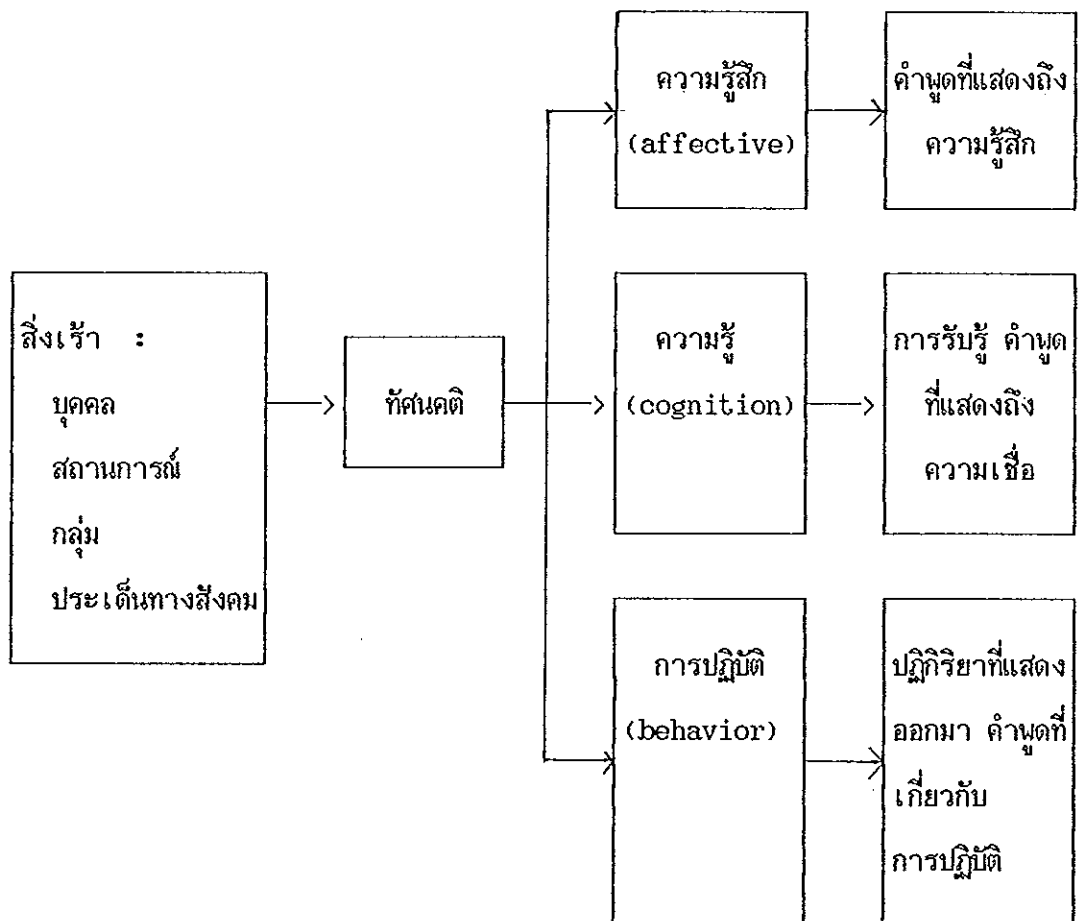
1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ถ้าบุคคลไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเลย บุคคลก็จะเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ องค์ประกอบด้านความรู้นี้จะรวมถึงความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ด้วย

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่บุคคลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ แล้ว ตัวที่วัดว่าบุคคลจะมีอารมณ์หรือความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งนั้นก็คือ ความเชื่อ และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับมาเกี่ยวกับสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Behavioral component) เป็นความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่มีทัศนคติด้วย โดยพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของบุคคลต่อสิ่งนั้น จะได้รับอิทธิพลจากความรู้ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งดังกล่าว

โดยปกติแล้ว องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ จะมีความสัมพันธ์กันมากจนไม่อาจแยกจากกันได้เด็ดขาด ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ

ฉะนั้นการวัดทัศนคติจึงต้องวัดองค์ประกอบทั้ง 3 ของทัศนคติ และจะต้องวัดเป็นภาพรวม ๆ โดยพิจารณาจากกิริยาท่าที การตอบสนองต่อสิ่งเร้าในหลาย ๆ ด้าน หลายประการรวมกัน มิใช่วัดจากการกระทำหรือพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวของบุคคล (บุญธรรมกิจปริดาปริสสุทธี, 2531 : 66)

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติมีความมั่นคงถาวร (จิตทยา สุวรรณษฎ์, 2509 : 602-603) อย่างไรก็ตามทัศนคติสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้

ไญบูลย์ อินทรวินชา (ม.ป.ป. : 12) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความคงที่ (Stability) และความแปรเปลี่ยน (Mobility) ในทัศนคติของแต่ละบุคคล คือ

1. ลักษณะพื้นเพเดิมของครอบครัว
2. อายุ
3. เชื้อชาติปัญญา หรือความเฉลียวฉลาด
4. ระดับการศึกษา
5. ระดับชั้นทางสังคม
6. ลักษณะงานอาชีพ
7. สภาพการณ์ทางด้านภูมิศาสตร์

ไตรแมนดีส (Triandis, 1971 : 161-163) ได้ให้ความเห็นคล้ายกับไญบูลย์อินทรวินชา โดยกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. เพศ
2. อายุ
3. สติปัญญา
4. สิ่งแวดล้อม
5. ประสบการณ์เดิมของบุคคล

แมกการ์ธ (McGuire, 1968 อ้างถึงใน พรนิมล วรอุติกุลพิงศ์, 2528 : 95) ได้วิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยอาศัยกระบวนการสื่อสารว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลมี 5 ขั้นตอน คือ

1. การใส่ใจ (Attention) หมายความว่า การที่จะให้บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องใดก็ตาม จะต้องหาวิธีการที่จะทำให้บุคคลนั้นสนใจ และเอาใจใส่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งนั้นด้วย

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เมื่อบุคคลสนใจเอาใจใส่ในเรื่องใดก็ตาม บุคคลย่อมจะเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ

3. การมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น (Yielding) เมื่อบุคคลเกิดความเข้าใจก็จะนำไปสู่การยอมรับ ซึ่งการยอมรับก็มี 3 แบบ คือ

1. การยอมตาม (Compliance) เพราะหวังว่าจะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

2. การเลียนแบบเทียบเคียง (Identification) โดยจะทำตนให้คล้ายคลึงกับผู้ซึ่งถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ตนเองพอใจ และอยากเลียนแบบ

3. การยอมรับเข้าไว้ภายในตน (Internalization) บุคคลยอมรับเพราะการชักจูงนั้นทำให้บุคคลนั้นเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ

4. การเก็บเอาไว้ (Retention) คือ การจำได้นั่นเอง เมื่อบุคคลเกิดการยอมรับแล้ว การเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะคงทนนานเท่าไร ขึ้นอยู่กับความจำ หรือการจดจำเรื่องราวเกี่ยวกับทัศนคตินั้น ๆ วิธีการสื่อสารที่ดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับ และการเสนอข่าวสารนั้นบ่อย ๆ จะช่วยให้ความจำในเนื้อหาสิ่ง ๆ ติดทนนาน

5. การกระทำ (Action) เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ การแสดงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงการมีทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ

การวัดทัศนคติ

ทัศนคติเป็นนามธรรมและสามารถวัดได้ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ลัดดาวัลย์ รอดมณี และไพบูลย์ ภักดี (2529 : 108) กล่าวว่า การวัดทัศนคตินั้นทำได้หลายวิธี แต่ที่นิยมกันมาก ได้แก่ วิธีการวัดของลิเคิร์ต (Likert) เทสโตเน (Thurstone) และกัทแมน (Guthman) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวัดทัศนคติตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

ประภาณี สุวรรณ (2520 : 27-32) ได้กล่าวถึง การวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ไว้ดังนี้ คือ จะต้องสร้างข้อความ (Attitude statement) ที่มาหลาย ๆ ข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา การตอบแบบสอบถามนี้มีให้เลือก 5 ข้อ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนนแต่ละข้ออยู่ที่ทัศนคติของข้อความว่าเป็นข้อความเชิงบวกหรือข้อความเชิงลบ ถ้าเป็นข้อความเชิงบวก จะให้คะแนน 5 4 3 2 และ 1 เมื่อตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ หากเป็นข้อความเชิงลบ การให้คะแนนก็จะกลับกัน คือ ถ้าตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ก็จะให้คะแนน 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ

คะแนนของผู้ตอบแต่ละคนจะพิจารณาจากผลรวมของคะแนนทุกข้อ ดังนั้นผู้ที่ทัศนคติดีจะได้คะแนนมาก ส่วนผู้ที่ทัศนคติไม่ดีจะได้คะแนนน้อย

การสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนของลิเคิร์ต (Likert) มีดังนี้

ขั้นที่ 1. พิจารณาว่า จะวัดทัศนคติของใครที่มีต่ออะไร และให้ความหมายของทัศนคติที่จะวัดนั้นให้แน่นอน

ขั้นที่ 2. เมื่อตีความหมายของสิ่งที่วัดให้แน่นอนแล้ว ก็สร้างข้อความในแต่ละหัวข้อนั้น ๆ ให้คลุมเนื้อหาในหัวข้อเหล่านั้น ทดเดี่ยวกันั้นก็ให้พิจารณาว่าข้อความเหล่านั้นต้องเป็นข้อความที่ถามเกี่ยวกับความเชื่อ หรือความรู้สึกของผู้ตอบ โดยมีหลักในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ข้อความนั้นควรเขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อ หรือความตั้งใจที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ใช่เป็นข้อเท็จจริง

2. ข้อความที่บรรจุลงในตารางจะต้องประกอบด้วยข้อความทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ คละกันไป

3. ข้อความแต่ละข้อความจะต้องสั้นและเข้าใจง่าย ชัดเจน

ขั้นที่ 3 ให้แบบสอบถามนี้ไปทดสอบกับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเป็นฐานคล้าย ๆ กับกลุ่มที่จะศึกษา เพื่อปรับปรุงข้อความ ตัดเลือกข้อความ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง และ 25% กลุ่มต่ำ และวิเคราะห์ข้อความเป็นรายข้อ (Item analysis) แล้วตัดเลือกข้อความโดยใช้ค่า t . (t -test) โดยจะเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่า t เท่ากับหรือมากกว่า 1.75 มาประมาณ 20-25 ข้อความ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่จะศึกษาต่อไป

การปฏิบัติ

การปฏิบัติ หรือพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบสุดท้ายของทัศนคติ หมายถึง สิ่งที่คุณคนกระทำ แสดงออก ตอบสนอง หรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยิน นับได้ ถักทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าจะการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้น จะเกิดขึ้นภายใน หรือภายนอกร่างกายก็ตาม (สม โภชน์ เลี่ยมสภานิต, 2526 : 2)

โดยส่วนใหญ่แล้วการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) อาจกล่าวได้ว่าโดยปกติแล้วการกระทำหรือพฤติกรรมที่คุณคนแสดงออกมานั้นได้รับอิทธิพลมาจาก 2 ทาง (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2530 : 35) ทางแรกเป็นอิทธิพลที่มาจากสังคม กล่าวคือ สังคมจะให้อิทธิพลกระทำต่อบุคคลโดยผ่านหน่วยต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ครอบครัว สื่อมวลชนฯ สำหรับการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลในทางที่สองจะ ได้รับอิทธิพลจากตัวเขาเอง โดยบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพอันสืบเนื่องมาจาก เพศ ความต้องการ การรับรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ ค่านิยม โดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลด้วย

ทัศนคติ และการปฏิบัติ

ทัศนคติของบุคคลเป็นส่วนที่มีผลทำให้เกิดการปฏิบัติของบุคคล (Rokeach, 1970 : 112) การปฏิบัติกับทัศนคติต่างก็มีความสัมพันธ์กันและมีผลซึ่งกันและกัน (ประภาณี สุวรรณ, 2520 : 5) อย่างไรก็ตาม ทัศนคติไม่ใช่องค์ประกอบเดียวที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติซึ่งนอกเหนือไปจากทัศนคติแล้ว คือ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว (Triandis, 1971 : 16)

ตามปกติแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติจะมีความสัมพันธ์กันอย่างสอดคล้อง แต่บางครั้งการปฏิบัติที่บุคคลแสดงออกมากลับไม่สอดคล้องกับทัศนคติเพราะว่ามีตัวแปรแทรกซ้อนเข้ามาเกี่ยวข้อง มีรายงานวิจัยหลายฉบับที่ได้ศึกษาในเรื่องนี้ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้พบว่าแตกต่างกันคือ การวิจัยบางฉบับพบว่า ทัศนคติและการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน แต่ผลการวิจัยบางฉบับพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน (พรพิมล วรคุณุณพงศ์, 2528 : 85-86)

ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงไร

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ มนุษย์สามารถนำทรัพยากรเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ได้ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วย ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ กำลังงานมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2531 : 13)

ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ แบ่งได้เป็น 4 ชนิด ตามลักษณะของทรัพยากร (ไพบูลย์ ภูมิเวทย์, 2527 : 10-11) ได้แก่

1. ทรัพยากรไม่สิ้นเปลือง (Inexhausting Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่มีให้มนุษย์ใช้โดยไม่ขาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ อากาศ น้ำ

2. ทรัพยากรที่สร้างทดแทนใหม่ได้ (Renewable Resources) ได้แก่ สิ่งมีชีวิตทุกชนิดทั้งพืชและสัตว์ ถ้าเราสามารถรักษาอัตราการใช้ให้สอดคล้องกับอัตราการเกิดทรัพยากรชนิดนี้ก็จะมิให้ เราใช้ได้ตลอดไป เช่น ทรัพยากรประมง

3. ทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างทดแทนใหม่ได้ (Non-Renewable Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างทดแทนสิ่งที่ใช้หมดไป บางครั้งเรียกทรัพยากรสิ้นเปลือง เช่น ถ่านหิน น้ำมัน

4. ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recyclable Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้แล้ว สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยจำเป็นต้องผ่านกระบวนการแปรรูปเพื่อให้เหมาะกับการใช้งานเสียก่อน

ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายเพิ่มขึ้นอย่างมากอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การเพิ่มจำนวนของประชากร การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี (วิชัย เทียนน้อย, 2523 : 12) จากสาเหตุเหล่านี้ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจกล่าวได้อีกแห่งหนึ่งว่า ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวแล้วเกิดจากขาดการจัดการที่เหมาะสม

โดยทั่วไปแล้ว แนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอยู่ 4 ประการ (คณะกรรมการเพื่อจัดทำคู่มือการทำแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด, 2533 : 13) คือ

1. การสงวน (Preservation) หมายถึง แนวความคิดในการดำรงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของธรรมชาติ โดยการปล่อยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการเจริญเติบโตและมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามธรรมชาติทุกประการ โดยมนุษย์ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่ต้องใด ๆ ทั้งสิ้น

2. การอนุรักษ์ (Conservation) เป็นแนวความคิดในการดูแล ป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพลง

3. การพัฒนา (Development) เป็นแนวคิดในการปรับปรุงบูรณะ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพดีขึ้น

4. การใช้ประโยชน์ (Utilization) เป็นแนวความคิดในการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับหลักวิชาการ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

มณู วัลย์เพชร และประเทือง มหารักษ์กะ (2510 : 33) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการป้องกันรักษาให้เกิดผลดีที่สุด แก่คนมากที่สุด และเป็นเวลานานที่สุดต่อเนื่องกัน

สมนึก ค่องเอิบ (2519 : 2) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การใช้สิ่งที่มีธรรมชาติได้เหมาะสมเอาไว้ให้ถูกต้องเหมาะสม (wise use) อย่างคุ้มค่าที่สุด หมดเปลือง และสูญเสียน้อยที่สุด แต่เกิดประโยชน์มากที่สุด แก่มนุษย์ทุกคนในช่วงระยะเวลาที่สืบเนื่องกันมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปแล้ว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมักจะครอบคลุมถึงความหมายต่อไปนี้ คือ การป้องกันมิให้เกิดของเสียหาย การพัฒนามากที่สุด การใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (efficient use) การยึดอายุผลผลิตให้ยาวนาน (sustainable yield) และการสงวนรักษา (preservation) (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2534 : 74)

หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากคำจำกัดความของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวมาแล้ว เกมมัจฉัตรแก้ว และประจักษ์ โภยสมบูรณ์ (2525 : 13-14) ได้ให้หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ดังนี้

1. ต้องใช้อย่างชาญฉลาด คือ นิยามอย่างรอบคอบถึงผลดีผลเสีย ความขาดแคลนหรือความยากจนในอนาคต อีกทั้งนิยามทางหลักเศรษฐศาสตร์อย่างถี่ถ้วน

2. ประหยัดของที่หายาก ทรัพยากรใดที่มีน้อยหรือหายาก ควรอย่างยิ่งที่จะเก็บรักษาเอาไว้มิให้สูญหายไป ถ้าใช้ก็ต้องใช้อย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย

3. ทาวิธีการปรับปรุงของที่ไม่ดี หรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น นั่นคือ ทรัพยากรใดที่เกือบจะสูญเปล่าหรือหมดไป ถ้าดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก็ควรรักษาทางปรับปรุงในลักษณะที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ สุขุม เจริญใจ (2529 : 3) ยังได้เสนอหลักการอนุรักษ์ไว้ 6 ประการ คือ

1. Variability of a Waste คือ ตามทฤษฎีของ Material Balance นั้น ในการผลิตการบริโภคย่อมจะเกิดของเสีย แต่ของเสียที่เกิดขึ้นย่อมสามารถถูกทำให้เปลี่ยนสภาพในรูปต่าง ๆ ได้ เห็นการนำกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง เช่น การทำอาหารสัตว์จากเปลือกกุ้ง การทำแอลกอฮอล์โดยใช้ของเสียจากโรงงานน้ำตาล เป็นต้น

2. Substitution การใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อเพิ่มเติมหรือแทนที่ทรัพยากรที่หายาก หรือมีจำนวนจำกัด เช่น การเพาะเลี้ยงและการแพร่พันธุ์สัตว์น้ำ

3. Harmonious Property Relations คือ การรวมกลุ่มของเจ้าของหรือผู้ใช้ทรัพยากรอย่างเตียวกันเข้าด้วยกัน การรวมกลุ่มนี้จะส่งผลให้ลดการแย่งกันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างบุคคลลง และกฎข้อบังคับต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อใช้กับกลุ่ม เช่น สหกรณ์ หรือสมาคม

4. Providential Functions of Government จากหลักความจริงที่ว่า เอกชนเป็นกลุ่มที่สร้างขึ้นเพื่อแสวงหากำไร และผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ดังนั้นในการอนุรักษ์บางชนิดย่อมไม่สามารถให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการได้ จำเป็นจะต้องจัดทำในระดับรัฐบาล เช่น การออกกฎหมายในการควบคุมการทำประมง เป็นต้น

5. Productive Powers ทรัพยากร การลงทุน แรงงาน และการจัดการเป็นปัจจัยในการเพิ่มผลผลิตและรายได้ประชาชาติ การอนุรักษ์ต้องมุ่งไปที่การเพิ่มรายได้ประชาชาติ โดยจะต้องช่วยให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ได้ประโยชน์มากที่สุด และมีการสูญเปล่าน้อยที่สุด

6. Individual Responsibility for Conservation ทุกคนมีสิทธิที่จะทำมาหากินตามกฎหมายได้อย่างเสรี ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดย่อมถูกใช้ได้อย่างเสรีด้วย โดยที่กฎหมายไม่อาจควบคุมถึงได้ตลอด เมื่อเป็นเช่นนี้ความรู้สึกรับผิดชอบในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่เรามีอยู่ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างสรรค์ให้มีขึ้นกับบุคคลในชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะมีได้

ทรัพยากรประมง (Fishery Resources)

ทรัพยากรประมง หมายถึง บรรดาชลสมบัติที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ชลสมบัติเหล่านี้ หมายถึง สัตว์น้ำทั้งหลายที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ (วิทย์ สารชลาณกิจ, 2529 : 1) นอกจากนี้ทรัพยากรประมงยังรวมถึงพืชน้ำต่าง ๆ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนสัมพันธ์กับทรัพยากรในน้ำ เช่น วิชาทรัพยากรประมง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ทรัพยากรประมงน้ำจืด ทรัพยากรประมงน้ำกร่อย และทรัพยากรประมงน้ำเค็ม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2531 : 171)

ลักษณะของทรัพยากรประมง

ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วสามารถสร้างทดแทนได้ (Renewable natural resources) อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์เข้าไปเก็บเกี่ยวทรัพยากรประมงมาให้ใช้ประโยชน์นั้น ความถี่ในการเก็บเกี่ยวกับปริมาณที่เก็บเกี่ยวแต่ละครั้ง จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรดังกล่าว นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงคุณภาพและปริมาณของทรัพยากรประมงจะผันแปรไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่รอบตัว (วิทย์ สารชลาณกิจ, 2529 : 11-13) การเปลี่ยนแปลง บุกรุก กั้นขวาง เพิ่มเติมสิ่งกันเป็นพิษ และทิ้งเศษเหลือใช้ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดมลภาวะในแหล่งน้ำ ย่อมจะมีผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทรัพยากรประมง

สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรประมงถูกทำลาย

วิชัย เทียนน้อย (2523 : 187-188) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรประมงถูกทำลาย มีสาเหตุมาจาก

1. ถิ่นที่อยู่ของสัตว์น้ำถูกทำลาย ซึ่งพิจารณาได้ 3 ประเด็น คือ
    - 1.1 ป่าชายเลนและแนวปะการังถูกทำลาย
    - 1.2 น้ำเกิดมลพิษ
    - 1.3 แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน
  2. การจับสัตว์น้ำผิดวิธี ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สัตว์น้ำลดลง โดยการกระทำต่อไปนี้ คือ
    - 2.1 การจับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาดมาใช้ประโยชน์
    - 2.2 การใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายจับสัตว์น้ำ
    - 2.3 การจับสัตว์น้ำในช่วงระยะเวลาที่ไม่เหมาะสม
    - 2.4 การจับสัตว์น้ำมากเกินไป เนื่องจากความต้องการสัตว์น้ำมาบริโภคมากขึ้น มีการติดประติณัฐอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาจับสัตว์น้ำ ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำถูกล่าเพื่อการค้ามากกว่าจะขยายพันธุ์ได้
  3. อันตรายจากสารพิษ เนื่องจากน้ำเป็นแหล่งสะสมของสารพิษที่ระบายออกมาจากบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ถ้าหากในน้ำมีสารพิษตกค้างเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลเสียต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำ
- สุขุม ไร่ใจ (2529 : 5) มีความเห็นว่า การสร้างสิ่งกีดกั้นทางเดินของสัตว์น้ำ ทำให้เป็นอุปสรรคแก่สัตว์น้ำที่มีการอพยพย้ายถิ่นหรือเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางขึ้นไปวางไข่หรือเดินทางลงมาหากินทางปลายน้ำ ก็เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สัตว์น้ำลดน้อยลง นอกจากนี้ความแห้งแล้งอันเกิดจากธรรมชาติก็มีผลทำลายสัตว์น้ำ และที่อยู่ของสัตว์น้ำอย่างร้ายแรง

จากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ทรัพยากรประมงหรือทรัพยากรสัตว์น้ำ ลดลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะสิ่งใดก็ตามในธรรมชาติย่อมมีความสามารถอันจำกัด ณ จุดใด จุดหนึ่งเท่านั้น (carrying capacity) ถ้าธรรมชาติถูกรบกวนมากเกินไปจนเลขขีดสมดุลย์ ย่อมจะบังเกิดผลอันไม่พึงประสงค์ขึ้นได้ (ทุมพล งามส่องใส, 2529 : 7) ด้วยเหตุนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจึงเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่ควรได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง สามารถกระทำได้หลายวิธีดังเช่น วิธีย เทียนน้อย (2523 : 191-193) ได้กล่าวถึงวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงที่ปฏิบัติกันอยู่มีดังนี้ คือ

1. การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพราะปริมาณสัตว์น้ำที่มีอยู่ในธรรมชาติไม่เพียงพอสำหรับการให้ประโยชน์
2. การจัดตั้งสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อทำหน้าที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำสำหรับแจกจ่ายให้ประชาชนทั่วไปนำไปเลี้ยง และนำไปปล่อยตามแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป
3. สืบสวนแหล่งประมงเพิ่มเติม
4. ปกกันและปราบปรามผู้จับสัตว์น้ำด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย โดยการออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับในเชิงปฏิบัติ เพื่อปราบปรามชาวประมงที่ใช้เครื่องมือผิดประเภทในการจับสัตว์น้ำ เช่น ใช้ลวนตาที่มากเกินไป ใช้ยาเบื่อ ไฟฟ้าช็อต หรือใช้ระเบิดในการจับสัตว์น้ำ และป้องกันมิให้มีการล้วงล้ำเข้าไปจับสัตว์น้ำในเขตหวงห้าม หรือในแหล่งฤดูกาลที่สัตว์น้ำกำลังแพร่ขยายพันธุ์หรือวางไข่ อย่างไรก็ตามการดำเนินการป้องกันโดยใช้กฎหมาย จะทำได้ผลดีเมื่อมีเครื่องมือเครื่องใช้ กำลังคนพอเพียง และผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ต้องปฏิบัติงานด้วยความที่สัตย์และจริงจัง
5. การประชาสัมพันธ์ เพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยกันอนุรักษ์สัตว์น้ำ ซึ่งวิธีนี้นับว่าเป็นวิธีการที่ดีและถูกต้องมากที่สุด เพราะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะให้ได้ผลดีต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจของบุคคลทุกฝ่าย ดังนั้นการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในหมู่ประชาชนจึงต้องกระทำ เช่น แนะนำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ขอความร่วมมือช่วยกัน

ดูแล ทดสอบห้ามจับสัตว์น้ำ จัดหลักสูตร เพื่อให้ความรู้เบื้องต้นในการทำรัง และอนุรักษ์สัตว์น้ำ ในสถานศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เยาวชนจะได้ เล็งเห็นความสำคัญของสัตว์น้ำมากยิ่งขึ้นและ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกชนิด เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ต่อไป

6. รักษาถิ่นที่อยู่ของสัตว์น้ำเอาไว้ การบำรุงรักษาถิ่นที่อยู่ของสัตว์น้ำ จะเป็นการ อนุรักษ์สัตว์น้ำที่สำคัญอีกวิธีหนึ่ง โดยการขุดลอกคูคลอง หนอง บึง และลำน้ำให้ลึก เพื่อให้มี น้ำแช่แข็งตลอดปี นอกจากนี้ต้องป้องกันมิให้ทำเกิดมลพิษ ตลอดจนการบำรุงรักษาป่าชายเลนอัน เห็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเอาไว้

7. การกำหนดเขตห้ามจับสัตว์น้ำ สถานที่บางแห่งควรมีการประกาศเป็นเขตห้าม จับสัตว์น้ำ เพื่อให้บริเวณนั้นเป็นถิ่นที่อยู่อย่างปลอดภัยของสัตว์น้ำ เช่น แหล่งน้ำในเขตวัด ประตูละม้ายน้ำ เขตห้ามจับสัตว์น้ำนี้ ถ้าใครฝ่าฝืนเข้าจับสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าว ควรจะลง โทษอย่างรุนแรงและเจ็บปวด

วิธีการอนุรักษ์สัตว์น้ำดังกล่าวมาแล้วนี้ มิใช่จะกระทำเพียงข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น แต่ ควรนำทุกข้อมาผสมผสานกัน เพื่อให้ทรัพยากรสัตว์น้ำยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ตลอดไป

ปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

สุทุม ไร่ใจ (2529 : 10) กล่าวว่า ในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง มีปัญหา ดังนี้ คือ

1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำมีปัญหายุ่งยาก มาก เพราะว่ามีทรัพยากรประมงอยู่หลายชนิดที่กระจายอยู่ตามแหล่งน้ำต่าง ๆ การ วางนโยบายเพื่อจุดประสงค์ในการอนุรักษ์ บางครั้งก็จำเป็นต้องจำกัดกิจกรรมของบุคคลหรือ กลุ่มบุคคล ซึ่งอาจจะมิใช่ผลกระทบต่อกภาวะเศรษฐกิจของชุมชนอย่างมาก โดยเฉพาะชุมชนที่ ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก เช่น การห้ามจับปลาในฤดูวางไข่ในแหล่งน้ำแห่งหนึ่ง อาจทำให้ ชุมชนอาชีพประมงในบริเวณนั้นเดือดร้อนได้

2. ปัญหาทางด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยา เนื่องจากทรัพยากรชนิดต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และทรัพยากรประมงก็มีความสัมพันธ์กันเองอย่างใกล้ชิด เพราะฉะนั้นวิธีการอนุรักษ์ที่ก่อให้เกิดผลดีกับสัตว์น้ำชนิดหนึ่งอาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียกับสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันได้

นอกจากนี้ ในขบวนการอนุรักษ์สัตว์น้ำ จำเป็นต้องมีการบำรุงรักษาทรัพยากรชนิดอื่นพร้อมกันไปด้วย เช่น ต้องมีการไถ่ถอนการพังทลายของดิน การรักษาต้นน้ำลำธาร ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ถ้าจะให้การอนุรักษ์ได้ผลดีแล้ว ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำ ทำให้งานอนุรักษ์สัตว์น้ำดำเนินไปอย่างลำบากยิ่ง

3. ปัญหาการขาดแคลนข้อมูล ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นในการนำมาประกอบไว้ในขบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง เช่น สภาวะการทำประมง สีอะปริวิตของสัตว์น้ำ และอื่น ๆ ยังขาดแคลนอยู่มาก ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของการอนุรักษ์สัตว์น้ำในไทย

ถึงแม้ว่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจะมีปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่จากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชาวประมงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวประมงขนาดเล็ก ซึ่งมีฐานะยากจน ในการฟื้นฟูสภาพทรัพยากรประมงให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากชาวประมงและประชาชนทั่วไป ควบคู่ไปกับการดำเนินงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงการเร่งเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสาเหตุของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมง และผลกระทบที่เกิดขึ้น (ลำไผ่ ทรุดณรงค์, 2534 : 17) ทั้งนี้เพื่อให้ชาวประมงและประชาชนทั่วไปได้ทราบและตระหนักในความสำคัญของการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรประมง เพราะสาเหตุสำคัญของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงนั้น มาจากพฤติกรรมของมนุษย์นั่นเอง ฉะนั้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง จะเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะทำให้ชาวประมงมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรประมงสืบไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ แต่มีงานวิจัยบางฉบับที่ศึกษาในลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปมา ได้ดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับความรู้

มีงานวิจัยหลาย เรื่องที่ศึกษาความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อความรู้ของบุคคล ในเรื่องดังกล่าว เช่น การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรเพศ และความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย แซตเชอร์ (Zacher, 1974 : 4883) ศึกษาพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นปีที่ 11 ในรัฐมอนทานา ประเทศอังกฤษ และจารุสิทธิ์ ประเสริฐวิเศษ (2530 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนชั้น ม.6 ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเพศต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับมลพิษทางสภาวะแวดล้อมต่างกันด้วย ประนอม โลตุรัตน์ (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ครูระดับประถมศึกษาในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์นกน้ำแตกต่างกันตามเพศ

นอกจากนี้ก็มีการศึกษาถึงตัวแปรอายุกับความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย ประนอม โลตุรัตน์ (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน จะมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์นกน้ำไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ วันพร พลาวัลย์ (2528 : ก-ข) ที่ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ความตระหนักของครูมัธยมศึกษาในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก และผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีอายุต่างกันจะมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันด้วย

ส่วนตัวแปรระดับการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็มีการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันจะทำให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันด้วย เช่น การศึกษาของ ประนอม โลตุรัตน์ (2527 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์นกน้ำแตกต่างกัน และวันพร พลาวัลย์

(2528 : ก-ข) ก็ศึกษาพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออกแตกต่างกันด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ก็มีการศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ กับความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น สัมชาย อัมพันทอง (2532 : บทคัดย่อ) พบว่า ภูมิสำเนาเดิม จำนวนปีในการทำงาน และการได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม จะไม่มีผลทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานครมีความรู้ต่างกันเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในตอนที่ แซคเกอร์ (Zacher, 1974 : 4883) กลับศึกษาพบว่า ภูมิสำเนาเดิม ขนาดครอบครัว การค่าหนังสือพิมพ์ การได้ศึกษาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงเรียน ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

2. งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติแม้จะเป็นสิ่งที่คงทนถาวร แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการ เช่น เพศ อายุ สติปัญญา สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์เดิมของบุคคล (Triandis, 1971 : 161-163) จะเน้นในการศึกษาทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ จึงมักจะมีการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อทัศนคติของบุคคลด้วย สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนคติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ได้แก่ งานวิจัยของ สุชาติ สุทอง (2531 : บทคัดย่อ) และงานวิจัยของ ภัททิ ดุลยรัตน์ (2536 : บทคัดย่อ) โดยสุชาติ สุทอง ได้ศึกษาทัศนคติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในตำบลแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงอยู่ในระดับสูง และทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวจะแตกต่างกันตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพประมง แต่เพศ และขนาดครอบครัว ไม่มีผลทำให้ทัศนคติแตกต่างกัน ส่วนภัททิ ดุลยรัตน์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเสื่อมสภาพของป่าชายเลนต่อชุมชนประมงพื้นบ้านตำบลตำมะลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผลการศึกษามีทั้งสนับสนุน และขัดแย้งกับผลการศึกษาของสุชาติ สุทอง โดยภัททิ ดุลยรัตน์ พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนอายุ ขนาด

ครอบครัว และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพประมงกลับไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

นอกจากงานนี้ ก็ยังมีการศึกษาทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งผลการศึกษามีทั้งสนับสนุนกัน และขัดแย้งกัน เช่น การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรเพศกับทัศนคติ โดยประพันธ์ โภษสมบุรณ์ (2519 : 74) วีระวัฒน์ เนิยมสุวรรณ (2527 : 82) วิชัย พัฒนาวงศ์ธรรม (2524 : 76) และโสภณ เดชมา (2524 : 23) ได้ศึกษาพบว่า เพศไม่มีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความแตกต่างกัน ขณะเดียวกันมิตยา วิรุฬรัตน์ (2528 : 80) และปาร์คเกอร์ (Parker, 1975; อ้างถึงใน โสภณ เดชมา, 2524 : 23) ก็ศึกษาพบว่า เพศไม่ได้เป็นตัวแปรที่ทำให้บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับผลการศึกษาของปราณี สุทธะรัตน์ไชยกุล (2523 : 59) และปรมาภรณ์ สมานประธาน (2525 : 46) ที่ศึกษาพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน

สำหรับระดับการศึกษากับทัศนคตินั้น ก็มีการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน จะทำให้บุคคลมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วย เช่น ผลการศึกษาของโสภณ เดชมา (2524 : 22) พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูซึ่งมีระดับการศึกษาต่างกันจะมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน สุทธิวรรณ จันทรภูมิรินทร์ (2523 : 77) ได้ศึกษา เรื่องทัศนคติของประชากรที่มีต่อสถานแวดล้อมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ศึกษาเฉพาะกรณีของหมู่บ้านใกล้เคียงในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษานพบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวก และมิตยา วิรุฬรัตน์ (2528 : 67) ก็ได้ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติในทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า นอกจากนี้ จำเริญรักษ์ อุดมเศรษฐ์ (2529 : 56) ศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่า จะมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของประพันธ์ โภษสมบุรณ์ (2519 : 75) วิชัย พัฒนาวงศ์ธรรม (2524 : 75) ที่พบว่าระดับการศึกษาจะไม่มีผลทำให้ทัศนคติของนักเรียน นักศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้ และยังขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อมราวดี เหมาคม (2528 : 52) ที่พบว่า ความคิดเห็นของราษฎรรอบอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะไม่มี ความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

นอกจากนี้ก็มีการศึกษาถึงฐานะทางเศรษฐกิจกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยลาวัญย์ มนต์ไตรเวทย์ (2528 : 76) ศึกษาพบว่า ฐานะ ทางเศรษฐกิจจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทิวรรณ จันทรมุมิรินทร์ (2523 : 78) ที่พบว่า รายได้จะ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประชากรมีทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมในทางบวก แต่ขัดแย้งกับผลการ ศึกษาของบุญมา พงษ์ไพบูลย์ (2523 : 56) ซึ่งพบว่า ทัศนคติที่มีต่อสภาพแวดล้อมของประชากร ในพื้นที่ป่าชายเลนเขตเทศบาลเมือง จังหวัดชลบุรี จะไม่มีความแตกต่างกันตามรายได้ และยัง ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อมราวดี เหมาคม (2528 : 55) ที่พบว่า ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจ สูง และผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่แตก ต่างกัน

ส่วนตัวแปรอายุ กับทัศนคตินั้น นิตยา วิรุฬรัตน์ (2528 : 65) ศึกษาพบว่า ผู้ที่มี อายุน้อย มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมในทางบวกมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก ซึ่งขัดแย้งกับ แนวความคิดของ มอลคิส และแกรสมิค (Malkis and Grasmick, 1977 : 26; อ้างถึง ใน มาลี โงศ์บุญ, 2529 : 14) ที่มีความเห็นว่า ผู้มีอายุมากน่าจะเข้าใจถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงผลของการทำลายสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เพราะผู้ที่มีอายุมากย่อมจะ ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า นอกจากนี้ จานงรักษ์ อุดมเศรษฐ์ (2529 : 66) ได้ศึกษาพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าต่างกัน ด้วย ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ อมราวดี เหมาคม (2528 : 54) ที่พบว่าราษฎรรอบอุทยาน แห่งชาติ เขาใหญ่ที่มีอายุแตกต่างกัน กลับมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ

นอกจากนี้ มีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ประสบการณ์ หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ เช่น เกษม น้อยน้ำใส (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการใช้สารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืช และผลกระทบ

ต่อสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ต่างกันในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันด้วย และผลการศึกษาของอมรรวัตี เหมาคม (2528 : 81) ก็ได้ศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่รอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่ตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานานกว่า 15 ปี จะมีความคิดเห็นที่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลาต่ำกว่า 15 ปี

3. งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติ

งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็มีการศึกษาไว้ในแง่ต่าง ๆ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรเพศกับแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งอมรรวัตี วัชจติศิริกุล (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของทั้งนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ดี และพฤติกรรมดังกล่าวแตกต่างกันตามเพศ อันสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวรรณีย์ ยูงชาติ (2532 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะแตกต่างกันตามเพศ แต่สุนทรี จินธรรม (2531 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม กลับพบว่า เพศ และจำนวนปีที่ปฏิบัติธรรม ไม่ได้เป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในบริเวณดังกล่าว แต่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือ อายุ และระดับการศึกษา

นอกจากนี้ วราภรณ์ สุนทรานิพนธ์ (2533 : 49) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนบ้านคำขาม ตำบลดงมูล อำเภอนองบุรีศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษานพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน กลับมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ที่ป่าไม้เหมือนกัน

ศิริพร หงส์พันธ์ (2527 : ๓๓๓-๓๓๕) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 5 เขตการศึกษา 5 ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษอยู่ในระดับสูง มีทัศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทางบวก และมีการปฏิบัติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทางที่ถูกต้อง เมื่อนำคะแนนความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติ มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพิงงหูคูณ โดยให้การปฏิบัติเป็นตัวเกณฑ์ และให้ความรู้กับทัศนคติเป็นตัวพยากรณ์ ปรากฏว่า ความรู้ และทัศนคติสามารถทำนายการปฏิบัติได้ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) และเป็นประเภทการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงขนาดเล็ก ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลคูขุด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้คำนึงถึงความเป็นตัวแทน ของ ประชากรที่เป็นชาวประมง ตำบลคูขุด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยมีหลักการและวิธีการดังนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากสำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนครจังหวัดสงขลา เพื่อขอรายชื่อหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลคูขุด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

2. นำบัญชีรายชื่อของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านไปสอบถามผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อตรวจสอบว่ามีครัวเรือนใดบ้างที่ประกอบอาชีพประมงอยู่ในปัจจุบัน จากการตรวจสอบดังกล่าวพบว่า ปัจจุบันตำบลคูขุดมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงขนาดเล็กอยู่ 237 ครัวเรือน

3. ทำบัญชีรายชื่อหัวหน้าครัวเรือนทั้ง 237 ครัวเรือน โดยเรียงลำดับตามบ้านเลขที่ของครัวเรือนประมงในแต่ละหมู่บ้านจากหมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 9

4. คัดเลือกหัวหน้าครัวเรือนประมง ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลคูขุดมาจำนวน 30 คน มาทำการศึกษาเบื้องต้น (Pilot Survey) ทั้งนี้เพื่อนำไปหาค่าความแปรปรวนของคะแนนความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ เนื่องจากต้องใช้ค่าความแปรปรวนดังกล่าวในการกำหนดขนาดตัวอย่าง และการที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเบื้องต้นจำนวน 30 คน เพราะขนาดตัวอย่างที่เล็กที่สุดไม่ควรจะน้อยกว่า 30 หน่วย หรือถ้ากล่าวในเชิงสถิติก็คือ การแจกแจงของกลุ่มตัวอย่างจะใกล้เคียงกับเส้นโค้งปกติ เมื่อมีขนาดตัวอย่างตั้งแต่ 30 ขึ้นไป (สวัสดี สุคนธ์รังษี, 2534 : 157) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเบื้องต้น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) คือ ทำสลากหมายเลข 1 ถึงหมายเลข 237 แล้วสุ่มหยิบแบบไม่แทนที่ (Without Replacement) มา 30 ใบ ถ้าหมายเลขที่จับสลากได้ตรงกับหมายเลขของหัวหน้าครัวเรือนประมงคนใด หัวหน้าครัวเรือนประมงคนนั้นก็ถือเป็นตัวอย่างของการศึกษาเบื้องต้น

5. สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนประมงทั้ง 30 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว และนำมาหาค่าความแปรปรวนของคะแนนความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ

6. เนื่องจากคะแนนทักษะของกลุ่มตัวอย่างมีความแปรปรวนมากที่สุด ดังนั้นจึงใช้ค่าความแปรปรวนของคะแนนทักษะในการหาขนาดของตัวอย่าง

7. หาค่าขนาดตัวอย่างโดยให้คะแนนทักษะของกลุ่มตัวอย่างต่างจากคะแนนทักษะของประชากรที่จะประมาณไม่เกิน 3 คะแนน ด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 70 คน โดยใช้สูตรดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2535 : 185)

$$n_x = \frac{NK^2 \sigma_x^2}{NE^2 + K^2 \sigma_x^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่พอดี

N = ขนาดประชากร

E = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่คิดได้ด้วยความน่าจะเป็น $1-\alpha$

K = ค่าคงที่

σ_x = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งได้จากการศึกษาเบื้องต้น (Pilot study)

8. เนื่องจากในการศึกษาเบื้องต้นได้สุ่มตัวอย่างมาแล้ว 30 คน ดังนั้นจึงควรจะสุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 40 คน เพื่อให้ครบ 70 คนตามขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ แต่เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความแม่นยำมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สุ่มตัวอย่างเพิ่มอีกจำนวน 54 คน รวมแล้วเป็น 84 คน ซึ่งมากกว่าค่าขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ (70 คน) การสุ่มตัวอย่างในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการเช่นเดียวกับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาใช้ในการศึกษาเบื้องต้นทุกประการ

เครื่องมือในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา นั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อนจึงยังไม่มีเครื่องมือไว้ใช้สำหรับการวิจัยเรื่องนี้โดยตรง ผู้วิจัยจึงได้สร้างเครื่องมือขึ้นเองเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

1. การสร้างเครื่องมือ

ก่อนสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยศึกษาจากหนังสือ หนังสือพิมพ์ บทความ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนการสัมภาษณ์บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา โดยตรง เช่น ผู้ช่วยประมงจังหวัดสงขลา ประมงอำเภอสิงหนคร และชาวประมงบางรายที่ทำการประมงในทะเลสาบสงขลา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

2. ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงใน

ทะเลสาบสงขลา จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดทัศนคติ ซึ่งใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert-scale) ประกอบด้วยข้อความในเชิงบวก (Positive) 15 ข้อ คือ ข้อที่ 2, 5, 6, 8, 9, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27 และข้อความเชิงลบ (Negative) จำนวน 12 ข้อ คือ ข้อที่ 1, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 22, 25 เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยมีระดับความรู้สึก 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การให้คะแนนในส่วนคำถามวัดทัศนคติจะใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	5 คะแนน

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา แบบสัมภาษณ์ในส่วนนี้จะมีแนวปฏิบัติให้เลือก 3 ตัวเลือกในแต่ละข้อ โดยจะให้คะแนนดังนี้

- ให้ 2 คะแนน ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เลือกคำตอบหมายเลข 1
- ให้ 1 คะแนน ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เลือกคำตอบหมายเลข 2
- ให้ 0 คะแนน ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เลือกคำตอบหมายเลข 3

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน พิจารณาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Pretest) กับชาวประมงตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จำนวน 24 ราย แล้วนำมาดำเนินการดังนี้

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากยิ่งขึ้น

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้วิเคราะห์ข้อคำถาม (Item analysis) โดยใช้เทคนิค 25% สูงต่ำแล้วหาค่าความยากง่าย (P : Index of difficulty) และหาค่าอำนาจการจำแนก (r : Discrimination power) แล้วคัดเลือกคำถามที่มีค่า P อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และค่า r มีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า P และค่า r อยู่ในช่วงดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531 : 157) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 โดยใช้ KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เท่ากับ 0.71 ซึ่งถือว่าแบบวัดความรู้ดังกล่าวนี้สามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ เพราะเครื่องมือที่ถือว่ามีความเที่ยงใช้ได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531 : 17)

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบวัดทัศนคติ ได้วิเคราะห์ข้อคำถาม (Item analysis) โดยใช้เทคนิค 25% สูงต่ำ แล้วนำมาหาค่าอำนาจการจำแนกโดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยค่า t คัดเลือกข้อคำถามโดยเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 : 81) แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติเท่ากับ 0.83

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้คัดเลือกข้อคำถาม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่จะศึกษาเป็นหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนประมงที่เป็นชายหรือหญิง หากในกรณีที่หัวหน้าครัวเรือนไม่อยู่จะสัมภาษณ์ภรรยาแทน โดยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม 2537 ถึงเดือนมีนาคม 2537 โดยจะออกเก็บข้อมูลเฉพาะวันเสาร์วันอาทิตย์ ในการออกเก็บข้อมูลทุกครั้ง ก่อนที่จะสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนประมงที่ตกเป็น

ตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะพยายามสร้างสัมพันธภาพกับผู้ถูกสัมภาษณ์ และได้แจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อนทุกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันอันจะมีประโยชน์ต่อการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 1-1.30 ชั่วโมง แต่ละวันจะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ประมาณ 4 คน และจะทำการบรรณาธิกรณข้อมูลให้เสร็จในแต่ละวัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.2 คือ

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 3 ซึ่งเกี่ยวกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ในกรณีที่ เป็นข้อความเชิงบวก จะให้คะแนน 5 4 3 2 1 ถ้าตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ แต่หากเป็นข้อความเชิงลบก็จะให้คะแนน 1 2 3 4 5 เมื่อตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 4 ซึ่งเกี่ยวกับแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จะให้คะแนน 2 1 และ 0 เมื่อผู้ตอบได้เลือกคำตอบหมายเลข 1 2 และ 3 ตามลำดับ

เมื่อให้คะแนนในแบบสัมภาษณ์แล้ว ก็จะรวมคะแนนในแบบสัมภาษณ์แต่ละตอน และคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ โดยใช้เครื่องคำนวณดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของประชากร ใช้วิธีแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์คะแนนความรู้เป็นรายข้อ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 วิเคราะห์โดยใช้คะแนนรวมของความรู้ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละราย แล้วแบ่งคะแนนความรู้ออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และ ไม่ดี โดยใช้ t-score เป็นหลักในการแบ่ง (ประคอง กรรณสูตร และวิรัตน์ ธรรมาภรณ์, 2523 : 17)

3. วิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ทัศนคติเป็นรายข้อ โดยวิธีหาค่าความสำคัญในแต่ละข้อคำถามตามวิธีการของเบส (Best, 1977 : 174) แล้วจัดอันดับว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้น มีความสำคัญอยู่ในระดับใด โดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.0000-2.3333 แปลว่า มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.3334-3.6667 แปลว่า มีทัศนคติไม่แน่ใจกับข้อความนั้น
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.6668-5.0000 แปลว่า มีทัศนคติเห็นด้วยกับข้อความนั้น

ข้อความเชิงลบ

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.0000-2.3333 แปลว่า มีทัศนคติเห็นด้วยกับข้อความนั้น
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.3334-3.6667 แปลว่า มีทัศนคติไม่แน่ใจกับข้อความนั้น
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.6668-5.0000 แปลว่า มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

แล้วพิจารณากัณฑ์ศนคติโดยรวมในแต่ละหัวข้อที่ศึกษา โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินกัณฑ์ศนคติของสรชัย นิตาลบุตร (2528 : 160) โดยแบ่งกัณฑ์ศนคติออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ถ้าคะแนนกัณฑ์ศนคติในหัวข้อใดมีค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 แปลว่า มีกัณฑ์ศนคติต่อเรื่องนั้นอยู่ในระดับไม่ดี
- ถ้าคะแนนกัณฑ์ศนคติในหัวข้อใดมีค่าเฉลี่ย 2.34-3.67 แปลว่า มีกัณฑ์ศนคติต่อเรื่องนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
- ถ้าคะแนนกัณฑ์ศนคติในหัวข้อใดมีค่าเฉลี่ย 3.68-5.00 แปลว่า มีกัณฑ์ศนคติต่อเรื่องนั้นอยู่ในระดับดี

3.2 วิเคราะห์กัณฑ์ศนคติโดยใช้คะแนนรวมของกัณฑ์ศนคติของกลุ่มตัวอย่างแล้วแบ่งระดับของกัณฑ์ศนคติเป็น 3 ช่วง คือ กัณฑ์ศนคติที่ไม่ดี กัณฑ์ศนคติที่เป็นกลาง และกัณฑ์ศนคติที่ดี ตามเกณฑ์การแบ่งของ สรชัย นิตาลบุตร (2528 : 160) ดังนี้

กัณฑ์ศนคติ	ช่วงของค่า
ดี	3.68 n - 5 n
เป็นกลาง	2.34 n - 3.67 n
ไม่ดี	n - 2.33 n

* เมื่อ n คือ จำนวนข้อของแบบวัดกัณฑ์ศนคติ

**ตัวเลข 2.33, 2.34, 3.67, 3.68 และ 5 คือ ค่าของคะแนนกัณฑ์ศนคติ

4. วิเคราะห์แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์คะแนนแนวปฏิบัติเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์แนวปฏิบัติ โดยใช้คะแนนรวมของแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง แล้วแบ่งคะแนนแนวปฏิบัติออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และไม่ได้ โดยใช้ t-score เป็นหลักในการแบ่ง

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ ของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson-Product-moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญ ค่า r ที่คำนวณได้ด้วยวิธีการทดสอบค่า t (t-test)

6. วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยให้ความรู้ และทักษะเป็นตัวทำนาย และให้แนวปฏิบัติเป็นตัวเกณฑ์

7. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยใช้ t-test ในการเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง ถ้าผลที่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้วิธีการทดสอบด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ร้อยละ (Percentage)
2. ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2528 : 59)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญธรรม

กิจปรีดาบวิสุทธิ์, 2531 : 176)

4. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 391) ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ ด้วยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 393)
5. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) และทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 420)
6. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t-test (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 211)
7. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 293-295)
8. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) แต่ละคู่ โดยใช้วิธีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 332-333)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุความเสื่อมโทรมของทรัพยากร
ประมงในทะเลสาบสงขลา และความคิดที่จะเลิกทำประมง
3. การได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
4. ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบ
สงขลา
5. ทักษะของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
6. แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
7. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการ
อนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
8. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา
รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง
9. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมและไม่
เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยไส้ต้วน้ำลงในเขตอนุรักษ์ไส้ต้วน้ำบ้านคูชุด

1. ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชาวประมงที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลคูซุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 84 ราย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85.7 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 34.5 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 26.2 และช่วงอายุเท่ากับ 51 ปี หรือมากกว่า 51 ปี ร้อยละ 23.8 ตามลำดับ ร้อยละ 91.7 ของกลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาอยู่ในระดับ ป.1-ป.4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมาคือ ระดับการศึกษา ป.5-ป.7 ร้อยละ 21.4 และระดับการศึกษาสูงกว่า ป.7 ร้อยละ 16.7 ตามลำดับ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า รายได้เฉลี่ย/เดือนของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 2,001-3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาได้แก่กลุ่มที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท ร้อยละ 23.9 และร้อยละ 20.2 มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 4,001-5,000 บาท กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.7 เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพประมงมาเป็นเวลา 11-20 ปี รองลงมาคือ กลุ่มที่ประกอบอาชีพประมงมาเป็นเวลาไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 28.6 ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	72	85.7
	หญิง	12	14.3
อายุ	≤ 30 ปี	13	15.5
	31-40 ปี	22	26.2
	41-50 ปี	29	34.5
	≥ 51 ปี	20	23.8

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ศาสนา	พุทธ	77	91.7
	อิสลาม	7	8.3
ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	2	2.4
	ป.1 - ป.4	50	59.5
	ป.5 - ป.7	18	21.4
	สูงกว่า ป.7	14	16.7
รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย/เดือน	≤ 2,000 บาท	7	8.3
	2,001 - 3,000 บาท	29	34.5
	3,001 - 4,000 บาท	20	23.9
	4,001 - 5,000 บาท	17	20.2
	≥ 5,001 บาท	11	13.1
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	≤ 10 ปี	24	28.6
	11 - 20 ปี	35	41.7
	21 - 30 ปี	9	10.7
	≥ 31 ปี	16	19.0

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 73.8 แต่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวในลักษณะที่มี ครอบครัวของลูกหลาน หรือญาติมิตรตั้งอยู่ใกล้ ๆ กัน และร้อยละ 58.3 ของกลุ่มตัวอย่างมี จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และจากการศึกษาครั้งนี้นับว่ามีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 13.1 ที่ ประกอบอาชีพประมงเพียงอย่างเดียว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 86.9 ประกอบอาชีพ อย่างอื่นควบคู่ไปกับการทำประมงด้วย โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 28.6 รองลงมา คือ ทำนาและขายน้ำตาลโตนด ลูกตาลคิดเป็นร้อยละ 16.7 ดัง ตาราง 2

สำหรับเครื่องมือเครื่องใช้ในการประมงนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชาวประมง ขนาดเล็ก จะออกทำการประมงโดยใช้เรือหางยาว และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ออกทำการ ประมงโดยไม่มีเรือ โดยกลุ่มที่ใช้เรือหางยาวมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.8 รอง ลงมา คือ กลุ่มที่ใช้เรือพาย คิดเป็นร้อยละ 21.4 กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายจะใช้เครื่องมือ มากกว่า 1 ชนิดในการทำประมง เครื่องมือประมงที่มีใช้มากที่สุด คือ ถวนเอ็นที่มีขนาดตาถวน 5-6.5 ซม. ซึ่งมีร้อยละ 59.5 รองลงมาคือ ไทนอน ร้อยละ 39.3 และเบ็ด ร้อยละ 36.9 ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปกับการทำประมง

รายการ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	62	73.8
	ครอบครัวขยาย	22	26.2
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1-3 คน	20	23.8
	4-6 คน	49	58.3
	≥ 7 คน	15	17.9
การประกอบอาชีพอื่น			
ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นด้วย		11	13.1
ประกอบอาชีพอื่นด้วย	ทำนา	24	28.6
	ทำนา ขายน้ำตาล โตนด ลูกตาล	14	16.7
	ทำนา เลี้ยงสัตว์	10	11.9
	ทำนา รับจ้าง	8	9.5
	ทำนา เลี้ยงสัตว์ ขายลูกตาล	5	5.9
	รับจ้าง	5	5.9
	ค้าขาย	4	4.8
	ทำนา ขายลูกตาล รับจ้าง เลี้ยงสัตว์	2	2.4
เลี้ยงสัตว์	1	1.2	

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมง

ประเภทของเครื่องมือประมง*	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อวนขนาดตาอวน 2.0-3.5 ซม.	10	11.9
อวนขนาดตาอวน 4.5 ซม.	12	14.3
อวนขนาดตาอวน 5-6.5 ซม.	50	59.5
อวนขนาดตาอวน 7-8 ซม.	29	34.5
อวนล้อมจับขนาดตา 0.5 ซม.	10	11.9
ไซ้ขน	33	39.3
เบ็ด	31	36.9
ลุ่ม	21	25.0
ซั้ง	12	14.3
ไซ้หนัง	11	13.1
โม๊ะระ (ภาษาถิ่นเรียกว่า โม๊ะระ)	10	11.9
แห	9	10.7
ชุดดักปลา	8	9.5
อวนรุนใช้คนรุน (แวน)	5	6.0
ไซ้กุงนา	4	4.8
ฉมวก	3	3.6
กระบอกลอยไม้ (ใช้จับปลาตุ๊กทะเล)	1	1.2
เรือพาย	18	21.4
เรือหางยาว	62	73.8
ไม่มีเรือ	4	4.8

*ตอบได้มากกว่า 1 อย่าง

2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา และแนวความคิดที่จะเลิกทำประมง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลง ร้อยละ 32.1 ตอบว่าเกิดจากการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย ร้อยละ 23.8 เห็นว่าเกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพประมง และร้อยละ 20.2 มีความเห็นว่าเป็นเกิดจากน้ำเสียจึงทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลงอย่างรวดเร็ว เกี่ยวกับแนวความคิดว่าจะเลิกประกอบอาชีพประมงหรือไม่เห็น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.5 ตอบว่าไม่เคยคิดที่จะเลิกประกอบอาชีพประมง โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ายังมีสัตว์น้ำให้ทำประมงได้อยู่ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 40.5 ตอบว่าเคยคิดที่จะเลิกประกอบอาชีพประมง โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 20.2 ให้เหตุผลว่าเพราะสัตว์น้ำหายากไม่คุ้มทุน รองลงมาร้อยละ 10.7 ให้เหตุผลว่าเพราะอายุมากแล้ว รายละเอียดเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลง กับแนวความคิดที่จะเลิกประกอบอาชีพประมง แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาลดลง และความคิดที่จะเลิกทำการประมง

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำลดลง		
การใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย	27	32.1
การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบอาชีพประมง น้ำเสีย	20	23.8
การรบกวนของน้ำเค็ม	17	20.2
ทะเลสาบตื้นเกินไป	12	14.3
การปิดปากกระวะ	5	6.0
	3	3.6
ความคิดที่จะเลิกอาชีพประมง		
ไม่เคยคิด		
- เพราะยังมีสัตว์น้ำให้จับ	33	39.3
- เพราะไม่ทราบจะ去做อะไร	15	17.9
- อื่น ๆ	2	2.4
เคยคิด		
- เพราะสัตว์น้ำหายาก ไม่คุ้มทุน	17	20.2
- เพราะอายุมากแล้ว	9	10.7
- เพราะเบื่อ รายได้ไม่แน่นอน	4	4.8
- เพราะถูกขโมยเครื่องมือประมง	2	2.4
- อื่น ๆ	2	2.4

3. การได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ในด้านการได้รับฟังข่าวสารต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85.7 เคยได้รับข่าวสารเรื่องนี้ (ตาราง 5) ข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบมากที่สุด คือ เรื่องที่เกี่ยวกับผลของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อมนุษย์และสัตว์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับฟังข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงทุกรายจะได้รับข่าวสารในเรื่องนี้ (ร้อยละ 100.0) รองลงมาได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับผลของการใช้ยาเบื่อเมาจับสัตว์น้ำ และผลของการให้อวนตาถี่จับสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 90.3 และร้อยละ 80.6 ตามลำดับ (ตาราง 5) และเมื่อพิจารณาถึงแหล่งข่าวสารดังกล่าวพบว่าโทรทัศน์เป็นแหล่งที่ให้ข่าวสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมาคือ เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ประมง คิดเป็นร้อยละ 52.8 และร้อยละ 45.8 ตามลำดับ (ตาราง 6) ส่วนเรื่องการรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคุชูดนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.6 ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าว รายละเอียดการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง แสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในรอบปีที่ผ่านมา และประเภทของข่าวสารที่ได้รับ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การได้รับข่าวสารเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในรอบปีที่ผ่านมา		
เคย	72	85.7
ไม่เคย	12	14.3
ประเภทของข่าวสารที่ได้รับ*		
ผลของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อมนุษย์และสัตว์	72	100.0
ผลของการจับสัตว์น้ำ โดยวิธีใช้ยาเบื่อเมา	65	90.3
ผลของการใช้อวนตาข่ายจับสัตว์น้ำ	58	80.6
ผลของการจับสัตว์น้ำ โดยใช้กระแสไฟฟ้าช็อต	57	79.2
ผลกระทบของการทำลายป่าชายเลน	48	66.7
ผลของการจับสัตว์น้ำ โดยวิธีใช้อวนรุน	34	47.2
ผลของการจับสัตว์น้ำ โดยวิธีใช้โพงนาง	32	44.4
ผลกระทบของการให้ ไท่หนึ่งจับสัตว์น้ำ	17	23.6
ผลกระทบของการใช้ มีระเบิดจับสัตว์น้ำ	16	22.2
ผลกระทบของการใช้ พั้งจับสัตว์น้ำ	15	20.8

* ตอบได้มากกว่า 1 รายการ โดยตามเฉพาะผู้ที่ตอบว่าเคยได้รับข่าวสารเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และการรับทราบเกี่ยวกับเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ บ้านคูขุด

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งที่ให้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง*		
- สื่อบุคคล		
เพื่อนบ้าน	38	52.8
เจ้าหน้าที่ประมง	33	45.8
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	18	25.0
เจ้าหน้าที่การเกษตร	17	23.6
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	9	12.5
พบเห็นด้วยตนเอง	7	9.7
พระภิกษุ ผู้นำทางศาสนา	6	8.3
- สื่อมวลชน		
โทรทัศน์	56	77.8
วิทยุ	23	31.9
หนังสือพิมพ์	12	16.7
การรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ		
ลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด		
ไม่ทราบ	2	2.4
ทราบ	82	97.6

* ตอบได้มากกว่า 1 รายการ

การศึกษาค้นคว้าได้พิจารณาถึงการได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์
ทรัพยากรประมง โดยพิจารณาจากตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน
และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชาย และหญิง
เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ร้อยละ 86.1 และร้อยละ 83.3
ตามลำดับ (ตาราง 7)

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์
ทรัพยากรประมง จำแนกตามเพศ

เพศ	การได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง		รวม ร้อยละ (N)
	เคยได้รับ ร้อยละ (N)	ไม่เคยได้รับ ร้อยละ (N)	
ชาย	86.1 (62)	13.9 (10)	100.0 (72)
หญิง	83.3 (10)	16.7 (2)	100.0 (12)
รวม	85.7 (72)	14.3 (12)	100.0 (84)

เมื่อพิจารณาการได้รับทราบข่าวสาร เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงโดยจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มอายุ 41-50 ปี จะได้รับข่าวสารเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 89.6 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 86.4 และกลุ่มอายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 84.6 ตามลำดับ (ตาราง 8)

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง จำแนกตามอายุ

อายุ	การได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง		รวม ร้อยละ (N)
	เคยได้รับ ร้อยละ (N)	ไม่เคยได้รับ ร้อยละ (N)	
≤ 30 ปี	84.6 (11)	15.4 (2)	100.0 (13)
31 - 40 ปี	86.4 (19)	13.6 (3)	100.0 (22)
41 - 50 ปี	89.6 (26)	10.4 (3)	100.0 (29)
≥ 50 ปี	80.0 (16)	20.0 (4)	100.0 (20)
รวม	85.7 (72)	14.3 (12)	100.0 (84)

เมื่อพิจารณาถึงการได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดย
 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งมีเพียง 2 ราย เป็นกลุ่มซึ่งไม่
 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และกลุ่มที่ได้รับข่าวสารเรื่องนี้มากที่สุด
 คือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.7 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 92.9 รองลงมาคือ กลุ่มที่มี
 ระดับการศึกษา ป.5-ป.7 จำนวนร้อยละ 88.9 และกลุ่ม ป.1-ป.4 จำนวนร้อยละ 86.0
 ตามลำดับ (ตาราง 9)

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์
 ทรัพยากรประมงจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	การได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง		รวม ร้อยละ (N)
	เคยได้รับ ร้อยละ (N)	ไม่เคยได้รับ ร้อยละ (N)	
ไม่ได้รับการศึกษา	-	100.0 (2)	100.0 (2)
ป.1 - ป.4	86.0 (43)	14.0 (7)	100.0 (50)
ป.5 - ป.7	88.9 (16)	11.1 (2)	100.0 (18)
สูงกว่า ป.7	92.9 (13)	7.1 (1)	100.0 (14)
รวม	85.7 (72)	14.3 (12)	100.0 (84)

เมื่อศึกษาการได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดยพิจารณาจากรายได้เฉลี่ย/เดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่ได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ประมงมากที่สุด ร้อยละ 88.2 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-5,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 86.2 และร้อยละ 85.7 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ 2,001-3,000 บาท และกลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน ตามลำดับ (ตาราง 10)

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจำแนกตามรายได้เฉลี่ย/เดือน

รายได้เฉลี่ย/เดือน	การได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง				รวม ร้อยละ (N)
	เคยได้รับ		ไม่เคยได้รับ		
	ร้อยละ (N)		ร้อยละ (N)		
≤ 2,000	85.7 (6)		14.3 (1)		100.0 (7)
2,001-3,000 บาท	86.2 (25)		13.8 (4)		100.0 (29)
3,001-4,000 บาท	85.0 (17)		15.0 (3)		100.0 (20)
4,001-5,000 บาท	88.2 (15)		11.8 (2)		100.0 (17)
≥ 5,001 บาท	81.8 (9)		18.2 (2)		100.0 (11)
รวม	85.7 (72)		14.3 (12)		100.0 (84)

เมื่อนำตัวแปรระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง มาจำแนกตามการได้รับข่าวสาร เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่า ในรอบปีที่ผ่านมากลุ่มที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพประมง 21-30 ปี เป็นกลุ่มที่ได้รับข่าวสารในเรื่องดังกล่าวนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.9 รองลงมาคือ กลุ่มที่ประกอบอาชีพประมงมานานกว่า 30 ปี และ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 87.5 และร้อยละ 85.7 ตามลำดับ ดังตาราง 11

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจำแนกตามระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	การได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง				รวม ร้อยละ (N)
	เคยได้รับ		ไม่เคยได้รับ		
	ร้อยละ (N)		ร้อยละ (N)		
≤ 10 ปี	83.3 (20)		16.7 (4)		100.0 (24)
11 - 20 ปี	85.7 (30)		14.3 (5)		100.0 (35)
21 - 30 ปี	88.9 (8)		11.1 (1)		100.0 (9)
≥ 31 ปี	87.5 (14)		12.5 (2)		100.0 (16)
รวม	85.7 (72)		14.3 (12)		100.0 (84)

4. ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างอื่น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา จากแบบวัดความรู้จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ คือ วิเคราะห์ความรู้เป็นรายข้อ และวิเคราะห์จากคะแนนรวมของความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายข้อ

4.1.1 ความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์

เมื่อพิจารณาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์ พบว่า ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) = 0.5 คะแนน โดยผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความหมายของ "ทรัพยากรธรรมชาติ" อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้และเข้าใจในความหมายของ "การอนุรักษ์" ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์ มีรายละเอียดดังตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S.D.
	0	1		
I. ความรู้เกี่ยวกับความหมายของ				
ทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์				
1. วัด มีสียด เป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่	59	25	0.3	0.5
2. โรงเรียนเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่	58	26	0.3	0.5
3. เครื่องมีกประมงเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่	49	35	0.4	0.5
4. การอนุรักษ์สัตว์น้ำหมายถึง การสงวนสัตว์น้ำไว้ทั้งหมด โดยไม่จับมาใส่กระป๋องแช่แข็งหรือไม่	30	54	0.6	0.5
5. ถ้าไม่มีการอนุรักษ์สัตว์น้ำไว้บางส่วนสัตว์น้ำจะมีโอกาสสูญพันธุ์ได้หรือไม่	7	77	0.9	0.3
			*รวมคะแนนเฉลี่ย	2.5 2.3
			**คะแนนเต็ม	5.0
			***ค่าเฉลี่ยรวม	0.5 0.4

4.1.2 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบ

สงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว มีคะแนนเฉลี่ยรวม 5.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) = 0.8 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ และเข้าใจถูกต้องว่า การตัดไม้ในป่าชายเลนริมทะเลสาบ จะมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ การทิ้งขยะลงในทะเลสาบทำให้ทะเลสาบ ตื้นเขิน และจะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำได้ การปล่อยน้ำทิ้งจากบ้านเรือนลงในทะเลสาบจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมของทะเลสาบ การใช้สารเคมีทางการเกษตรในพื้นที่เกษตรรอบ ๆ ทะเลสาบ จะเกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่า การปักสร้างเครื่องมือประมงประเภทเครื่องมือประจำที่ลงในทะเลสาบ จะทำให้ทะเลสาบตื้นเขินได้ คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา มีรายละเอียดตามตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S.D.
	0	1		

II. ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อม

ของทะเลสาบสงขลา

6. การตัดไม้ในป่าชายเลนริมทะเลสาบ	20	64	0.8	0.4
มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ				
หรือไม่				

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S.D.
	0	1		
7. การทิ้งขยะลงในทะเลสาบทำให้ทะเลสาบเต็มเกินได้หรือไม่	10	74	0.9	0.3
8. การตื่นเกินของทะเลสาบมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	6	78	0.9	0.3
9. การทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงในทะเลสาบจะเกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	10	74	0.9	0.3
10. ถ้าบ้านเรือนริมทะเลสาบปล่อยน้ำล้างจาน ชักผ้า น้ำจากห้องน้ำ ล้างส้วม ลงสู่ทะเลสาบจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	22	62	0.7	0.4
11. การให้สารเคมีทางการเกษตรในพื้นที่สวน ที่อยู่รอบ ๆ ทะเลสาบ จะเกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	7	77	0.9	0.3

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S. D.
	0	1		
12. การบีกสร้างเครื่องมือประมงประเภท เครื่องมือประจำที่ลงในทะเลสาบ เช่น ซึ่ง ไทหนึ่ง ในทะเลสาบสงขลาจะทำให้ ทะเลสาบต้นเห็นได้หรือไม่	22	62	0.7	0.4
			* รวมคะแนนเฉลี่ย 5.8	2.4
			** คะแนนเต็ม 7	
			*** ค่าเฉลี่ยรวม 0.8	0.3

4.1.3 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) = 0.6 คะแนน โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังไม่ทราบว่าการจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยใช้มีเระและไซหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าว โดยมีเระและไซหนึ่งจะกีดขวางทางเดินของสัตว์น้ำ และทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบไหลถ่ายเทไม่สะดวกทำให้ทะเลสาบต้นเห็นได้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า การจับสัตว์น้ำโดยวิธีใช้ไฟฟ้ช็อต ใช้ยาเบื่อเมา ใช้วนตาถี่ ตลอดจนการจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ ล้วนแล้วแต่มีผลเสียต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ความรู้ของกลุ่ม

ตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา
มีรายละเอียดตามตาราง 14

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ของกลุ่ม
ตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำ
ในทะเลสาบสงขลา

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S.D.
	0	1		
III. ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลา				
13. การจับสัตว์น้ำโดยวิธีใช้ไฟฟ้าช็อต มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ หรือไม่	13	71	0.8	0.4
14. การให้มิ้ระจับสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	58	26	0.3	0.5
15. การให้ไท่แก้งจับสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	56	28	0.3	0.5
16. การจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่มีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	5	79	0.9	0.2
17. การให้ควนตาถ้ำจับสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	7	77	0.9	0.3

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S.D.
	0	1		
18. การจับสัตว์น้ำโดยวิธีใช้ยาเบื่อเมา มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ หรือไม่	10	74	0.6	0.5
			* รวมคะแนนเฉลี่ย 3.8	2.4
			** คะแนนเต็ม 6.0	
			*** ค่าเฉลี่ยรวม 0.6	0.4

4.1.4 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประกาศของทางราชการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา มีค่าเฉลี่ย = 0.0 ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 3 ราย (จาก 84 ราย) ที่ทราบว่าอวนล้อมจับที่ทางราชการอนุญาตให้ใช้ทำประมงในทะเลสาบสงขลาได้ต้องเป็นอวนล้อมจับขนาดเล็ก มีความยาวไม่เกิน 200 เมตร และมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 ราย (จากทั้งหมด 84 ราย) ที่ทราบว่า ทางราชการอนุญาตให้ใช้อวนล้อมจับขนาดเล็ก จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาได้เฉพาะในช่วงวันที่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน ของแต่ละปี อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอวนล้อมจับขนาดเล็กเป็นเครื่องมือที่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ กระบุง และสัตว์น้ำ อื่นๆ จึงได้

มีประกาศยกเลิกการใช้อวนล้อมจับขนาดเล็กจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2537 เป็นต้นมา คณะแนวความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประกาศของทางราชการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา มีรายละเอียดตามตาราง 15

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คณะแนวความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)		$\bar{x}$	S.D.
	0	1		
IV. ความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา				
19. อวนล้อมจับที่ใช้จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาได้ โดยไม่ถือว่าผิดกฎหมาย ต้องมีความยาวไม่เกินกี่เมตร	81	3	0.0	0.2
20. ทางราชการได้อนุญาตให้ชาวประมงใช้อวนล้อมจับขนาดเล็กเพื่อจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาได้ในช่วงระยะเวลาใด	83	1	0.0	0.1

* รวมคะแนนเฉลี่ย 0.0 0.3

** คะแนนเต็ม 2.0

*** ค่าเฉลี่ยรวม 0.0 0.1

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เมื่อพิจารณาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลามากที่สุด รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์ ตามลำดับ ดังรายละเอียดตามตาราง 16

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.
I. ความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์	0.5	0.5
II. ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา	0.8	0.3
III. ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา	0.6	0.4
IV. ความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา	0.0	0.1
ค่าเฉลี่ยรวม	0.5	0.3

4.2 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
พิจารณาจากคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง

จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่า มีผู้ได้คะแนนสูงสุด 18 คะแนน ต่ำสุด 5
คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 12.7 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D.) = 2.6 คะแนน เมื่อจัดแบ่งกลุ่มคะแนนความรู้ออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้
และไม่ได้ โดยให้ t-score เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้อยู่ใน
ระดับดีและระดับพอใช้มีจำนวนร้อยละ 41.7 เท่ากัน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีความรู้ในระดับ
ดีมาก ร้อยละ 13.1 ส่วนผู้ที่มีความรู้ในระดับไม่ได้มีเพียงร้อยละ 3.5 ดังรายละเอียด
ตามตาราง 17

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์
ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จำแนกตามระดับคะแนนที่ได้รับและระดับ
ความรู้

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับคะแนนที่ได้		
16-20 คะแนน	11	13.1
11-15 คะแนน	58	69.0
6-10 คะแนน	13	15.5
0-5 คะแนน	2	2.4
$\bar{X} = 12.7$		
S.D. = 2.6		

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับความรู้*	ดีมาก	11	13.1
	ดี	35	41.7
	พอใช้	35	41.7
	ไม่ดี	3	3.5

*ใช้ t-score เป็นหลักในการแบ่ง

5. ที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ที่ศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้แก่ ที่ศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ที่ศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ที่ศนคติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ที่ศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำโดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ที่ศนคติเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และที่ศนคติเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา สื่อมวลชนกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จากแบบวัดที่ศนคติจำนวน 27 ข้อ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 ลักษณะ คือ วิเคราะห์ที่ศนคติจำแนกเป็นรายชื่อ และวิเคราะห์จากคะแนนรวมที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

5.1 ทิศนคติจำแนกเป็นรายชื่อ

5.1.1 ทิศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับดี โดยคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว มีค่า = 4.1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยว่าการปลูกต้นไม้ในบริเวณป่าชายเลนริมทะเลสาบจะมีผลดีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในเชิงไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนให้มีการทำนาทุ้งริมทะเลสาบ และเห็นด้วยว่า น้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบโดยไม่ผ่านการบำบัดก่อนปล่อยจะมีผลเสียต่อสัตว์น้ำอย่างรุนแรง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเห็นด้วยว่า การขุดลอกร่องน้ำในทะเลสาบจะเกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยว่า การตัดต้นไม้ในป่าชายเลนริมทะเลสาบจะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ มีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มที่เห็นว่าการตัดต้นไม้ในป่าชายเลนริมทะเลสาบจะไม่สามารถส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าวได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีทัศนคติเห็นด้วยว่า น้ำทิ้งจากบ้านเรือน หรือชุมชนที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบจะทำให้ น้ำในทะเลสาบเน่าเสียได้ มีจำนวนใกล้เคียงกัน กลุ่มที่มีทัศนคติว่า น้ำทิ้งจากบ้านเรือน หรือชุมชนที่ปล่อยลงทะเลสาบ จะไม่สามารถทำให้ น้ำในทะเลสาบเน่าเสียได้ ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา มีรายละเอียดตามตาราง 18

ตาราง 1.8 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
- 4. น้ำทิ้งจากบ้านเรือนหรือ ชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ริม ทะเลสาบ จะไม่ทำให้ น้ำในทะเลสาบเน่าเสียได้	21	13	1	19	30	3.3	1.7	ไม่แน่ใจ
+ 5. น้ำทิ้งจากโรงงาน อุตสาหกรรมที่ปล่อยลงสู่ ทะเลสาบโดยไม่ผ่าน การบำบัดก่อนปล่อยจะมี ผลเสียต่อสัตว์น้ำใน ทะเลสาบเป็นอย่างมาก	66	6	4	2	6	4.5	1.2	เห็นด้วย
+ 6. ชาวประมงทุกคนต้อง ช่วยกันสับส่นให้มีการ ขุดลอกร่องน้ำในทะเล สาบ เพราะการขุดลอก ร่องน้ำที่ตื้นเขินจะมีผลดี ต่อความเป็นอยู่ของ สัตว์น้ำในทะเลสาบ	58	14	7	4	1	4.5	0.9	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.1	1.2	ดี

* เครื่องหมาย +, - หมายถึง ทัศนคติเชิงบวก หรือเชิงลบ

5.1.2 ทศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางต่อการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา คะแนนเฉลี่ยทัศนคติในเรื่องดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) = 3.6 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยว่า การให้ยาเบื่อเมา การใช้ไฟฟ้าช็อต และการใช้อวนตาถี่จับสัตว์น้ำ จะมีผลกระทบต่ออย่างมากต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา อย่างไรก็ตาม จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อว่าการจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยใช้เครื่องมือประเภทไหนจะไม่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบมีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มที่เชื่อว่า การจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีใช้ไหนจะไม่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าว

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีทัศนคติเห็นด้วยว่าการใช้ไม้ระจันสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ ทั้ง ๆ ที่จริงแล้ว เครื่องมือประเภทไหนและไม้ระจันเป็นเครื่องมือที่กีดขวางทางเดินของสัตว์น้ำและทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบไหลถ่ายเทไม่สะดวก ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา มีรายละเอียด ตามตาราง 19

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาจำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของทัศนคติ	
II. ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา								
- 7. การใช้ยาเบื่อเมาเก็บวิธีจับสัตว์น้ำที่ตมมาก เพราะจับสัตว์น้ำได้มากในเวลาอันรวดเร็ว	6	2	1	8	67	4.5	1.1	ไม่เห็นด้วย
+ 8. การจับสัตว์น้ำโดยวิธีให้ไฟฟ้าช็อต จะมีผลเสียอย่างมากต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบ	66	12	3	2	1	4.6	0.8	เห็นด้วย
+ 9. การใช้ควมตาถ้ำจับสัตว์น้ำในทะเลสาบเป็นการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างรุนแรง	39	26	4	9	6	4.0	1.3	เห็นด้วย

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย ใจ ยิ่ง	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย ยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย ยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
- 10. การให้มิระระจับ สัตว์น้ำในทะเลสาบ สงขลาจะมีผลกระทบ ต่อสัตว์น้ำน้อยมาก	57	10	5	7	5	1.7	1.2	เห็นด้วย
- 11. การให้โขงจับสัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลาจะ ไม่มีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบ แต่อย่างใด	31	21	2	11	19	2.5	1.6	ไม่แน่ใจ
						ค่าเฉลี่ยรวม 3.5	1.2	ปานกลาง

* เครื่องหมาย +, - หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกหรือเชิงลบ

5.1.3 ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีทัศนคติที่ดีต่อการให้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา คะแนนเฉลี่ยรวมของทัศนคติในเรื่องนี้ = 4.2 คะแนน
จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเห็นด้วยว่า ลูปลาตัวเล็ก ๆ ที่ติด
เครื่องมือประมงมาหากยังไม่ตายก็ควรปล่อยกลับลงในทะเลสาบ และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่
เห็นด้วยกับการจับสัตว์น้ำที่ยังโตไม่ได้ขนาดมาใช้ประโยชน์และเห็นด้วยว่า การสงวนพันธุ์สัตว์น้ำ

ในทะเลสาบสงขลา นั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำ คะแนนเฉลี่ยทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง
เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีรายละเอียดตามตาราง 20

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของกลุ่ม
ตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จำแนก
เป็นรายชื่อ

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย ใจ ดี	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
---------	-------------------------------	--------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	-----------	------	-------------------------

III. ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้

ประโยชน์จากทรัพยากร

ประมงในทะเลสาบสงขลา

- 12. กุ้ง ปลาในทะเลสาบ ยังมีให้จับมาใช้ ประโยชน์ได้อีกนาน จึงไม่จำเป็นต้องมี การอนุรักษ์ไว้	12	3	2	22	45	4.0	1.4	ไม่เห็นด้วย
- 13. การจับปลาในฤดู วางไข่มีประโยชน์ ต่อชาวประมง เป็นอย่างมาก	9	6	8	20	41	3.9	1.3	ไม่เห็นด้วย

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
- 14. ลูกกึ่ง ลูกปลาตัว เล็ก ๆ ควรจับมาใช้ ประโยชน์ให้มากที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องรอ ให้โตเสียก่อน	4	8	2	13	57	4.3	1.2	ไม่เห็นด้วย
+ 15. ลูกปลาตัวเล็ก ๆ หากติดเครื่องมือ ประมงมา และยังมี ชีวิตอยู่ ควรปล่อย ลงในทะเลสาบ	65	15	0	2	2	4.6	0.8	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.2	1.2	ดี

* เครื่องหมาย +, - หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกหรือเชิงลบ

5.1.4 ที่สนใจต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม = 3.9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติใหม่ ซึ่งเห็นด้วยว่า การกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำจะมีผลดีต่อชาวประมงทุกคน การห้ามจับสัตว์น้ำในบางพื้นที่ เช่น ทำนบบริเวณหน้าวัด มีสยิด และการกำหนดให้พื้นที่บางแห่งในทะเลสาบสงขลา เป็นเขตห้ามจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ ล้วนแต่มีผลดีต่อชาวประมง และเห็นด้วยกับการลงโทษอย่างเฉียบขาดต่อผู้ที่ลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งที่อยากให้มีการผ่อนผันให้ชาวประมงเข้าไปจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำได้เป็นครั้งคราว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เหลืออีกประมาณครึ่งหนึ่งมีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับการกระทำได้ดังกล่าว ที่สนใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ มีรายละเอียดตามตาราง 21

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์หิ้งสัตว์น้ำจำแนกเป็นรายชื่อ

	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของทัศนคติ
IV. ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์หิ้งสัตว์น้ำ								
+ 16. การส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านริมทะเลสาบมีเขตอนุรักษ์หิ้งสัตว์น้ำเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อชาวประมงเป็นอย่างยิ่ง	32	25	8	9	10	3.7	1.4	เห็นด้วย
+ 17. การกำหนดเขตอนุรักษ์หิ้งสัตว์น้ำมีผลดีต่อชาวประมงทุกคน	57	15	7	2	3	4.4	1.0	เห็นด้วย

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น	เห็น	ไม่	ไม่	ไม่เห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
	ด้วย อย่าง ยิ่ง	ด้วย	แน่ ใจ	เห็น ด้วย	ด้วย อย่าง ยิ่ง			
- 18. ควรผ่อนผันให้ชาว ประมงเข้าจับ สัตว์น้ำในเขต อนุรักษ์สัตว์น้ำได้ เห็นครั้งคราว	24	5	0	14	41	3.5	1.8	ไม่แน่ใจ
+ 19. ต้องมีการลงโทษ อย่างเฉียบขาดแก่ผู้ ลักลอบจับสัตว์น้ำใน เขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ของหมู่บ้าน	40	28	3	4	9	4.0	1.3	เห็นด้วย
+ 20. พื้นที่ทางแห่ง เช่น ทำน้ำบริเวตหน้าวัด มีสยิต หรือสถานที่ ราชการที่อยู่ริมทะเล สาม ถ้ากำหนดให้ เป็นเขตห้ามทำการ ประมงทุกชนิดได้ ก็ จะมีผลดีต่อชาวประมง เป็นอย่างยิ่ง	44	23	5	6	6	4.1	1.2	เห็นด้วย

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น	เห็น	ไม่	ไม่	ไม่เห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ	
	ด้วย	ด้วย	แน่	เห็น	ด้วย				
	อย่าง		ใจ	ด้วย	อย่าง				
	ยิ่ง				ยิ่ง				
21. การอนุรักษ์พันธุ์ปลา ในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีกำหนดให้ พื้นที่บางแห่งในทะเล สาบสงขลา เป็นเขต ห้ามจับปลาในฤดู วางไข่ เป็นวิธีการ อนุรักษ์สัตว์น้ำที่ดีมาก	48	18	6	8	4	4.2	1.2	เห็นด้วย	
	ค่าเฉลี่ยรวม						3.9	1.3	ดี

* เครื่องหมาย +, - หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกหรือเชิงลบ

5.1.5 ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อบทบาทของชาวประมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมของทัศนคติในเรื่องนี้ = 4.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเห็นด้วยว่าชาวประมงทุกคนต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานได้รู้ถึงผลเสียของการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย

และเห็นด้วยว่าชาวประมงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สัตว์น้ำ ชาวประมงต้องช่วยกัน สอดส่องดูแลมิให้มีการลักลอบจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือที่ผิดกฎหมาย โดยไม่ปล่อยให้เป็นการละเมิด ทางราชการแต่เพียงฝ่ายเดียว ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการ อนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีรายละเอียด ตามตาราง 22

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของกลุ่ม ตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบ สงขลาจำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
---------	-------------------------------	--------------------	---------------------	----------------------------------	-----------	------	-------------------------

V. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของ
ชาวประมงต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรประมงในทะเล
สาบสงขลา

- 22. ชาวประมงไม่จำเป็นต้องคอยสอดส่องดูแล ผู้ที่ใช้เครื่องมือประมง ที่ผิดกฎหมาย เพราะ ไม่ใช่น้ำที่ของตน	9	7	6	24	38	3.9	1.4	ไม่เห็นด้วย
--	---	---	---	----	----	-----	-----	-------------

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย ใจ	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ	
+ 23. ชาวประมงทุกคนต้อง ช่วยกันอบรมสั่งสอน ให้ลูกหลานรู้ถึงผลเสีย ของการใช้เครื่องมือ ประมงที่ผิดกฎหมาย	60	20	1	2	1	4.6	0.7	เห็นด้วย	
+ 24. ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะทำให้ทะเลสาบ สงขลาอุดมสมบูรณ์ ไปด้วยสัตว์น้ำหรือไม่ นั้น คือ ตัวชาว ประมงทุกคนนั่นเอง	55	25	2	2	0	4.6	0.7	เห็นด้วย	
- 25. การอนุรักษ์สัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลา เป็นหน้าที่ของทาง ราชการเท่านั้น ชาวบ้านไม่ควร เข้าไปยุ่งเกี่ยว	6	8	2	24	44	4.1	1.3	ไม่เห็นด้วย	
						ค่าเฉลี่ยรวม	4.3	1.0	ดี

* เครื่องหมาย +, - หมายถึง ทัศนคติเชิงบวก หรือเชิงลบ

5.1.6 ที่ศันคติของกลุ่มตัวอย่างต่อบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีที่ศันคติอยู่ในระดับดีเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา และบทบาทของสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยมีคะแนนเฉลี่ยของที่ศันคติในเรื่องดังกล่าว = 4.7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีที่ศันคติเห็นด้วยว่าโรงเรียนและสื่อมวลชน ควรมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ที่ศันคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง มีรายละเอียดตามตารางที่ 23

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของกลุ่ม
ตัวอย่างต่อบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชน กับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
ในทะเลสาบสงขลา จำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย ใจ	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ
VI. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาท ของสถานศึกษา และ สื่อมวลชนกับการ อนุรักษ์ทรัพยากร ประมงในทะเลสาบ สงขลา								
+ 26. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ รอบ ๆ ทะเลสาบ ต้องสอนให้เด็ก ๆ มีความรู้เรื่องการ อนุรักษ์สัตว์น้ำใน ทะเลสาบสงขลา	71	13	0	0	0	4.8	0.4	เห็นด้วย

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น	เห็น	ไม่	ไม่	ไม่เห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ของ ทัศนคติ	
	ด้วย อย่าง ยิ่ง	ด้วย	แน่ ใจ	เห็น ด้วย	ด้วย อย่าง ยิ่ง				
+ 27. สื่อมวลชนในท้องถิ่น เช่น วิทยุ ทีวี หนังสือพิมพ์ จะต้อง เสนอข่าวสาร เกี่ยวกับเรื่อง การ อนุรักษ์ทรัพยากร ประมงในทะเลสาบ สงขลาให้มากกว่านี้	57	14	12	1	0	4.5	0.8	เห็นด้วย	
				ค่าเฉลี่ยรวม			4.7	0.6	ดี

* เครื่องหมาย +, - หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกหรือเชิงลบ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา นั้น กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ต่อบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากที่สุด รองลงมาคือ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา และทัศนคติเกี่ยวกับการให้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ตามลำดับ ดังตาราง 24

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนทัศนคติของกลุ่ม
ตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบ

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของทัศนคติ
I. ทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อม ของทะเลสาบสงขลา	4.1	1.2	ดี
II. ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมง บางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำใน ทะเลสาบสงขลา	3.5	1.2	ปานกลาง
III. ทัศนคติเกี่ยวกับการให้ประโยชน์จาก ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา	4.2	1.2	ดี
IV. ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยวิธีการกำหนดเขตอนุรักษ์ให้ สัตว์น้ำ	3.9	1.3	ดี
V. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมง ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ใน ทะเลสาบสงขลา	4.3	1.0	ดี
VI. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรประมง	4.7	0.6	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	4.1	1.1	ดี

5.2 ที่ัศนคติของลุ่มตัวอย่างต่อการรณรงค์ร้ักรัษัณการประมงในทะเลสาบสงขลา วิจารณ์จากคะแนนรวมที่ัศนคติของลุ่มตัวอย่างแต่ละราย

เมื่อวิจารณ์จากคะแนนรวมที่ัศนคติของลุ่มตัวอย่างแต่ละราย พบว่า จากคะแนนเต็ม 135 คะแนน มีผู้ได้คะแนนที่ัศนคติสูงสุด 135 คะแนน ต่ำสุด 72 คะแนน ค่าเฉลี่ยคะแนนที่ัศนคติ $(\bar{x}) = 110.1$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 14.3 เมื่อแบ่งช่วงของที่ัศนคติออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ปานกลาง และไม่ดี ตามการแบ่งของสรัชัษ วิจารณ์สูตร (2528 : 160) พบว่า ลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีที่ัศนคติต่อการรณรงค์ร้ักรัษัณการประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับดี ถึงร้อยละ 76.2 โดยลุ่มตัวอย่างที่เหลืออีกร้อยละ 23.8 มีที่ัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ดังตาราง 25

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของลุ่มตัวอย่างที่มีที่ัศนคติต่อการรณรงค์ร้ักรัษัณการประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกตามระดับคะแนนที่ได้ และระดับของที่ัศนคติ

ระดับของที่ัศนคติ	ระดับคะแนนที่ได้	จำนวน	ร้อยละ
ดี	100-135	64	76.2
ปานกลาง	63-99	20	23.8
ไม่ดี	27-62	-	-
รวม		84	100.0

$$\bar{X} = 110.1, \quad S.D. = 14.3$$

6. แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้แก่ แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลาอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ แนวปฏิบัติในการมีบทบาทสนับสนุน และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจากแบบวัดแนวปฏิบัติรวม 16 ข้อ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์คะแนนแนวปฏิบัติเป็นรายชื่อ และการวิเคราะห์จากคะแนนรวมของแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละราย ผลการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

6.1 แนวปฏิบัติจำแนกเป็นรายชื่อ

6.1.1 คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยรวม 10.2 คะแนน จากคะแนนเต็ม 14 คะแนน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) = 1.4 คะแนน โดยพบว่าแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ควรแก้ไข ได้แก่ แนวปฏิบัติในเรื่องการใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 ซม. จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาเพราะจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 84 ราย พบว่ามีกลุ่มตัวอย่าง 42 ราย ที่ยังคงจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 ซม. นอกจากนี้แนวปฏิบัติที่ควรแก้ไขยังรวมถึงแนวปฏิบัติในการให้ไม้ระทั่ง และไถนั่งจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา เพราะเครื่องมือประมงดังกล่าวมีส่วนทำให้ทะเลสาบตื้นเขิน และขณะนี้ปัญหาความตื้นเขินของทะเลสาบก็จัดเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรประมง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกรายไม่เคยจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีให้ไฟฟ้าช็อต และมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 2 ราย ที่ยังคงจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีใช้ยาเบื่อเมา (ตาราง 26)

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแผนปฏิบัติการของกลุ่มตัวอย่างในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา จำแนกเป็นรายชื่อ

ชื่อความ	ระดับคะแนน (คน)			$\bar{X}$	S.D.
	0	1	2		
T. แผนปฏิบัติการในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา					
1. ท่านเคยใช้ยาเบื่อเมาจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่	2	3	79	1.9	0.3
2. ท่านเคยจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยวิธีใช้ไฟฟ้าช็อตหรือไม่	0	0	84	2	0
3. ท่านเคยใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 ซม. จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่	42	11	31	0.8	0.9
4. ท่านเคยใช้โปงนั่งจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่	11	17	56	1.5	0.7
5. ท่านเคยใช้หั้งจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่	12	26	46	1.4	0.7

ตาราง 26 (ต่อ)

ทัศนคติความ	ระดับคะแนน (คน)			$\bar{X}$	S.D.	
	0	1	2			
6. ท่านเคยให้ไม้ระจันสัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลาหรือไม่	10	45	29	1.2	0.6	
				* รวมคะแนนเฉลี่ย	10.2	4.0
				** คะแนนเต็ม	14.0	
				*** ค่าเฉลี่ยรวม	1.5	0.6

6.1.2 แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยรวม 5.4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) = 1.0 คะแนน โดยพบว่าแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ควรพิจารณา ได้แก่ แนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาความตื้นเขินของทะเลสาบ เพราะมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 24 ราย (จาก 84 ราย) ที่คิดแก้ปัญหาความตื้นเขินของทะเลสาบอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เหลือไม่เคยคิดแก้ปัญหาดังกล่าวหรือบางรายแม้คิดจะแก้ไข แต่ก็ไม่ได้สนใจอย่างจริงจัง นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่เคยปลูกต้นไม้บริเวณป่าชายเลนริมทะเลสาบ นอกจากนี้มีกลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มั่นใจว่าจะให้ความร่วมมือกับชุมชนในการไม่ทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงในทะเลสาบ (ตาราง 27)

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลาจำแนกเป็นรายข้อ

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)			$\bar{X}$	S.D.
	0	1	2		
II. แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อม					
ของทะเลสาบสงขลา					
7. ถ้าฉันนำหม้อบ้านของท่านขอความ ร่วมมือไม่ให้ทุกคนทิ้งขยะ สิ่ง ปฏิภูลต่าง ๆ ลงในทะเลสาบ ท่านจะปฏิบัติตามได้หรือไม่	31	22	31	1.0	0.8
8. ท่านเคยทิ้งเศษหวน เศษ กระดาษ ถูพลาสติก และขยะ ของเหลือใช้ต่าง ๆ ลงใน ทะเลสาบบ้างหรือไม่	8	47	29	1.2	0.6
9. ท่านเคยปรึกษากับเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ปัญหาการตีเนิ่นของ ทะเลสาบบ้างหรือไม่	38	22	24	0.8	0.8
10. ท่านเคยปลูกต้นไม้บริเวณ ป่าชายเลนริมทะเลสาบ บ้างหรือไม่	33	28	23	0.8	0.8

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)			$\bar{X}$	S.D.
	0	1	2		
11. ท่านเคยตัดต้นไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่ตามริมฝั่งของทะเลสาบ มาให้ประโยชน์บ้างหรือไม่	7	16	61	1.6	0.6
				* รวมคะแนนเฉลี่ย	5.4 3.6
				** คะแนนเต็ม	10.0
				*** ค่าเฉลี่ยรวม	1.0 0.7

6.1.3 แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการสันทัดสน และให้ความร่วมมือกับชุมชน
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องดังกล่าวมีคะแนน
เฉลี่ยรวม 3.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 8 คะแนน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) = 1.0
คะแนน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวปฏิบัติในการมีส่วนร่วมกับโครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงใน
ทะเลสาบสงขลาค่อนข้างน้อย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 21 ราย (จาก 84 ราย) ที่เคยเข้า
ร่วมในกิจกรรมดังกล่าวเกือบทุกครั้ง สำหรับโครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบเป็นโครง
การที่องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรราชการ และองค์กรชาวบ้านในท้องถิ่น ได้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อ
ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทะเลสาบสงขลาด้วยการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบ นอกจากนี้
ผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเลิก
ใช้ถ่านที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 ซม. จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ซึ่งขณะนี้สำนักงานประมง
อำเภอสติงพระได้นำโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งขึ้นบ้าน เข้าไปดำเนินการที่ตำบลคูชูด

อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยได้จัดหาเครื่องมือประมงที่มีขนาดตาอวนตั้งแต่ 5.0 ซม. ขึ้นไป ให้แก่ชาวประมงเนื้อเป็นกลุ่มหมู่บ้านปรับปรุงเครื่องมือประมงให้มีประสิทธิภาพ และได้ขอความร่วมมือจากชาวประมงให้ใช้อวนที่มีขนาดตา 5.0 ซม. ขึ้นไป จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่สามารถให้ความร่วมมือในกรณีดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยที่เคยขูดให้ลูกหลานฟังเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย (ตาราง 28)

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการสนับสนุน และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)			$\bar{X}$	S.D.
	0	1	2		

III. แนวปฏิบัติในการมีบทบาทสนับสนุน

และให้ความร่วมมือกับชุมชน

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ในทะเลสาบสงขลา

12. หากทางราชการขอความร่วมมือจากชาวประมงทุกคนให้เลิกใช้อวนที่มีขนาดตาต่ำกว่า 5 ซม. จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ท่านจะปฏิบัติตามได้หรือไม่	44	15	25	0.7	0.8
---	----	----	----	-----	-----

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับคะแนน (คน)			$\bar{X}$	S.D.
	0	1	2		
13. ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมาท่านเคย ปล่อยลูกกึ่ง ลูกปลา ลงในทะเล บ้างหรือไม่	16	19	49	1.3	0.7
14. ท่านเคยพูดให้ลูกหลานฟัง เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย บ้างหรือไม่ เช่น อวนตาถี่ ยาเบื่อเมา ใช้ไฟฟ้าช็อต	31	26	27	0.9	0.8
15. ท่านเคยมีส่วนร่วมในโครงการ ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบ สงขลาบ้างหรือไม่ (เช่น บริจาค เงิน ร่วมประชุม การร่วมงาน หรือสนับสนุนด้านอื่น ๆ)	42	21	21	0.7	0.8
16. ท่านสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือไม่	20	10	54	1.4	0.8
				*รวมคะแนนเฉลี่ย	5.0 3.9
				**คะแนนเต็ม	10.0
				***ค่าเฉลี่ยรวม	1.0 0.8

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา นั้น แนวปฏิบัติที่ถูกต้องมากที่สุด คือ แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา รองลงมาคือแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา และแนวปฏิบัติในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา (ตาราง 29)

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.
I. แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา	1.4	0.6
II. แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา	1.0	0.7
III. แนวปฏิบัติในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา	1.0	0.8
ค่าเฉลี่ยรวม	1.1	0.7

6.2 แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

พิจารณาจากคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อพิจารณาจากคะแนนรวมแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละราย พบว่าจากคะแนนเต็ม 32 คะแนน คะแนนสูงสุดของแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา คือ 32 คะแนน ต่ำสุด 11 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยของแนวปฏิบัติ ($\bar{x}$) = 19.6 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 4.8 คะแนน เมื่อแบ่งระดับของแนวปฏิบัติออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และไม่ใช้ โดยใช้ t-score เป็นหลักในการแบ่งผลการศึกษาค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.0 มีแนวปฏิบัติอยู่ในระดับดี รองลงมาคือ กลุ่มที่มีแนวปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 29.7 ในขณะที่ยังมีกลุ่มซึ่งมีแนวปฏิบัติอยู่ในระดับไม่ดีก็ร้อยละ 7.1 ดังตาราง 30

ตาราง 30 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา จำแนกตามระดับของคะแนนที่ได้ และระดับของแนวปฏิบัติ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
คะแนนที่ได้		
25-32 คะแนน	16	19.0
17-24 คะแนน	43	51.2
9-16 คะแนน	25	29.8
0-8 คะแนน	-	-
$\bar{x} = 19.6, S.D. = 4.8$		

ตาราง 30 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับของแนวปฏิบัติ*		
ดีมาก	11	13.1
ดี	42	50.0
พอใช้	25	29.8
ไม่ดี	6	7.1

*ใช้ t.-score เป็นหลักในการแบ่ง

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิด และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทักษะคิด

เมื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้และคะแนนทักษะคิดต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับ $r = 0.44$ ซึ่งจัดว่าความรู้กับทักษะคิดมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (Turney and Robb, 1971 : 100) และเมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ไปทดสอบนัยสำคัญด้วย t-test ปรากฏว่าค่า t ที่คำนวณได้ = 4.42 และเมื่อเปิดตาราง t ที่ระดับนัยสำคัญ (df) = 82 และระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) = 0.05 พบว่าค่า t จากตาราง = 1.99 ฉะนั้นค่า t ที่คำนวณได้จึงมีค่ามากกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าความรู้กับทักษะคิดของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ดังตาราง 31

ตาราง 31 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทักษะคิดต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	r	t
คะแนนความรู้	12.7	2.6	0.44	4.42*
คะแนนทักษะคิด	110.1	14.3		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับแนวปฏิบัติ

เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ และคะแนนการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับ $r = 0.29$ ซึ่งจัดว่า ความรู้กับแนวปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ (Turney and Roob, 1971 : 100) เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ไปทดสอบ นัยสำคัญด้วย t-test ปรากฏว่าค่า t ที่คำนวณได้ = 2.74 เมื่อเปิดตาราง t ที่ระดับชั้นความเป็นอิสระ (df) = 82 และระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) = 0.05 พบว่า ค่า t จากตาราง = 1.99 ฉะนั้นค่า t ที่คำนวณได้จึงมากกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่า ความรู้กับแนวปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ดังตาราง 32

ตาราง 32 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	r	t
คะแนนความรู้	12.7	2.6	0.29	2.74*
คะแนนแนวปฏิบัติ	19.6	4.8		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับแนวปฏิบัติ

หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทัศนคติกับคะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับ $r = 0.42$ ซึ่งจัดว่าทัศนคติกับแนวปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (Turney, 1971 : 100) เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ ไปทดสอบนัยสำคัญด้วย t-test ปรากฏว่า ค่า t ที่คำนวณได้ = 4.18 เปิดตาราง t ที่ระดับที่นัยสำคัญ (df) = 82 และระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) = 0.05 พบว่าค่า t จากตาราง = 1.99 ฉะนั้นค่า t ที่คำนวณได้จึงมีค่ามากกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าทัศนคติกับแนวปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ดังตาราง 33

ตาราง 33 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
ในทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	r	t
คะแนนทัศนคติ	110.1	14.3	0.42	4.18*
คะแนนแนวปฏิบัติ	19.6	4.8		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ระหว่างความรู้
ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

เมื่อให้ความรู้ (X_1) และทัศนคติ (X_2) เป็นตัวพยากรณ์ และให้แนวปฏิบัติ (Y) เป็นตัวเกณฑ์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ความรู้ และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์พหุคูณในทางบวกกับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีค่าความสัมพันธ์ $R = 0.44$ และ $R^2 = 0.19$ ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ โดยคำนวณค่า F ได้ 9.72 เปิดตาราง F ที่ระดับความมีนัยสำคัญ (α) = 0.05 และระดับขั้นความเป็นอิสระ (df_1, df_2) = 2, 81 ได้ค่า $F = 3.11$ ฉะนั้นค่า F ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่า F จากตาราง แสดงว่า ความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง โดยความรู้และทัศนคติจะมีประสิทธิภาพในการทำนาย หรือพยากรณ์ แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ได้ประมาณ 19% ดังตาราง 34

ตาราง 34 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง
ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

$r_{x_1 x_2}$	$r_{x_1 y}$	$r_{x_2 y}$	$R_{y \cdot x_1 x_2}$	F
0.44	0.29	0.42	0.44	9.72*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , $R^2_{y \cdot x_1 x_2} = 0.19$

$r_{x_1 x_2}$ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติ

$r_{x_1 y}$ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับแนวปฏิบัติ

$r_{x_2 y}$ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับแนวปฏิบัติ

8. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบ

สงขลา

8.1 เปรียบเทียบความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบ

สงขลาตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง พบว่าเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิงเพียงเล็กน้อย กลุ่มที่มีอายุ 31-40 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.7 มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด กลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มที่มีระยะเวลาประกอบอาชีพประมงระหว่าง 21-30 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ดังตาราง 35 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ตามความแตกต่างของตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้ t-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรเพศ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง วิเคราะห์ด้วยความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง จะมีความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 36 และ ตาราง 37

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ตัวแปรที่ตั้งการศึกษา		คะแนนความรู้	
		$\bar{X}$	S.D.
เพศ	ชาย	12.7	2.7
	หญิง	12.3	1.9
อายุ	≤ 30 ปี	12.0	3.6
	31-40 ปี	13.9	2.3
	41-50 ปี	12.4	2.7
	≥ 51 ปี	12.1	1.6
ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	10.1	2.1
	ป.1-ป.4	12.4	2.3
	ป.5-ป.7	12.9	2.6
	สูงกว่า ป.7	13.7	3.4

ตาราง 35 (ต่อ)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา		คะแนนความรู้	
		$\bar{X}$	S.D.
รายได้เฉลี่ย/เดือน	$\leq 2,000$ บาท	13.4	0.9
	2,001-3,000 บาท	13.1	2.6
	3,001-4,000 บาท	12.3	3.3
	4,001-5,000 บาท	12.7	2.2
	$\geq 5,001$ บาท	11.7	2.4
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ	≤ 10 ปี	12.0	3.3
	11-20 ปี	13.2	2.6
	21-30 ปี	13.4	1.7
	≥ 31 ปี	12.1	1.5

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t.-test

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	72	12.7	2.7	0.54
หญิง	12	12.3	1.9	-

ตาราง 37 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยการวิเคราะห์ด้วยความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	45.9	3	15.3	2.30
	ภายในกลุ่ม	531.6	80	6.6	
	รวม	577.5	83		
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	30.5	3	10.1	1.48
	ภายในกลุ่ม	552.1	80	6.9	
	รวม	582.7	83		

ตาราง 37 (ต่อ)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	22.9	4	5.7	0.82
	ภายในกลุ่ม	554.6	79	7.0	
	รวม	577.5	83		
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	ระหว่างกลุ่ม	30.4	3	10.1	1.48
	ภายในกลุ่ม	547.1	80	6.8	
	รวม	577.5	83		

8.2 เปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบ

สงขลา ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง พบว่า เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น กลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.5-ป.7 มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน ไม่เกิน 2,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มที่มีระยะเวลาการประกอบอาชีพประมง 11-20 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ดังตาราง 38 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติตามตัวแปรเพศ โดยใช้ t-test และเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการศึกษา พบว่าทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา และรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรเพศ อายุ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 39 และตาราง 40 ตามลำดับ

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทัศนคติต่อการ
อนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา
รายได้เฉลี่ย/เดือน ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา		คะแนนทัศนคติ	
		$\bar{X}$	S.D.
เพศ	ชาย	109.9	14.3
	หญิง	111.0	14.6
อายุ	≤ 30 ปี	113.1	13.5
	31-40 ปี	113.5	13.8
	41-50 ปี	107.2	14.4
	≥ 51 ปี	108.7	15.0
ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	93.5	12.0
	ป.1-ป.4	107.7	14.2
	ป.5-ป.7	115.5	14.6
	สูงกว่า ป.7	115.4	11.0

ตาราง 38 (ต่อ)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา		คะแนนทัศนคติ	
		$\bar{X}$	S.D.
รายได้เฉลี่ย/เดือน	$\leq 2,000$ บาท	121.2	8.65
	2,001-3,000 บาท	109.9	13.4
	3,001-4,000 บาท	105.5	16.0
	4,001-5,000 บาท	116.1	11.3
	$\geq 5,001$ บาท	102.8	14.2
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	≤ 10 ปี	109.5	14.9
	11-20 ปี	112.4	14.8
	21-30 ปี	112.3	15.6
	≥ 31 ปี	106.1	12.2

ตาราง 39 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t-test.

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	72	109.9	14.3	0.25
หญิง	12	111.0	14.6	-

ตาราง 40 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
โดยเปรียบเทียบตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และ
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
(One-way ANOVA)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	654.5	3	218.1	1.07
	ภายในกลุ่ม	16,341.7	80	204.2	
	รวม	16,996.2	83		
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1,767.5	3	589.1	12.77*
	ภายในกลุ่ม	3,690.0	80	46.1	
	รวม	5,457.5	83		

ตาราง 40 (ต่อ)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	2,498.6	4	624.6	3.40*
	ภายในกลุ่ม	14,497.6	79	183.5	
	รวม	16,996.2	83		
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	ระหว่างกลุ่ม	409.6	3	136.5	0.65
	ภายในกลุ่ม	16,586.6	80	207.3	
	รวม	16,996.2	83		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.2.1 ทดสอบความแตกต่างที่เด่นชัดของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ตามความแตกต่างของระดับการศึกษา

ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ป.1-ป.4 กลุ่ม ป.5-ป.7 และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.7 มีทัศนคติแตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาจะต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของทุกกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.5-ป.7 มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่สูงที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.5-ป.7 และกลุ่มสูงกว่า ป.7 มีทัศนคติแตกต่างจากกลุ่ม ป.1-ป.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.1-ป.4 มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่ำกว่ากลุ่ม ป.5-ป.7 และกลุ่มสูงกว่า ป.7 ส่วนทัศนคติของกลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.5-ป.7 และกลุ่มสูงกว่า ป.7 พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 41

ตาราง 41. การทดสอบความแตกต่างของทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาตามระดับการศึกษา โดยวิธี LSD

ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติ	ระดับการศึกษา		
	ไม่ได้รับการศึกษา ป.1-ป.4	ป.5-ป.7	สูงกว่า ป.7
ไม่ได้รับการศึกษา = 93.5	-	14.2*	22.0*
ป.1-ป.4 = 107.7	-	-	7.8*
ป.5-ป.7 = 115.5	-	-	-
สูงกว่า ป.7 = 115.4	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.2.2 ทดสอบความแตกต่างทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ตามความแตกต่างของรายได้

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 2,001-3,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท มีทัศนคติแตกต่างจากกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน ไม่เกิน 2,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือนไม่เกิน 2,000 บาท มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 2,001-3,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท นอกจากนี้ยังพบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .05 นั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท มีทัศนคติแตกต่างกับกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-5,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-5,000 บาท มีทัศนคติแตกต่างกับกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท โดยกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-5,000 บาท มีทัศนคติต่อการ

อนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท ดังตาราง 42

ตาราง 42 การทดสอบความแตกต่างของทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลาตามรายได้เฉลี่ย/เดือน โดยวิธี LSD

ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
	≤ 2,000 บ.	2,001-3,000 บ.	3,001-4,000 บ.	4,001-5,000 บ.	≥ 5,001 บ.
≤ 2,000 บ. = 121.2	-	11.3*	15.7*	5.1	18.4*
2,001-3,000 บ. = 109.9	-	-	4.4	6.1	7.1
3,001-4,000 บ. = 105.5	-	-	-	10.6*	2.6
4,001-5,000 บ. = 116.1	-	-	-	-	13.3*
≥ 5,001 บ. = 102.8	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.3 เปรียบเทียบแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนแนวการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยศึกษาตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง พบว่า เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย กลุ่มอายุ 51 ปี และมากกว่า 51 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.7 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกกลุ่ม กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,001-5,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และกลุ่มที่มีระยะเวลาประกอบอาชีพประมง 21-30 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ดังตาราง 43 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติตามความแตกต่างของตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้ t-test. ในการเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาประกอบอาชีพประมง ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 44 และ 45 ตามลำดับ

ตาราง 43 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา		คะแนนแนวปฏิบัติ	
		$\bar{X}$	S.D.
เพศ	ชาย	19.5	4.6
	หญิง	19.9	6.1
อายุ	≤ 30 ปี	17.7	3.6
	31-40 ปี	20.2	4.8
	41-50 ปี	19.2	5.0
	≥ 51 ปี	20.9	5.0
ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	14.0	1.4
	ป.1-ป.4	20.1	4.9
	ป.5-ป.7	18.5	4.9
	สูงกว่า ป.7	20.4	3.2

ตาราง 43 (ต่อ)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา		คะแนนแนวปฏิบัติ	
		$\bar{X}$	S.D.
รายได้เฉลี่ย/เดือน	$\leq 2,000$ บาท	21.7	5.5
	2,001-3,000 บาท	18.3	4.4
	3,001-4,000 บาท	19.7	5.0
	4,001-5,000 บาท	22.2	4.6
	$\geq 5,001$ บาท	17.1	3.3
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	≤ 10 ปี	17.8	3.7
	11-20 ปี	20.2	5.4
	21-30 ปี	21.1	4.7
	≥ 31 ปี	19.8	4.7

ตาราง 44 การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ด้วย t-test.

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	72	19.5	4.6	0.25
หญิง	12	19.9	6.1	-

ตาราง 45 การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	85.3	3	28.4	1.22
	ภายในกลุ่ม	1,860.8	80	23.2	
	รวม	1,946.2	83		
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	107.1	3	35.7	1.60
	ภายในกลุ่ม	1,781.2	80	22.2	
	รวม	1,888.3	83		

ตาราง 45 (ต่อ)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	264.8	4	66.2	3.11*
	ภายในกลุ่ม	1,681.3	79	21.2	
	รวม	1,946.2	83		
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง	ระหว่างกลุ่ม	109.2	3	36.1	1.57
	ภายในกลุ่ม	1,837.9	80	22.9	
	รวม	1,946.2	83		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.3.1 ทดสอบความแตกต่างแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ตามความแตกต่างของรายได้ โดยทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 บาทขึ้นไป มีแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาแตกต่างจากกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 2,000 บาท และกลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยของแนวปฏิบัติต่ำกว่า 2 กลุ่มดังกล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,001-3,000 บาท มีแนวปฏิบัติแตกต่างจากกลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ยของแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแนวปฏิบัติของกลุ่มรายได้ 2,001-3,000 บาท ส่วนแนวปฏิบัติของกลุ่มรายได้คู่อื่น ๆ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันดังตาราง 46

ตาราง 46 การทดสอบความแตกต่างของแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ในทะเลสาบสงขลา ตามรายได้เฉลี่ย/เดือน ด้วยวิธี LSD

ค่าเฉลี่ยคะแนนแนวปฏิบัติ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
	≤ 2,000 บ.	2,001-3,000 บ.	3,001-4,000 บ.	4,001-5,000 บ.	≥ 5,001 บ.
≤ 2,000 บ. = 21.7	-	3.4	2.0	0.6	4.5*
2,001-3,000 บ. = 18.3	-	-	1.4	3.9*	1.2
3,001-4,000 บ. = 19.7	-	-	-	2.6	2.5
4,001-5,000 บ. = 22.3	-	-	-	-	5.1*
≥ 5,001 บ. = 17.2	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด

เมื่อพิจารณาถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ และทัศนคติของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำไม่ได้แตกต่างจากความรู้ และทัศนคติของกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว แต่แนวปฏิบัติของทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 47)

ตาราง 47 การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม กับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด

ตัวแปร		N	$\bar{X}$	S.D.	t
ความรู้	กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม	42	12.7	2.7	0.0
	กลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	42	12.7	2.6	
ทัศนคติ	กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม	42	111.3	13.3	0.7
	กลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	42	109.0	15.3	
แนวปฏิบัติ	กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม	42	21.6	4.8	4.03*
	กลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	42	17.6	4.0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

1. กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับดีและระดับพอใช้มีจำนวนเท่ากัน
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับดี
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับที่ดี
4. ความรู้กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = 0.44$)
5. ทัศนคติกับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = 0.42$)
6. ความรู้กับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r = 0.29$)
7. ความรู้และทัศนคติสามารถทำนายแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างได้ประมาณ 19 เปอร์เซ็นต์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) = 0.44
8. ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง
9. ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ย/เดือน แต่ไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง
10. แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่มีความแตกต่างกันตามรายได้เฉลี่ย/เดือน แต่ไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

11. ความรู้และทัศนคติของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคุดูต ไม่แตกต่างจากความรู้และทัศนคติของกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

12. แนวปฏิบัติของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคุดูต มีความแตกต่างจากแนวปฏิบัติของกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี และนับถือศาสนาพุทธ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.5 มีการศึกษาในระดับ ป.1-ป.4 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย/เดือนประมาณ 2,001-3,000 บาท และมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพประมงอยู่ในช่วง 11-20 ปีมากที่สุด ลักษณะครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ร้อยละ 58.3 ของครัวเรือนที่ศึกษามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.9 ประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปกับการทำประมง ในการออกทำประมงกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เรือหางยาวเป็นพาหนะ และใช้เครื่องมือประมงมากกว่า 1 ชนิด เครื่องมือประมงที่ใช้มากที่สุด คือ อวนที่มีขนาดตา 5-6.5 เซนติเมตร

2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีจำนวนลดลง และแนวความคิดที่จะเลิกทำประมง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดว่า สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาเสื่อมลงคือ การใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาจะเสื่อมโทรมลงมากแล้ว แต่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.6 ตอบว่าไม่เคยคิดที่จะเลิกประกอบอาชีพประมง โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ายังมีสัตว์น้ำให้ทำประมงได้อยู่ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เหลือซึ่งตอบว่าคิดจะเลิกทำประมงส่วนใหญ่ก็ให้เหตุผลว่า สัตว์น้ำหายากไม่คุ้มทุน

3. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในรอบปีที่ผ่านมา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดยทุกรายที่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ เคยได้รับทราบเกี่ยวกับเรื่องผลของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อมนุษย์และสัตว์ รองลงมาคือ ข่าวสารเกี่ยวกับผลของการใช้ยาเบื่อเมาจับสัตว์น้ำ แหล่งเผยแพร่ข่าวสารที่สำคัญที่สุดคือ โทรทัศน์ ส่วนเรื่องการรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุดนั้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากทราบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุ 41 - 50 ปี และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า ป.7 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 4,001-5,000 บาท และกลุ่มที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพประมง 21-30 ปี เป็นกลุ่มที่ได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

4. ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

4.1 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายข้อ

ความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังมีความรู้ที่น้อยเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ แต่มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา อันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และส่วนมากยังทราบว่าการใช้เครื่องมือประมงบางชนิด เช่น การใช้อวนตาถี่ การใช้ยาเบื่อเมาในการจับสัตว์น้ำ ตลอดจนการจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ ล้วนแต่มีผลเสียต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ส่วนความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

4.2 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาคะแนนรวมของความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีค่าเฉลี่ย 12.7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.6 คะแนน และเมื่อแบ่งระดับคะแนนความรู้ออกเป็น 4 ระดับ โดยใช้ t-score เป็นหลักในการแบ่งคือ ระดับดีมาก ดี พอใช้ และไม่ดี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับดี และระดับพอใช้ เป็นจำนวนร้อยละ 41.7 เท่ากัน

5. ที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

5.1 ที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายชื่อ

ที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา อันได้แก่ ที่ศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ที่ศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิด ซึ่งมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ที่ศนคติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ที่ศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำโดยวิธีการกำหนดเขตอนุรักษ์ถิ่นสัตว์น้ำ ที่ศนคติเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และที่ศนคติเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาและสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีที่ศนคติอยู่ในระดับดีในทุกหัวข้อที่กล่าวมา ยกเว้นที่ศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา เช่น การใช้ยาเบื่อเมา การใช้ไฟฟ้าช็อต การใช้อวนตาถี่ การใช้ไม้มะละ และการใช้ไซ้หนึ่ง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีที่ศนคติต่อเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 ที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาคะแนนรวมทั้งที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษพบว่า คะแนนที่ศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา มีค่าเฉลี่ย 110.1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 135 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.3 คะแนน

เมื่อแบ่งช่วงคะแนนที่ศนคติออกเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง และไม่ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีที่ศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงอยู่ในระดับดี

6. แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

6.1 แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายชื่อ

แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ได้แก่ แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา อันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และแนวปฏิบัติในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา สำหรับแนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำนั้น ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกรายไม่เคยใช้กระแสไฟฟ้าช็อตสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และมีจำนวนน้อยที่ยังใช้ยาเบื่อเมาจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังคงใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 เซนติเมตร จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ส่วนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา นั้น ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังมีบทบาทค่อนข้างน้อยในการแก้ปัญหาความตื้นเขินของทะเลสาบ และการปลูก ต้นไม้ในบริเวณป่าชายเลนริมทะเลสาบ นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการมีบทบาทสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อย

6.2 แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาคะแนนรวมแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างมีค่า 19.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.8 คะแนน

เมื่อแบ่งช่วงคะแนนแนวปฏิบัติออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และไม่ดี โดยใช้ t-score พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงอยู่ในระดับดี

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้กับทัศนคติ ความรู้กับแนวปฏิบัติ และทัศนคติกับแนวปฏิบัติ ต่างก็มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยความรู้กับทัศนคติ และทัศนคติกับแนวปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.44 และ 0.42 ตามลำดับ ส่วนความรู้กับแนวปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.29 เมื่อทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติ โดยให้ความรู้และทัศนคติเป็นตัวทำนาย และให้แนวปฏิบัติเป็นตัวเกณฑ์ พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าระหว่างความรู้ ทักษะกับ

แนวปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความรู้กับทัศนคติสามารถทำนายแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างได้ประมาณ 19 เปอร์เซ็นต์

8. เปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

8.1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

8.2 เปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ย/เดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรเพศ อายุ และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง ไม่มีผลทำให้ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

8.3 เปรียบเทียบแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่า มีความแตกต่างกันตามรายได้เฉลี่ย/เดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

9. เปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ และทัศนคติของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

1.1 ความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำว่า "ทรัพยากรธรรมชาติ" เป็นคำศัพท์ทางวิชาการ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีการศึกษาต่ำจึงไม่สามารถบอกความหมายของ "ทรัพยากรธรรมชาติ" ได้ถูกต้อง อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนมากก็มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันนี้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมอย่างมากจนทำให้สังคมมีการตื่นตัวในเรื่องนี้มากกว่าในอดีต ตลอดจนมีการเผยแพร่แนวความคิดในการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านสื่อต่าง ๆ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจความหมายของการอนุรักษ์ได้ถูกต้อง

1.2 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา เพราะปัจจุบันนี้ทะเลสาบสงขลาเสื่อมโทรมลงมาก จนเกิดผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมงที่อาศัยทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งประกอบอาชีพ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา จึงเป็นที่สนใจขององค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรราชการ และองค์กรชาวบ้าน จึงมีการเผยแพร่แนวความคิดในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อบุคคล และสื่อมวลชน ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลาดังกล่าว

1.3 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาความเสื่อมโทรมของ

ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา กำลังเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรราชการ และองค์กรชาวบ้าน จึงได้มีการเผยแพร่ให้ชาวประมงได้ทราบถึงผลเสียของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำ (ตาราง 5) โดยผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ประมง ผู้นำในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำทางศาสนา เป็นต้น (ตาราง 6) ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนมากทราบถึงผลเสียของการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ไซ้หนึ่ง โม่ระ ที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ทั้ง ๆ ที่เครื่องมือดังกล่าวกีดขวางทางเดินของสัตว์น้ำ และทำให้น้ำไหลถ่ายเทไม่สะดวก โดยจะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องผลเสียจากการใช้ไซ้หนึ่ง โม่ระ มีค่าต่ำมาก (ตาราง 14) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องผลเสียของการใช้ไซ้หนึ่งโม่ระน้อยเกินไป (ตาราง 5) ประกอบกับปัจจุบันนี้เครื่องมือประเภทไซ้หนึ่ง โม่ระ มีการใช้เฉพาะในบางพื้นที่เท่านั้น ฉะนั้นอาจเป็นไปได้ว่าการไม่ใช้อุปกรณ์เหล่านี้ หรือมีใช้แต่จำนวนน้อย ทำให้ข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบของเครื่องมือประเภทนี้มีการกล่าวถึงน้อยมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว

1.4 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำประมงในทะเลสาบสงขลา

ประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ ประกาศเกี่ยวกับการใช้อวนล้อมจับขนาดเล็ก เพื่อทำการประมงในทะเลสาบสงขลา โดยที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีประกาศอนุญาตให้ชาวประมงใช้อวนล้อมจับขนาดเล็กซึ่งมีขนาดตาไม่เล็กกว่า 0.5 เซนติเมตร และมีความยาวไม่เกิน 200 เมตร ทำการประมงในทะเลสาบสงขลาได้ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 30 มิถุนายน ของทุกปี แต่ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ แสดงว่าทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวน้อยเกินไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเครื่องมือดังกล่าวทำลายพันธุ์สัตว์น้ำเป็นอันมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีประกาศยกเลิกการใช้อวนล้อมจับเพื่อจับสัตว์น้ำในทะเลสาบ สงขลาตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2537 เป็นต้นมา

เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระของข่าวสาร พบว่า ข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่าง ได้รับทราบมากที่สุด คือ ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อมนุษย์และสัตว์ (ตาราง 5) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากประกอบอาชีพทำนาควบคู่ไปกับการทำประมง (ตาราง 2) และมีโอกาสได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ซึ่งมักเผยแพร่ข่าวสารประเภทนี้อยู่บ่อย ๆ รวมทั้งข่าวสารจากเจ้าหน้าที่เกษตร (ตาราง 6) นอกจากนี้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อมนุษย์และสัตว์แล้ว ข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่าง ได้รับทราบรองลงมาได้แก่ ข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบของการจับสัตว์น้ำ โดยใช้น้ำยาเบื่อเมา ทั้งนี้เนื่องจากว่าในเขตตำบลคูซูด อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ยังมีการลักลอบใช้น้ำยาเบื่อเมาในการจับสัตว์น้ำซึ่งกระทำโดยชาวประมงบางรายในตำบลคูซูด และชาวประมงจากตำบลอื่น ๆ โดยมีวิธีการใช้ต่าง ๆ กัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตลอดจนการสัมภาษณ์ชาวประมงทั่ว ๆ ไป หลายรายบอกว่า ชาวประมงที่ลักลอบใช้น้ำยาเบื่อเมาในการทำประมงมักจะใช้วิธีต่าง ๆ ดังนี้ เช่น การใช้น้ำยาเบื่อเมาใส่ไว้ในไม้กระทุ้งน้ำสำหรับผู้ที่ทำประมงโดยใช้อวนล้อมกระทุ้งน้ำ หรือใช้วิธีการละลายยาเบื่อเมาลงในน้ำที่ขังอยู่ที่ท้องเรือ เมื่อไปถึงแหล่งประมงก็จะตักน้ำจากท้องเรือเทลงในบริเวณแหล่งน้ำที่จะทำประมง แล้วคอยตักจับสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องผลของการใช้สารเคมีทางการเกษตร และการใช้น้ำยาเบื่อเมาจับสัตว์น้ำแล้ว ข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่าง ได้รับทราบเป็นอันดับรองลงมาได้แก่ ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการใช้อวนตาถี่ การใช้กระแสไฟฟ้าจับสัตว์น้ำ ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งที่ยังคงมีการกระทำอยู่ในเขตทะเลสาบสงขลาตอนกลาง ส่วนเรื่องผลกระทบของการจับสัตว์น้ำโดยวิธีใช้โพงพาง ใช้อวนรุนนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยรับทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีอยู่น้อยไม่เกินร้อยละ 50.0 (ตาราง 5) ทั้งนี้เพราะว่าเครื่องมือประเภทอวนรุน และโพงพางนั้นเป็นเครื่องมือที่มีใช้เฉพาะในเขตทะเลสาบสงขลาตอนล่าง

นอกจากเนื้อหาสาระของข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ดังที่กล่าวมาแล้ว เมื่อพิจารณาถึงแหล่งข่าวสารก็พบว่า แหล่งข่าวสารที่มีบทบาทมากที่สุดคือ โทรทัศน์ อย่างไรก็ตามก็ตีผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วจะเห็นว่าสื่อบุคคล เช่น เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ประมง จะมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์

ทรัพยากรประมงมากกว่าลือมวลชนบางประเภท เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ (ตาราง 6) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมชนบทซึ่งบุคคลในชุมชนนั้น ๆ มักจะมีความสัมพันธ์กับแบบปฐมภูมิ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน และมีโอกาสพบปะพูดคุยกันอยู่เสมอ จึงทำให้เพื่อนบ้านกลายเป็นแหล่งข่าวที่สำคัญมากแหล่งหนึ่ง และจากการที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจากหลายแหล่งด้วยกัน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงดังกล่าว

2. ทักษะของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

2.1 ทักษะเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลาอยู่ในระดับที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา (ตาราง 13) จึงทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องดังกล่าว

2.2 ทักษะเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดซึ่งมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำใน

ทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยส่วนมากเห็นด้วยว่าการใช้เครื่องมือประมงบางชนิด เช่น อวนตาถี่ ยาเบื่อเมา และการจับสัตว์น้ำด้วยวิธีใช้ไฟฟ้าช็อตมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องดังกล่าวนี้ (ตาราง 14) ขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากกลับมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการใช้เครื่องมือประเภท โป๊ะน้ำตื้นจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา เช่น โม่ระ ไซ่หนึ่ง โดยกลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่าการใช้เครื่องมือประเภทดังกล่าวจะไม่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ภาพรวมของทัศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำในทะเลสาบ สงขลาอยู่ในระดับปานกลางดังกล่าว

2.3 ทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยวิธีกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างได้พบว่า หลังจากมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบ และมีการกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคุดขี้แล้ว สามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น จึงเห็นประโยชน์ของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องดังกล่าว

2.4 ทักษะเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความเลื่อมใสศรัทธาของทรัพยากรประมงมีผลกระทบต่อชาวประมงโดยตรง จึงอาจมีส่วนกระตุ้นจิตสำนึกของกลุ่มตัวอย่างในการเข้ามามีบทบาทอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ประกอบกับการกระตุ้นจากภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้นำทางความคิดในหมู่บ้าน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงบทบาทของตนเองและชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ฉะนั้นจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ดังกล่าว

2.5 ทักษะเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติอยู่ในระดับดีเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเห็นด้วยว่า โรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณรอบ ๆ ทะเลสาบ ต้องสอนให้เด็กมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สัตว์น้ำด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในชั้นบทเรียน เป็นแหล่งสำคัญมากในการเผยแพร่ความรู้เรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ในท้องถิ่น ได้เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาค่อนข้างน้อย (ยกเว้นข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้สารเคมีทางการเกษตร) และมีกลุ่มตัวอย่างบางรายแสดงความคิดเห็นว่า สถานีโทรทัศน์ในท้องถิ่นมีบทบาทน้อยมากในการสะท้อนปัญหาของท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ผลิตรายการวิทยุ โทรทัศน์ ยังเห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องอื่นน้อยเกินไป

และข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาอาจเป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลเพียงบางกลุ่ม ผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องจึงอาจไม่ให้ความสนใจ ประกอบกับผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ส่วนมากมักจะผลิตรายการบันเทิง เพราะมีผลตอบแทนทางธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ฉะนั้นจึงทำให้รายการสาระความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ถูกละเลยไป

3. แนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

3.1 แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่เคยใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายในการจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยเฉพาะการใช้กระแสน้ำไฟฟ้าช็อต และการใช้ยาเบื่อแมงกิ้งน้อ อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างทราบถึงผลเสียของการทำประมงโดยวิธีการดังกล่าวที่มีต่อสัตว์น้ำ นอกจากนี้การใช้กระแสน้ำไฟฟ้าช็อต และการใช้ยาเบื่อแมงกิ้งน้อในการจับสัตว์น้ำ ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ฉะนั้นอาจเป็นไปได้ว่า แม้กลุ่มตัวอย่างบางรายอาจเคยปฏิบัติมาบ้าง แต่ก็ไม่ได้ล้าตามตามความเป็นจริง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวประมง และชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ในเขตตำบลคูขุด ทราบว่ายังมีชาวประมงบางรายลักลอบจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยวิธีการใช้ยาเบื่อแมงกิ้งน้อ หรือการใช้กระแสน้ำไฟฟ้าช็อต นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 เซนติเมตร เป็นเครื่องมือทำการประมงในทะเลสาบสงขลา (ตาราง 3) ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่จากสำนักงานประมงอำเภอ สทิงพระ ได้ขอความร่วมมือตามโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน ขอให้ชาวประมงใช้อวนที่มีขนาดตา 5 เซนติเมตรขึ้นไปจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านเป็นโครงการที่ทางราชการได้จัดหาเครื่องมือประมงที่มีตาอวนตั้งแต่ 5 เซนติเมตรขึ้นไป ให้แก่ชาวประมงในตำบลคูขุด เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนให้ชาวประมงได้ปรับปรุงเครื่องมือประมงให้มีประสิทธิภาพ และได้ขอความร่วมมือให้ชาวประมงใช้อวนที่มีขนาดตา 5 เซนติเมตรขึ้นไปจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ส่วนเครื่องมือประเภทไซ่หนังก็มีใช้อยู่เป็นจำนวนน้อย (ตาราง 3) เพราะว่าเป็นเขตอำเภอ สทิงพระ มีการกำหนดพื้นที่ที่อนุญาตให้ทำประมงโดยใช้ไซ่หนัง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังใช้เครื่องมือประเภทนี้จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเคยใช้ไม้เฒ่าระ จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา แต่ปัจจุบันมีเพียงส่วนน้อยที่ยังคงใช้เครื่องมือชนิดนี้อยู่ ไม้เฒ่าระเป็นเครื่องมือประมงซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีกเป็นซี่เล็ก ๆ แล้วนำมายึดติดกันเป็นแผ่น ๆ โดยใช้หวาย ชาวประมงจะนำ ไม้เฒ่าระ ไปวางในทะเลสาบเพื่อดักจับสัตว์น้ำ ต่อมาไม้ไผ่และหวายหายากขึ้น ชาวประมงจึงได้ใช้ "ซั้ง" แทน ไม้เฒ่าระ ในลักษณะที่นำกิ่งไม้มาปักเป็นแนวยาว เพื่อกางกันให้สัตว์น้ำเข้าไปยังเครื่องมือประเภทไชนั่ง ไชนอน ที่ชาวประมงได้วางเอาไว้ การใช้ไม้เฒ่าระหรือซั้งในลักษณะดังกล่าวมาแล้ว เป็นการกีดขวางทางเดินของสัตว์น้ำ และทำให้น้ำในทะเลสาบไหลถ่ายเทไม่สะดวกเกิดการตกตะกอนของดินที่ลอยมากับน้ำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทะเลสาบตื้นเขิน และจากการสัมภาษณ์ชาวประมงในจังหวัดศึกษา ทราบว่าปัจจุบันกิ่งไม้ซึ่งใช้ทำซั้ง อีกทั้งไม้ไผ่และหวายที่ใช้ทำ ไม้เฒ่าระหาได้ยากมาก ชาวประมงจึงได้ปรับเปลี่ยนมาใช้ไม้เฒ่าระหรือซั้งที่ทำด้วยอวนแทน บางรายก็ใช้อวนตาถี่กางกันทางเดินของสัตว์น้ำ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าเครื่องมือไม้เฒ่าระ หรือซั้ง นอกจากจะทำให้ทะเลสาบตื้นเขินแล้วยังมีผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำโดยตรงอีกด้วย อย่างไรก็ตามแม้การวิจัยครั้งนี้จะพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยที่ยังคงใช้เครื่องมือประมงประเภทไม้เฒ่าระ ซั้ง และไชนั่ง (ตาราง 26) แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ควรระดมประชาสัมพันธ์ให้ชาวประมงได้ทราบถึงผลกระทบของการใช้ไม้เฒ่าระ ซั้ง และไชนั่ง เพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวน้อยมาก (ตาราง 14)

3.2 แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา มีค่าค่อนข้างต่ำ (ตาราง 27) ทั้ง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา (ตาราง 13, ตาราง 18) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติจริงในเรื่องดังกล่าว

3.3 แนวปฏิบัติในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาทค่อนข้างน้อยในการสนับสนุน และให้ความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนมากประกอบ

อาชั้พ้อ้นด้วย ไม่ได้ทำประมงเพียงอย่างเดียว จึงอาจจะไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติจริง ในเรื่องนี้ ประกอบกับหลักเกณฑ์บางอย่างอาจจะขัดแย้ง กับการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง เช่น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ยังคงใช้อวนกุ้งนาซึ่งมีขนาดตาเล็กมากเพียง 0.5 ซม. จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ได้ให้เหตุผลว่าจำเป็นต้องใช้อวนชนิดนี้เพราะต้องการจับลูกกุ้ง ลูกปลามาเป็นอาหารเบ็ดที่เลี้ยงไว้ หรือบางรายแม้ตนเองจะไม่ได้เลี้ยงเบ็ด แต่ก็จับลูกกุ้ง ลูกปลาขายแก่ผู้อื่นที่เลี้ยงเบ็ด เนื่องจากที่ตำบลคูขุดมีหลายครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเลี้ยงเบ็ด เป็นอาชีพเสริม นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบางรายก็แสดงความคิดเห็นว่าสัตว์น้ำบางชนิด โดยธรรมชาติของมันเองแม้จะปล่อยให้เจริญเติบโตเต็มที่ก็มีขนาดเล็ก เช่น ปลามะลิ กุ้งนา เป็นต้น การใช้อวนตาถี่จึงไม่น่าจะมีผลเสียแต่ประการใด ด้วยเหตุนี้การที่ประมงอำเภอขอความร่วมมือให้ใช้อวนที่มีขนาดตา 5 ซม. ขึ้นไป น่าจะไม่เหมาะสม จึงไม่สามารถจะให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวได้ เพราะเกรงจะกระทบต่อการประกอบอาชีพของตนดังกล่าว

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

ผลจากการศึกษาพบว่า ความรู้กับทัศนคติ ความรู้กับแนวปฏิบัติ และทัศนคติกับแนวปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 31, 32 และ 33) ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ความรู้กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันก็เนื่องจากว่า ความรู้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของทัศนคติ ถ้าบุคคลไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดก็ตาม ก็จะเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2525 : 29) อย่างไรก็ตาม ความรู้ไม่ได้เป็นเพียงสิ่งเดียวที่ทำให้เกิดทัศนคติ เพราะแหล่งที่มาของการเกิดทัศนคติมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ประสบการณ์เฉพาะด้าน การติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่น การเลียนแบบการกระทำ และองค์ประกอบของสถาบัน (ถวิล ชาราโกชน์, 2532 : 50-51)

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กันอันเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันอาจเป็นเพราะว่าความรู้กับการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ต้องพึ่งพากัน กล่าวคือ การ

เสริมสร้างความรู้ก็จะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการปฏิบัติด้วย (Fabiyi, 1985 : 154) ถ้าหากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ก็จะไม่สามารถปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ ได้ถูกต้อง สำหรับทัศนคติกับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กันอันยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าทัศนคติของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดการปฏิบัติของบุคคล (Rokeach, 1970 : 112) อย่างไรก็ตาม บางครั้งแนวปฏิบัติของบุคคลอาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่ ทั้งนี้เพราะมีตัวแปรแทรกทำให้ทัศนคติและแนวปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันน้อย (พรพิมล วรอุณหภูมิกพงศ์, 2528 : 85-86) นอกจากนี้ทัศนคติไม่ใช่องค์ประกอบเดียวที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติซึ่งนอกเหนือจากทัศนคติแล้ว การปฏิบัติของบุคคลยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น บรรทัดฐานทางสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับภายหลังจากกระทำพฤติกรรมนั้นแล้ว (Triandis, 1971 : 16) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงพบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับแนวปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เพียง 0.44 จึงอาจจะเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างบางรายมีแนวปฏิบัติไม่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่ ฉะนั้นการทำนายแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างจากความรู้ และทัศนคติ จึงสามารถทำนายได้เพียง 19 เปอร์เซ็นต์ ($R = .44, R^2 = 0.19$) แสดงว่า มีปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากความรู้และทัศนคติ เข้ามามีอิทธิพลต่อแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ซึ่งจะเป็นปัจจัยอะไรนั้น ผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษาไว้ในครั้งนี้

5. เปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยเปรียบเทียบตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

5.1 ความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติ จำแนกตามเพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงคล้าย ๆ กัน (ตาราง 7) ประกอบกับการประกอบอาชีพประมงในพื้นที่ดังกล่าวมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัย

บรรพบุรุษ จึงทำให้ชาวประมงเพศชายและเพศหญิงมีความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติในการทำประมงไม่แตกต่างกันดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาติ สุขคง (2531 : 68) ที่พบว่า ชาวประมงเพศชายและชาวประมงเพศหญิงมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงไม่แตกต่างกัน

5.2 ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติจำแนกตามอายุ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าในพื้นที่ที่ศึกษาเป็นชุมชนที่มีการประกอบอาชีพประมงสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ เด็ด ๆ ในครัวเรือนประมงมักจะออกไปช่วยเหลือผู้ใหญ่ในการทำประมง จึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำให้ชาวประมงที่มีอายุน้อยมีความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงไม่ต่างจากชาวประมงที่มีอายุมาก ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอายุต่างก็เคยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (ตาราง 8) ฉะนั้นแม้อายุจะต่างกัน แต่ก็มีความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่แตกต่างกันดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบังทิต ดุลยรักษ์ (2536 : 116) ที่ศึกษา เรื่อง ผลกระทบทาง เศรษฐสังคมจากการเสื่อมสภาพของป่าชายเลนต่อชุมชนประมงในหมู่บ้าน ตำบลตำมะลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของสุชาติ สุขคง (2531 : 70) ที่พบว่า ชาวประมงที่มีอายุต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงต่างกัน

5.3 ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติจำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการศึกษาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ เรื่องนี้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนไม่ได้เป็นแหล่งสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา เพราะสมัยก่อนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติยังไม่เห็นเด่นชัดเหมือนปัจจุบัน ฉะนั้นหลักสูตรการเรียนการสอนจึงไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงใน

ทะเลสาบสงขลา จากแหล่งอื่น ๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อมวลชน (ตาราง 6) จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างอาจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากตาราง 9 ว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา แม้จะไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาก็ตาม แต่ก็มี ความรู้เรื่องนี้ไม่ต่างจากกลุ่มอื่น ส่วนทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ซึ่งพบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาต่างกันด้วย (ตาราง 40) ทั้ง ๆ ที่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของบุคคล ไม่ใช่ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ความรู้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้การได้รับการศึกษาในระดับสูงย่อมทำให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับต่ำ ทำให้สามารถพัฒนาความติดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่มีความลึกซึ้งได้มากกว่า จึงเป็นผลให้ทัศนคติแตกต่างกันตามระดับการศึกษา ดังจะเห็นจากตาราง 38 ว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.1-ป.4 มีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับการศึกษา ป.5-ป.7 อย่างเห็นได้ชัด และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเป็นรายคู่ (ตาราง 41) ก็พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาจะมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่ำกว่าทุกกลุ่ม ทำนองเดียวกันกลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ป.5-ป.7 และสูงกว่า ป.7 จะมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ป.1-ป.4 อย่างไรก็ตามกลุ่มที่มีระดับการศึกษา ป.5-ป.7 มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่ต่างจากกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.7 ทั้งนี้เพราะว่าระดับการศึกษาของทั้ง 2 กลุ่มนี้ไม่ห่างกันมากนัก ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาต่างกันด้วยนั้นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิพนิต ดุขรักษ์ (2531 : 116) ซึ่งพบว่า ปัจจัยทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชาวประมงที่บ้านตำบลท่ามะดง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล และผลการศึกษาครั้งนี้ยังสนับสนุนผลการวิจัยของสุชาติ สุขคง (2531 : 72) ที่ศึกษาพบว่าชาวประมงที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงต่างกันด้วย

ในส่วนแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีแนวปฏิบัติในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่แตกต่างกัน (ตาราง 45) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะในการศึกษารั้งนี้ไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาระดับอยู่ในระดับสูงเป็นจำนวนมาก และผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงทุกรายก็เป็นผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษามาตั้งแต่เดิม ฉะนั้นวิถีการดำเนินชีวิตจึงไม่แตกต่างกับผู้ที่ได้รับการศึกษาต่ำ ประกอบกับการประกอบอาชีพประมงก็จะเป็นในลักษณะสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ มีการเลียนแบบแนวปฏิบัติกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง มีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงไม่แตกต่างจากผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำดังกล่าว

5.4 ความรู้ ทัศนคติ และแนวปฏิบัติจำแนกตามรายได้เฉลี่ย/เดือน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาไม่แตกต่างกัน (ตาราง 37) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากทุกกลุ่มรายได้เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (ตาราง 10) จึงทำให้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรรายได้เฉลี่ย/เดือน ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน ต่างกันจะมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาต่างกันด้วย (ตาราง 40) โดยพบว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด (ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน) มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่าทุกกลุ่ม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน เป็นกลุ่มที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรประมงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังจะเห็นได้ว่ากลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ด้วย น้อยกว่าทุกกลุ่ม (ตารางภาคผนวก 5) ดังนั้นแหล่งรายได้ที่สำคัญของกลุ่มนี้จึงมาจากการทำประมง เมื่อทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาเสื่อมโทรมลง กลุ่มนี้จึงได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจมากที่สุด จึงทำให้กลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ขณะที่เดียวกันผลการวิจัยก็พบว่า กลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่ากลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน มีจำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า ป.4 เพียงร้อยละ 27.3 ในขณะที่กลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน มีจำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า ป.4 ถึงร้อยละ 35.3 (ตารางภาคผนวก 6) ฉะนั้นจึงทำให้กลุ่มรายได้เฉลี่ย/เดือน 4,001-5,000 บาท มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ย/เดือนมากกว่า 5,000 บาท ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้อย่างยิ่งพบว่าผู้ที่มีการศึกษาต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาต่างกันด้วย

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่ากลุ่มรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

สำหรับแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน จะมีแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาต่างกันด้วย (ตาราง 45) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือนมากที่สุด อันได้แก่กลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน กลับมีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยของคะแนนแนวปฏิบัติเป็นรายคู่ตามรายได้เฉลี่ย/เดือน (ตาราง 46) ผลการศึกษพบว่า กลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท มีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาดีกว่าแนวปฏิบัติของกลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน มีการประกอบอาชีพอื่นด้วยเป็นจำนวนร้อยละ 90.9 ในขณะที่กลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน มีการประกอบอาชีพอื่นด้วยเพียงร้อยละ 71.4 (ตารางภาคผนวก 5) ฉะนั้นกลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน จึงมีการพึ่งพาทรัพยากรประมงน้อยกว่ากลุ่มรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน ทำให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงน้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 2,000 บาท/เดือน ดังกล่าว ทำนองเดียวกันผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน มีแนวปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ต่างจากแนวปฏิบัติ

ของกลุ่มรายได้ 2,001-3,000 บาท/เดือน โดยกลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน มีแนวปฏิบัติที่ดีกว่า อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มรายได้ 2,001-3,000 บาท/เดือน ประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปกับการทำประมงเพียงร้อยละ 79.3 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน ที่มีจำนวนผู้ประกอบอาชีพอื่นอยู่ถึงร้อยละ 94.1 (ตารางภาคผนวก 5) ฉะนั้นกลุ่มรายได้ 2,001-3,000 บาท/เดือน จึงต้องพึ่งพารายได้จากการทำประมงมากกว่ากลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มรายได้ 2,001-3,000 บาท/เดือน มีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงต่ำกว่ากลุ่มรายได้ 4,001-5,000 บาท/เดือน ดังกล่าว

5.5 ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติจำแนกตามระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพประมงต่างกัน มีความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มไม่ว่าจะประกอบอาชีพประมงมาเป็นระยะเวลาเท่าไรต่างก็อยู่ภายในชุมชนเดียวกัน มีสภาพแวดล้อมที่เหมือน ๆ กัน จึงทำให้มีความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติไม่แตกต่างกันดังกล่าว

6. เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้และทักษะของทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ไม่มีความแตกต่างกัน แต่กลับมีแนวปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำมีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว แสดงว่าแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำไม่ได้เป็นผลมาจากความรู้และทักษะ แต่มีปัจจัยอื่นที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งจะในปัจจุบันได้ให้ผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษาไว้ในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลมีบทบาทมากในการให้ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และเนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ มีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา แต่ปัญหาอยู่ที่ แนวปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว ฉะนั้นจึงควรกระตุ้นให้ชาวประมงได้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติจริง โดยใช้วิธีการกระตุ้นผ่านสื่อบุคคลเป็นหลัก
2. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ประมง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่เกษตร เป็นกลุ่มที่มีบทบาทมากในการให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ฉะนั้นองค์กรหลักที่ควรเป็นแกนนำในการกระตุ้นให้ชาวประมงได้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติจริงในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา คือ องค์กรของรัฐบาล
3. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคูขุด มีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีแนวปฏิบัติที่ดีกว่า ฉะนั้นในการกระตุ้นให้ชาวประมงได้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติจริงในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง จึงควรกระทำโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะให้กลุ่มที่เข้าร่วมในกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเข้ามามีบทบาทในการชักจูงให้ชาวประมงได้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติจริงในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง หรือทรัพยากรอื่น ๆ ควรจะใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพแทนการใช้วิธีการศึกษาในเชิงปริมาณ
2. ถ้าหากใช้วิธีการศึกษาในเชิงปริมาณ ลักษณะแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ ควรจะใช้คำถามเปิด

3: เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ความรู้ และทัศนคติ สามารถทำนายแนวปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างได้น้อยมาก เพราะฉะนั้นการศึกษาแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในครั้งต่อไป ผู้ที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ควรจะศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อแนวปฏิบัติของบุคคลในเรื่องดังกล่าว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กานดา พุฒลาภวี. 2530. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : พบลีส์ เซ็นเตอร์การพิมพ์.
- เกษม จันทร์แก้ว และประพันธ์ โกยสงบูรณ์. 2525. หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุ่มพล งามต่องใส. 2529 "สมรรถนะการยอมให้มิได้สูงสุดในระบบสิ่งแวดล้อม" หน้า 18-26. เอกสารวิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทยา สุวรรณชฎ. 2509. จิตวิทยาสังคม : สังคมศาสตร์. พระนคร : อรุณสภา.
- ถวิล ชาราโกชน์. 2521. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ดีระโณณา.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. 2531. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ศรีอัมรินทร์.
- บุญส่ง เลชะกุล. 2502. หากป่าไม้ยังอยู่ยั่งยืน. พระนคร : นิยมไพรสมาคม.
- ประคอง กรรณสูตร และวิรัตน์ ชรรมาภรณ์. 2533. การจัดระดับคะแนนเป็นตัวอักษร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมการน้อมนัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

- พรพิมล วรคุณุภทพงษ์. 2528. "ทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ", ใน จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. หน้า 77-114. นิตยสาร วิบูลย์สวัสดิ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สยามศึกษา.
- ไพบูลย์ ภูริเวทย์. 2527. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยหลักชีวภาพ. กรุงเทพฯ : คุณพิมพ์อักษร.
- ไพบูลย์ อินทรวีชา. ม.ป.ป. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ. หน่วยวิจัย สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ. (สำเนา).
- มนู วัลย์เพ็ชร และประเทือง มหารักษกะ. 2510. มานานุกรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. กรมการฝึกหัดครู. (สำเนา).
- ยงยุทธ์ แฉล้มวงษ์. 2524. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์.
- วิชัย เทียมน้อย. 2523. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.
- วิทย์ ชารชลาณกุล. 2529. "สิ่งแวดล้อมทางการประมงและการจัดการ" หน้า 215-233. เอกสารวิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

----- . 2530. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2525. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : เกรียงศักดิ์การพิมพ์.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ลัดดาวัลย์ รอดมณี และ ไพบูลย์ ภักดี. 2529. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาณพิมพ์.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2526. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2530. ทฤษฎี และปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : พิกษ์อักษร.

สมนึก อ่องเอิบ. 2519. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุขุม ไร่ใจ. 2529. การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการจัดการประมง คณะประมง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สวัสดิ์ สุคนธ์รังษี. 2534. ทฤษฎี และหลักวิชาวิจัยสำหรับนักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : ครูสภา.

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2535. "การวิจัยเชิงบรรยาย", ใน การวิจัยทางการศึกษา : หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย, หน้า 178-198. ไพฑูรย์ สินดารัตน์ และสำลี ทองฉิว, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรชัย พิศาลบุตร. 2528. เทคนิคการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Allport, G.W. 1935. "Attitude" in C Murchison, ed. Handbook of Social Psychology. Worcester, Mass : Clark University Press.

Best, J.W. 1977. Research in Education. New Jersey : Prentice Hall, Inc.

Good, C.V. 1959. Dictionary Education. New York : McGraw-Hill Book Co., Inc.

Meguire, W.J. 1968. "The Nature of Attitude and Attitude Change". The Handbook of Social Psychology. Massachusetts : Addison Wesley Publishing Company.

Rokeach, M. 1970. Beliefs, Attitude and Values. San Francisco : Jossey-Bass Inc., Publisher.

- Shaw, M.E. and Wright, J.M. 1967. Scale for the Measurement of Attitude. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Thurstone, L.L. 1967. "Attitude Can Be Measured". Reading in Attitude Theory and Measurement. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- Triandis, H.C. 1971. Attitude and Attitude Change. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- Truney, B.L. and Robb, G.P. 1971. Research in Education : An Introduction. Illinois : The Dryden Press Inc.
- Zacher, L.J. 1977. "A Study of Factors Affecting of Environmental Knowledge of Eleventh Grade Student in Montana", Dissertation Abstracts International. 37(8) : 5015-A.

วารสาร

- คณะกรรมการประสานงานองค์การพัฒนาเอกชนภาคใต้. 2536. "ทัศนคติ : แนวทาง
ที่มุ่งทะลุผ่านสงขลาในสายตาชาวประมง" แลใต้. 8(มีนาคม-เมษายน 2536),
4-15.
- นัชชาวดี นวैया. 2536. "ประมง : ภาพลักษณ์ชาวประมงไทยปลายศตวรรษที่ 20",
แลใต้. 12(พฤศจิกายน-ธันวาคม 2536), 11-23.

- มานะ ช้วยชู. 2526. "เขตอนุรักษพัทธ์สัตว์น้ำที่คุชุด : ทางเลือกหนึ่งของการฟื้นฟูทะเลสาบ", แลใต้. 12(พฤศจิกายน-ธันวาคม 2536), 50-53.
- วิเศษ ชมเดช และสิริ ทุกข์วินาศ. 2528. "สภาวะการประมงในทะเลสาบสงขลา", การประมง. 38(มีนาคม 2528), 11-15.
- อำไพ หรรณารักษ์. 2534. "สถานะทรัพยากรชายฝั่งทะเลของไทย : การเปลี่ยนแปลงและปัญหา", เศรษฐกิจและสังคม. 28(พฤศจิกายน-ธันวาคม 2534).
- Fabiyi, A.K. 1985. The Health Knowledge of Ninth Grade Students in Oyo State, Nigeria. Journal of School Health. 55(1985), 154-156.
- Malkis, A. and Grasmick, H.G. 1977. "Support for the Ideology of Environmental Movement : Tests of Alternative Hypothesis". Western Sociology Review. 6(March 1977), 25-27.

สิ่งพิมพ์รัฐบาล

- กำพล แก้วทนงค์. 2520. "การบริหารและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทะเลสาบสงขลา".
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (สำเนา).
- การปกครอง, กรม. สำนักงานจังหวัดสงขลา. ม.ป.ป. แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา. (สำเนา).

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2531. แนวทางการอนุรักษ์ธรรมชาติ.

กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

----- . ฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและทางทะเล. 2532. ร่างข้อเสนอแนะเบื้องต้น
เพื่อการจัดการปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสงขลา. (สำเนา).

----- . กองประสานการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2534.
รายงานสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา. (สำเนา).

คณะกรรมการเพื่อจัดทำคู่มือการทำแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ระดับจังหวัด. 2533. คู่มือการจัดทำแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับ
จังหวัดและอำเภอ. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.

คณิต ไชยคำ, ไพโรจน์ สิริมนตราภรณ์ และจุฬารักษ์ รัตนไชย. 2525. "การศึกษาผลการ
จับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมืออวนรุนบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก". สงขลา :
สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ. (สำเนา).

ฉัตรไชย รัตนไชย และคณะ. 2532. โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแผนการจัดการและ
ดำเนินการเพื่อการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา ระยะที่ 2 รายงาน
ขั้นสุดท้าย ฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา).

ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2534. "ปัญหาสถานะแวดล้อมทะเลสาบสงขลา", ใน เทคนิคการ
บำบัดน้ำเสียคุ่มไม่คุ่ม : รายงานการสัมมนาทางวิชาการ 2 กันยายน 2534.
จังหวัดสงขลา. หน้า 17-30. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (สำเนา).

ประมง, กรม. สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา. 2536. บรรยายสรุปด้านการประมง.
(สำเนา).

ยนต์ มุสิก. 2537. "การศึกษาด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณทะเลสาบ
สงขลา" ใน การประชุมสัมมนาทางวิชาการโครงการค้นคว้าเค็มทะเลสาบ
สงขลา. 29 มีนาคม 2537 โรงแรมเจบี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

เรียงชัย ต้นสกุล และคณะ. 2527. การศึกษาน้ำจืดในทะเลสาบสงขลา. รายงาน
การวิจัยหมายเลข 2527-1. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
(สำเนา).

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2531. ประมวลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของไทย. กรุงเทพฯ : สถาบัน.

อำพล พงศ์สุวรรณ และไพโรจน์ พรหมมานนท์. 2717. "ผลการศึกษาชีววิทยาบางประการ
ของกุ้งทะเลที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจในทะเลสาบสงขลา". สงขลา : สถาบัน
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ. (สำเนา).

วิทยานิพนธ์

เกษม น้อยน้ำใส. 2530. "ความรู้ ทัศนคติของเกษตรกรต่อการใช้สารเคมีป้องกันกำจัด
ศัตรูพืช และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรโลก
(Knowledge and Attitude of Farmers on the Application of
Pesticides and Their Impact on the Environment at Amphoe
Muang, Changwat Phitsanulok)", วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชา
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สำเนา).

จารุสิทธิ์ ประเสริฐวิเศษ. 2530. "ความรู้ และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสภาพมลพิษทางสภาวะแวดล้อม (Knowledge and Opinions of Mathayomsuksa six Students in Bangkok Regarding Environmental Pollution)", วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (สำเนา).

จำนงรักษ์ อุดมเศรษฐ์. 2529. "ความคิดเห็นของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า กรณีศึกษาสวนสัตว์ดุสิต (Bangkokian Youth's View on Wild Life Resource Conservation, the Case Study of Dusit Zoo)", วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

บัณฑิต ดุลยรักษ์. 2536. "ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมจากการเสื่อมสภาพของป่าชายเลนต่อชุมชนประมงพื้นบ้าน ตำบลตำมะลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล (Socio-Economic Impact from Deterioration of Mangrove on Local Fishery Community in Tambon Tammalung, Amphoe Muang, Changwat Satun)". วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา).

บุญมา พงษ์ไพบ. 2523. "ทัศนคติที่มีต่อสภาวะแวดล้อมของประชากรในพื้นที่ป่าชายเลนเขตเทศบาลเมืองจังหวัดชลบุรี (Attitudes Towards the Environment of Sea-Squatters in Municipal Area at Cholburi)", วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

ประนอม โลตุรัตน์. 2527. "ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์นกน้ำและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนอนุรักษ์นกน้ำของครูประถมศึกษาในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย. (Knowledge on Water-Bird Conservation and Opinion Towards the Teaching of Water-Bird Conservation of the Elementary School Teachers in Thale Noi Non-Hunting Area)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา).

ประพันธ์ โกยสมบูรณ์. 2519. "เจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. (Attitudes of High School Student in Bangkok Toward Forests Resource Conservation)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

ปรมาภรณ์ สมนประธาน. 2525. "เจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 11 ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. (Attitudes of Third High School Student, Educational Region 11 on Natural Resource Conservation)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

มาลี โพธิ์บุญ. 2529. "ทัศนคติของราษฎรที่มีต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในเขตโครงการช่วยเหลือราษฎรให้มีสิทธิทำกินภาคเหนือตอนบน (The Villagers' Attitude towards Forest Officials in the Issuance of Land Utilization Certificate Project, Upper North, Thailand)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

ลาวักย์ มนต์ไตรเวศย์. 2528. "ความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับสิทธิทำกินต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณี : เขตป่าวังเพลิง-ม่วงค่อม-ลำนารายณ์ จังหวัดลพบุรี (Villages's Opinion on Forest Conservation in the Issurance of Land Utilization Certificate Project : A Case study on Wang Pleong-Muangkom-Lamnarai Reserved Forest, Changwat Lop Buri)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

วิชัย พัฒนาวงศ์ธรรม. 2524. "ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้. (Attitude Towards Forest Resources Conservation of Students in the Teachers' Colleges in the South", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

วันพร ผลาวัลย์. 2528. "ความรู้ความตระหนักของครูมัธยมศึกษาในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (Knowledge and Awareness of Teachers Toward Environmental Impacts from the Eastern Seaboard Development Project)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (สำเนา).

วีระวัฒน์ นิยมสุวรรณ. 2527. "เจตคติของนักศึกษาเกษตรจากวิทยาลัยเกษตรกรรมที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. (Attitudes fo Agricultural Student from Agriculture College on Forest Resources Conservation", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

วรากรณ์ สุนทรานิวัฒน์. 2533. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนบ้านคำขาม ตำบลดงมูล อำเภอนงครอจังหวัดกาฬสินธุ์. (Economic and Social Factors Affecting Forestry Resources Conservation in Ban Kam Kham, Tambol Dong Mun, Amphoe Nong Krung Si, Changwat Kalasin)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

ศิริพร หงส์โพธิ์. 2527. "ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 5 ในเขตการศึกษา 5. (Knowledge, Attitude and Practice Towards Environmental Pollution Problems of Level 5 Student Adult Education Program, Students in The 5th Educational Region)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา).

สุชาติ สุขคง. 2531. "ทัศนคติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากน้ำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (Attitude of Fishermen Towards Fisheries Resources Conservation in Tambon Lamtalumpuk, Amphoe Pakphanung, Chagwat Nakhorn Si Thammarat)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

สุกัญฉกร จันทรมรินทร์. 2523. "ทัศนคติของประชากรที่มีต่อสถานแวดล้อมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ศึกษาเฉพาะกรณีของหมู่บ้านใกล้เคียงในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (Local People's Attitude Towards Khao-Yai National Park Environment : A Case Study of People in Pak-Chong

District Nakhonratchasima)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

สุนทรีย์ จินธรรม. 2531. "การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก ต.พระประโทน อ.เมือง
จ.นครปฐม (A Study of Factors Related to Behavior in
Environmental Conservation of the People in Pathom Asoke
Project, Tambon Praprathon, Amphoe Muang, Changwat Nakhon
Pathom)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัย
มหิดล (สำเนา).

โสภณ เดชมา. 2524. "เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยครูที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้.
(Attitudes of Teacher College's Students Toward Forest
Resource Conservation)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา).

สมชาย อำพันทอง. 2532. "ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม
ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย (Knowledge,
Attitude and Behavior of Secondary School Administrators in
Bangkok Metropolis Toward the Environmental Problems in
Thailand)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัย
มหิดล (สำเนา).

สุวรรณี ยิวชาติ. 2532. "การศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนอาชีวศึกษา
สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร (A Study of the Environmental
Conservation Behaviors of the Vocational Students under the

Department of Vocational Education in Bangkok)", วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (สำเนา).

อมรรวัตดี เหมะคม. 2528. "ความคิดเห็นของราษฎรรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ต่อการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Opinions of Villagers around Nhao Yai
National Park on the Conservation of Natural Resources)".
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. (สำเนา).

อมรรวัตดี วีรกิจศิริกุล. 2530. "พฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร (Behaviors
Concerning Improvement and Conservation of Environmental
Quality of Lower Secondary School Students in Bangkok
Metropolis)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล (สำเนา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หมายเลขแบบสัมภาษณ์...

แบบสัมภาษณ์

ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ในทะเลสาบสงขลา : กรณีศึกษาชาวประมงขนาดเล็ก ตำบลคูขุด

อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน [ ] ที่กำหนดให้ หรือเติมคำในช่องว่าง

1. เพศ [ ] ชาย
[ ] หญิง
2. อายุ [ ] $\leq$ 30 ปี
[ ] 31-40 ปี
[ ] 41-50 ปี
[ ] $\geq$ 51 ปี
3. ศาสนา [ ] พุทธ
[ ] อิสลาม
4. ระดับการศึกษา [ ] ไม่ได้รับการศึกษา
[ ] ป.1-ป.4
[ ] ป.5-ป.7
[ ] สูงกว่า ป.7
5. รายได้ของครอบครัว เฉลี่ย/เดือน.....บาท
  - 5.1 ครอบครัวของท่านมีรายได้จากการทำประมงเดือนละ.....บาท
  - 5.2 ครอบครัวของท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพอื่นเดือนละ.....บาท

6. ท่านประกอบอาชีพประมงมาเป็นเวลานานกี่ปีแล้ว
- $\leq$ 10 ปี
- 11-20 ปี
- 21-30 ปี
- $\geq$ 31 ปี
7. นอกจากอาชีพประมงแล้ว ท่านประกอบอาชีพอื่นด้วยหรือไม่
- ไม่
- ประกอบอาชีพอื่นด้วย ทำสวน
- ทำนา
- รับจ้าง
- เลี้ยงสัตว์
- อื่น ๆ
8. ลักษณะครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว
- ครอบครัวขยาย
9. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมทั้งตัวท่านด้วย) มีกี่คน
- $\leq$ 3 คน
- 4-6 คน
- $\geq$ 7 คน
10. เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมง
- อวน ขนาดตาอวน.....ซม. อวนทุ้งนา
- อวนรุนใช้คนรุน (แนต) เบ็ด
- ไท่นอน ไท่ตั้ง
- ทุ้ง โม่ระ
- ลุ่ม แห
- อื่น ๆ (ระบุ).....

11. ท่านออกทำการประมงโดยใช้เรือหรือไม่
- ใช้น้ำใช้
- ใช้น้ำใช้ เรือแจวเรือพาย
- เรือหางยาว
12. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาที่มีจำนวนลดลง
- การใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย
- น้ำเสีย
- ทะเลสาบตื้นเขิน
- อื่น ๆ (ระบุ)
13. ท่านเคยคิดจะเลิกทำประมงหรือไม่
- ไม่เคยคิด เพราะ.....
- เคยคิด เพราะ.....
14. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้บ้างหรือไม่
14.1 ผลกระทบของการใช้ยาเบื่อเมามาจับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.2 ผลกระทบของการจับสัตว์น้ำโดยการช็อตด้วยกระแสไฟฟ้า	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.3 ผลกระทบของการใช้อวนรุนจับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.4 ผลกระทบของการใช้โพงพางจับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.5 ผลกระทบของการใช้สิ่งจับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.6 ผลกระทบของการใช้ไม้ระจับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.7 ผลกระทบของการทำลายป่าชายเลน	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.8 ผลกระทบของการใช้อวนตาถี่จับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.9 ผลกระทบของการใช้ไซ้จับสัตว์น้ำ	☐ เคย	☐ ไม่เคย
14.10 ผลกระทบของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อมนุษย์และสัตว์	☐ เคย	☐ ไม่เคย

15. แหล่งที่ให้ความรู้แก่ท่านในเรื่องต่าง ๆ ตามข้อ 14 มีอะไรบ้าง
☐ วิทยุ	☐ โทรทัศน์
☐ หนังสือพิมพ์	☐ เพื่อนบ้าน
☐ เจ้าหน้าที่ประมง	☐ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
☐ พระภิกษุ ผู้นำทางศาสนา	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
16. ท่านเคยทราบเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคุณชุดหรือไม่
☐ ไม่ทราบ	☐ ทราบ

ตอนที่ 2 : แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่อง ที่ต้องการ

I. ความรู้เกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์

1. วัด มีสยิด เป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
2. โรงเรียนเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
3. เครื่องมือประมงเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
4. การอนุรักษ์สัตว์น้ำหมายถึง การสงวนพันธุ์สัตว์น้ำไว้ทั้งหมดโดยไม่จับมาใช้ประโยชน์เลยใช่หรือไม่	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
5. ถ้าไม่มีการอนุรักษ์สัตว์น้ำไว้บ้างสัตว์น้ำจะมีโอกาสสูญพันธุ์ได้หรือไม่	☐ ได้	☐ ไม่ได้

II. ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

6. การตัดไม้ในป่าชายเลนริมทะเลสาบมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบได้หรือไม่	☐ ได้	☐ ไม่ได้
7. การทิ้งขยะลงในทะเลสาบทำให้ทะเลสาบตื้นเขินได้หรือไม่	☐ ได้	☐ ไม่ได้
8. การตื้นเขินของทะเลสาบมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่	☐ ได้	☐ ไม่ได้

9. การทิ้งขยะ หรือสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงในทะเลสาบจะ ได้ ไม่ได้
เกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่
10. ถ้าบ้านเรือนริมทะเลสาบปล่อยน้ำล้างจาน ซักผ้า ได้ ไม่ได้
น้ำจากห้องน้ำ ห้องส้วมลงสู่ทะเลสาบต่อไปจะเกิด
ผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่
11. การใช้สารเคมีทางการเกษตรในดินที่นา ที่สวน ได้ ไม่ได้
ที่อยู่รอบ ๆ ทะเลสาบจะเกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำ
ในทะเลสาบหรือไม่
12. การปักสร้างเครื่องมือประมงประเภทเครื่องมือ ได้ ไม่ได้
ประจำที่ เช่น ช้าง ไท่ท่ง ในทะเลสาบสงขลาจะ
ทำให้ทะเลสาบตื้นเขินได้หรือไม่
- III. ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมง
บางชนิดที่มีต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา
13. การจับสัตว์น้ำ โดยวิธีใช้ไฟเผาซีตมีผลเสียต่อสัตว์น้ำ มี ไม่มี
ในทะเลสาบหรือไม่
14. การใช้ไม้ระจับสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ มี ไม่มี
ในทะเลสาบหรือไม่
15. การใช้ไต้จับสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ มี ไม่มี
ในทะเลสาบหรือไม่
16. การจับสัตว์น้ำ ในฤดูวางไข่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ มี ไม่มี
ในทะเลสาบหรือไม่
17. การใช้อวนตาถี่จับสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ มี ไม่มี
ในทะเลสาบหรือไม่
18. การจับสัตว์น้ำ โดยวิธีใช้ยาเบื่อเมา มีผลกระทบ มี ไม่มี
ต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบหรือไม่

IV. ความรู้เกี่ยวกับประกาศของทางราชการซึ่งเกี่ยวข้องกัน

การทำประมงในทะเลสาบสงขลา

19. อวนล้อมจับที่ใช้จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาได้โดย ถูก ผิด

ไม่ถือว่าผิดกฎหมายนั้นต้องมีความยาวไม่ต่ำกว่ากี่เมตร

ตอบ.....

20. ทางราชการได้อนุญาตให้ชาวประมงใช้อวน ถูก ผิด

ล้อมขนาดเล็กเพื่อจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาในช่วง

ระยะเวลาใด

ตอบ.....

ตอนที่ 3 : แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
ในทะเลสาบสงขลา

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
I. ทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาสภาพ แวดล้อมของทะเลสาบสงขลา					
1. การตัดไม้ในป่าชายเลนริมทะเลสาบ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อความเป็นอยู่ ของสัตว์น้ำในทะเลสาบ					
2. การช่วยกันปลูกต้นไม้บริเวณป่าชายเลน ริมทะเลสาบจะมีผลดีต่อสัตว์น้ำใน ทะเลสาบเป็นอย่างมาก					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3. ควรสนับสนุนให้มีการทำนาแก้งริมทะเล สาบ เพราะน้ำทั้งจากนาแก้งมีธาตุ อาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสัตว์น้ำใน ทะเลสาบ					
4. น้ำทั้งจากบ้านเรือนหรือชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ริมทะเลสาบจะไม่ทำให้น้ำในทะเล สาบเน่าเสียได้					
5. น้ำทั้งจาก โรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อย ลงสู่ทะเลสาบ โดยไม่ผ่านการบำบัด ก่อนปล่อย จะมีผลเสียต่อสัตว์น้ำ ในทะเลสาบเป็นอย่างมาก					
6. ชาวประมงทุกคนต้องช่วยกันสนับสนุน ให้มีการขุดลอกร่องน้ำในทะเลสาบ เพราะการขุดลอกร่องน้ำที่ตื้นเขินจะมีผล ดีต่อความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำในทะเลสาบ					
II. ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ ประมงบางชนิดที่มีผลกระทบต่อ สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา					
7. การใช้ยาเบื่อเมาเป็นวิธีจับสัตว์น้ำที่ดี มาก เพราะจับสัตว์น้ำได้มากในเวลา อันรวดเร็ว					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<p>8. การจับสัตว์น้ำ โดยวิธี ใช้ ไฟฟ้าช็อตจะมีผล เสียดสัตว์น้ำในทะเลสาบ เป็นอย่างมาก</p> <p>9. การใช้อวนตาถี่จับสัตว์น้ำในทะเลสาบ สงขลา เป็นการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ เป็น อย่างรุนแรง</p> <p>10. การใช้มีดระจับสัตว์น้ำในทะเลสาบ สงขลา มีผลเสียดสัตว์น้ำน้อยมาก</p> <p>11. การใช้ไซ้กรองจับสัตว์น้ำในทะเลสาบ สงขลาจะ ไม่มีผลเสียดสัตว์น้ำแต่ ประการใด</p> <p>III. ทศนคติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรประมงในทะเลสาบ สงขลา</p> <p>12. กุ้ง ปลาในทะเลสาบยังมีให้จับมาใช้ ประโยชน์ได้อีกนาน จึงไม่จำเป็นต้องมี การอนุรักษ์ไว้</p> <p>13. การจับปลาในฤดูวางไข่มีประโยชน์ต่อ ชาวประมง เป็นอย่างมาก</p> <p>14. ลูกกุ้ง ลูกปลา ตัวเล็ก ๆ ควรจับมาใช้ ประโยชน์ให้มากที่สุด โดยไม่ต้องรอ ให้โตเสียก่อน</p>					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
15. ลูกปลาตัวเล็ก ๆ หากติดเครื่องมือ ประมงมาและยังมีชีวิตอยู่ ควรจะปล่อย ลงทะเลสาบ IV. ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีกำหนด เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ					
16. การส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านริมทะเลสาบ มีเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เป็นสิ่งที่มี ประโยชน์ต่อชาวประมงเป็นอย่างยิ่ง					
17. การกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำมีผลดี ต่อชาวประมงทุกคน					
18. ควรผ่อนผันให้ชาวประมงเข้าไปจับ สัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำได้เป็น ครั้งคราว					
19. ต้องมีการลงโทษอย่างเด็ดขาดแก่ผู้ ลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์พันธุ์ สัตว์น้ำของหมู่บ้าน					
20. หินที่บางแห่ง เช่น ทำน้ำบริเวณหน้าวัด มัสยิด หรือสถานที่ราชการที่อยู่ริม ทะเลสาบ ถ้ากำหนดเป็นเขตห้ามทำการ ประมงทุกชนิดได้ก็จะมีผลดีต่อชาวประมง เป็นอย่างยิ่ง					

	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21.	<p>การอนุรักษ์พันธุ์ปลา ในทะเลสาบสงขลา โดยวิธีกำหนด ให้พื้นที่บางแห่งในทะเลสาบสงขลา เป็นเขตห้ามจับปลา ในฤดูวางไข่ เป็นวิธีการอนุรักษ์ที่ดีมาก</p> <p>V.ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา</p>					
22.	<p>ชาวประมงไม่จำเป็นต้องคอยสอดส่องดูแลผู้ที่ใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย เพราะไม่ใช่หน้าที่ของตน</p>					
23.	<p>ชาวประมงทุกคนต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานรู้ถึงผลเสียของการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย</p>					
24.	<p>ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะทำให้ทะเลสาบสงขลาอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำหรือไม่ นั้น คือ ตัวชาวประมงทุกคนนั่นเอง</p>					
25.	<p>การอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา เป็นหน้าที่ของทางราชการเท่านั้น ชาวบ้านไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว</p>					

	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	VI. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา					
26.	โรงเรียนที่ตั้งอยู่รอบ ๆ ทะเลสาบต้องสอนให้เด็ก ๆ มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา					
27.	สื่อมวลชนในท้องถิ่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จะต้องเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลาให้มากกว่านี้					

ตอนที่ 4 : แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย X ในในช่อง ( ) ให้ตรงกับหมายเลขที่ต้องการ

I. แนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

1. ท่านเคยใช้ยาเบื่อเมาจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่

(1) ไม่เคย (2) เลิกใช้มานานกว่า 1 ปีแล้ว (3) ยังใช้อยู่

2. ท่านเคยจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาโดยวิธีใช้ไฟฟ้าช็อตหรือไม่

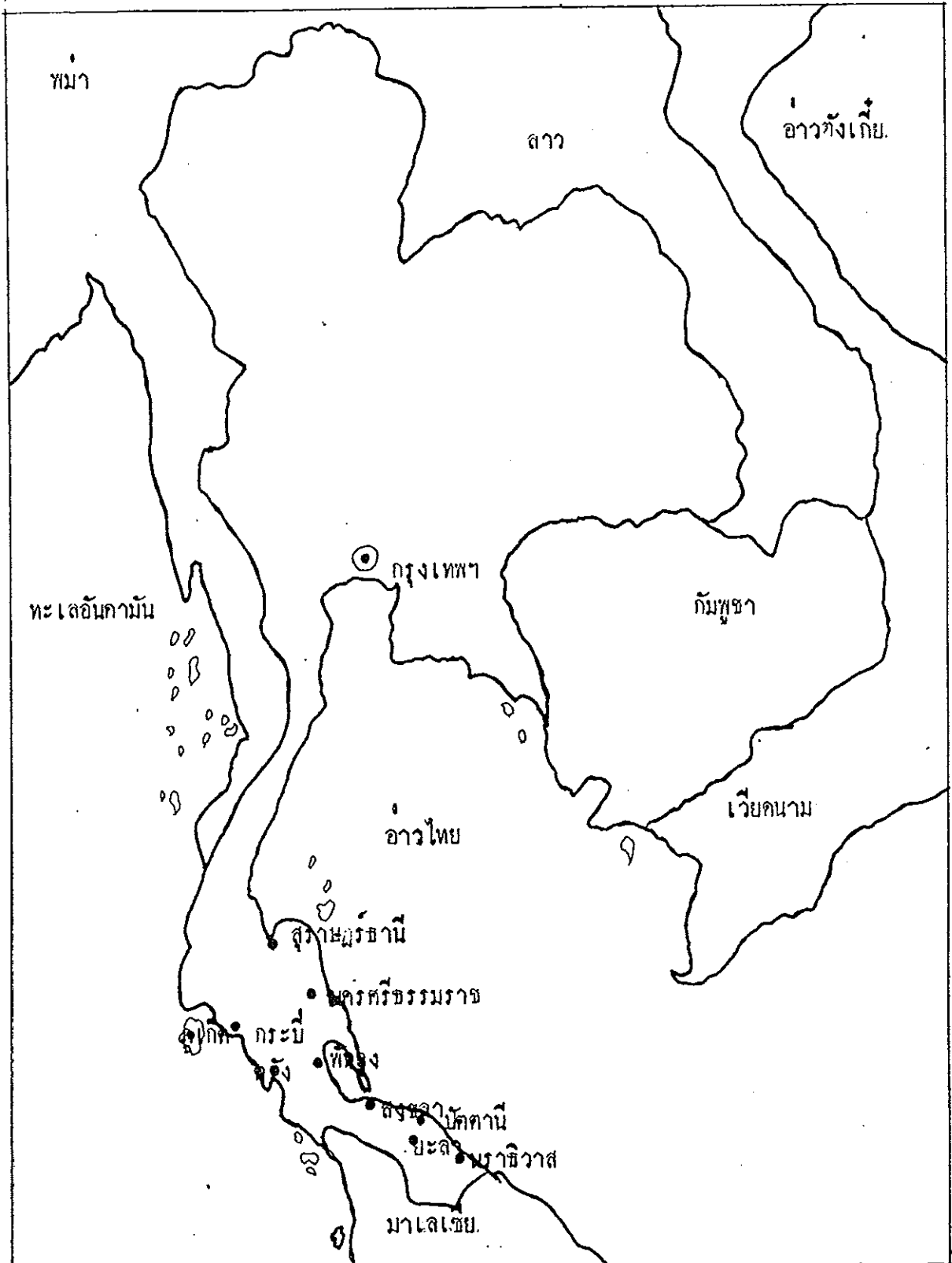
(1) ไม่เคย (2) เลิกใช้มานานกว่า 1 ปีแล้ว (3) ยังใช้อยู่

3. ท่านเคยใช้ฉนวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 เซนติเมตร จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่
 (1) ไม่เคย (2) เลิกใช้มานานกว่า 1 ปีแล้ว (3) ยังใช้อยู่
4. ท่านเคยใช้ไท่หนึ่งจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่
 (1) ไม่เคย (2) เลิกใช้มานานกว่า 1 ปีแล้ว (3) ยังใช้อยู่
5. ท่านเคยใช้ขี้ขี้จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่
 (1) ไม่เคย (2) เลิกใช้มานานกว่า 1 ปีแล้ว (3) ยังใช้อยู่
6. ท่านเคยใช้ไม้ระจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหรือไม่
 (1) ไม่เคย (2) เลิกใช้มานานกว่า 1 ปีแล้ว (3) ยังใช้อยู่
- II. แนวปฏิบัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา
7. ถ้าผู้นำหมู่บ้านของท่านขอความร่วมมือไม่ให้ทุกคนทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงในทะเลสาบ ท่านจะปฏิบัติตามได้หรือไม่
 (1) ได้ (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่ได้
8. ท่านเคยทิ้งเศษอวน เศษกระดาษ กุ้งพลาสติก ขยะของเหลือใช้ต่าง ๆ ลงในทะเลสาบหรือไม่
 (1) ไม่เคย (2) ทิ้งบ้างไม่ทิ้งบ้าง (3) ทิ้งเป็นประจำ
9. ท่านเคยปรึกษากับเพื่อนบ้านเพื่อแก้ปัญหาการตื้นเขินของทะเลสาบสงขลาบ้างหรือไม่
 (เช่น การขุดลอกเลน หรือการขุดลอกร่องน้ำในทะเลสาบ)
 (1) พุดกันเป็นประจำ (2) เคยพุดบ้าง (3) ไม่เคยพุดเลย
10. ท่านเคยปลูกต้นไม้บริเวณป่าชายเลนริมทะเลสาบบ้างหรือไม่
 (1) เคยปลูกหลายครั้ง (2) เคยปลูกครั้งสองครั้ง (3) ไม่เคยปลูกเลย
11. ท่านเคยตัดต้นไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่ตามริมฝั่งของทะเลสาบมาใช้ประโยชน์บ้างหรือไม่
 (1) ไม่เคย (2) นาน ๆ จึงตัดมาใช้บ้าง (3) ตัดมาใช้เป็นประจำ

- III. แนวปฏิบัติในการมีบทบาทสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา
12. หากทางราชการขอความร่วมมือจากชาวประมงทุกคนให้เลิกใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่า 5 เซนติเมตร จับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ท่านจะปฏิบัติตามได้หรือไม่
- (1) ได้ (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่ได้
13. ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมาท่านเคยปล่อยลูกกุ้ง ลูกปลา ลงในทะเลสาบบ้างหรือไม่
- (1) ปล่อยเป็นประจำ (2) ปล่อยบ้างไม่ปล่อยบ้าง (3) ไม่เคยปล่อยเลย
14. ท่านเคยพูดให้ลูกหลานฟังเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายบ้างหรือไม่ เช่น อวนตาถี่ ยาเบื่อเมา ใช้ไฟฟ้าช็อต
- (1) พูดให้ฟังเป็นประจำ (2) พูดให้ฟังบ้าง (3) ไม่เคยพูดเลย
15. ท่านเคยมีส่วนร่วมในโครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในทะเลสาบสงขลาบ้างหรือไม่ (เช่น บริจาคเงิน ร่วมประชุม การร่วมงาน หรือสนับสนุนด้านอื่น ๆ)
- (1) มีส่วนร่วมทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง (2) มีส่วนร่วมครั้งสองครั้ง
- (3) ไม่เคยมีส่วนร่วมเลย
16. ท่านสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้างหรือไม่
- (1) ติดตามเป็นประจำ (2) สนใจเป็นบางครั้ง
- (3) ไม่สนใจเลย

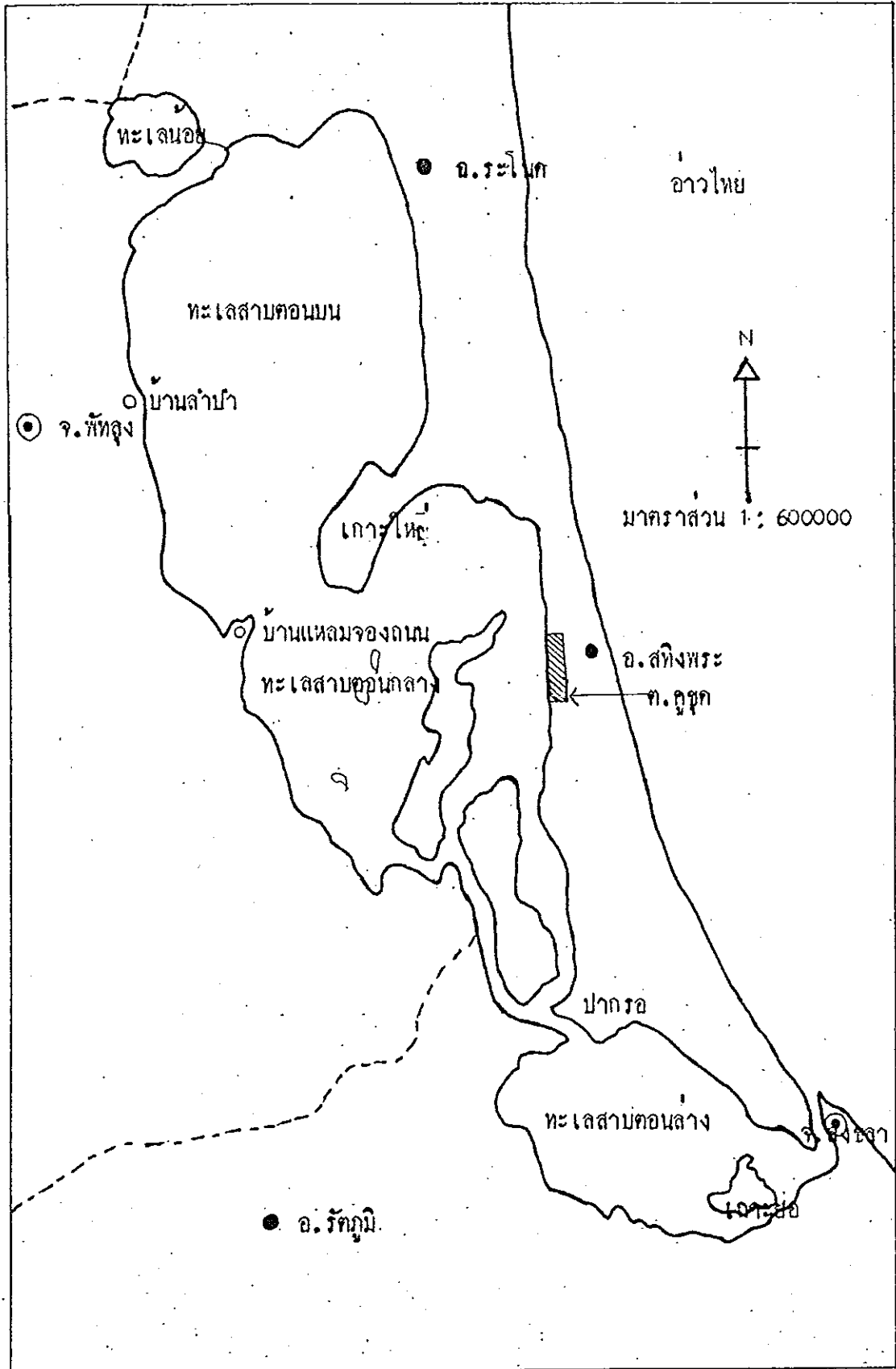
ภาคผนวก ข

ภาพประกอบ ภาคผนวก ช

แผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดสงขลา

ภาพประกอบ ภาคผนวก ข แผนที่แสดงที่ตั้งของทะเลสาบสงขลา และพื้นที่ทำการ
ศึกษา

ภาคผนวก ค

ตารางภาคผนวก 4 ปริมาณสัตว์น้ำที่ขึ้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากทะเลสาบสงขลา

ปี เดือน	ปริมาตร, เมตริกตัน												รวม	เฉลี่ย
	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2534		
ม.ค.	39.28	37.36	34.33	24.13	38.57	12.05	7.81	9.66	5.34	24.41	9.45	23.29	265.68	22.14
ก.พ.	20.67	37.21	17.22	10.17	38.07	19.04	7.26	6.66	11.65	16.23	12.19	18.51	215.84	18.00
มี.ค.	23.06	39.26	35.03	41.41	50.28	29.31	23.51	18.81	28.43	31.33	9.30	32.10	362.43	30.20
เม.ย.	22.53	16.68	35.72	29.53	50.30	34.91	26.88	27.39	37.87	29.12	14.01	31.09	356.03	29.67
พ.ค.	21.26	25.36	36.74	35.86	39.01	23.53	24.53	25.83	26.36	24.33	14.38	25.94	323.13	26.93
มิ.ย.	21.82	9.71	30.26	45.90	31.26	19.55	24.48	24.87	19.38	19.68	13.45	18.64	279.00	23.25
ก.ค.	15.34	12.07	30.25	47.21	22.87	14.79	19.51	19.03	17.81	10.49	10.13	15.23	234.73	19.56
ส.ค.	16.60	11.47	15.95	49.72	25.01	15.38	25.19	18.13	27.27	12.06	12.17	17.14	247.09	20.59
ก.ย.	21.74	16.53	18.18*	47.26	22.40	22.70	27.43	22.78	29.24	11.43	11.41	20.37	271.47	22.62
ต.ค.	32.58	15.07	23.59	58.15	19.32	24.72	16.18	25.40	25.29	11.62	18.46	25.19	295.58	24.63
พ.ย.	80.97	30.48	27.71	117.15	112.50	71.82	48.61	44.43	44.08	15.52	24.80	20.08	638.15	53.18
ธ.ค.	58.10	45.29	42.06	76.87	28.91	9.70	27.00	132.47	11.91	24.11	18.01	5.53	479.96	400.00
รวม	373.95	296.49	347.04	583.96	478.50	297.86	278.39	375.46	284.63	230.93	173.76	253.11	3,974.09	331.17
เฉลี่ย	31.16	24.70	28.92	48.66	39.87	24.82	23.19	31.28	23.71	19.24	14.48	31.09	-	-

ที่มา : ยนต์ มุสิก, 2537 : 13.

ตารางภาคผนวก 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่นด้วย จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย/เดือน

การประกอบอาชีพอื่น	รายได้เฉลี่ย/เดือน (บาท)				
	< 2,000	2,001-3,000	3,001-4,000	4,001-5,000	> 5,000
ประกอบอาชีพอื่นด้วย	5 (71.4)	23 (79.3)	19 (95.0)	16 (94.1)	10 (90.9)
ไม่ประกอบอาชีพอื่น	2 (28.6)	6 (20.7)	1 (5.0)	1 (5.9)	1 (9.1)
รวม	7 (100.0)	29 (100.0)	20 (100.0)	17 (100.0)	11 (100.0)

ตารางภาคผนวก 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและ
รายได้เฉลี่ย/เดือน

ระดับการ ศึกษา	รายได้เฉลี่ย/เดือน (บาท)				
	< 2,000	2,001-3,000	3,001-4,000	4,001-5,000	> 5,000
ไม่ได้รับการ ศึกษา	-	1 (3.5)	-	-	1 (9.1)
ป.1-ป.4	4 (57.1)	15 (51.7)	13 (65.0)	11 (64.7)	7 (63.6)
ป.5-ป.7	3 (42.9)	8 (27.6)	1 (5.0)	4 (23.5)	2 (18.2)
สูงกว่า ป.7	-	5 (17.2)	6 (30.0)	2 (11.8)	1 (9.1)
รวม	7(100.0)	29(100.0)	20 (100.0)	17 (100.0)	11(100.0)

ภาคผนวก ง

เครื่องมือประมง

ภาพประกอบภาคผนวก 1 อวน

ภาพประกอบภาคผนวก 2 อวนกุ้งนา

ภาพประกอบภาคผนวก 3 แนด

ภาพประกอบภาคผนวก 4 ชุดดีกปลา

ภาพประกอบภาคผนวก 5 เบ็ดราว

ภาพประกอบภาคผนวก 6 กระบอกไม้ไผ่

ภาพประกอบภาคผนวก 7 ฉมวก

ภาพประกอบภาคผนวก 8 สุ่ม

ภาพประกอบภาคผนวก 9 แท

ภาพประกอบภาคผนวก 10   ทุ่น (ผูกเชือกสำหรับกึ่ง)

ภาพประกอบภาคผนวก 11   เทียว

ภาพประกอบภาคผนวก 12 ไช้กิ่งก้ามกราม (ทำด้วยไม้ไผ่)

ภาพประกอบภาคผนวก 13 ไช้กิ่งก้ามกราม (ทำด้วยหวด)

ภาพประกอบภาคผนวก 14 ไซกิงนา

ภาพประกอบภาคผนวก 15 ไซปลาช่อน

ภาพประกอบภาคผนวก 16 ไช้ฝรั่ง (แบบทรงกลม)

ภาพประกอบภาคผนวก 17 ลักษณะการวางไช้ฝรั่งแบบทรงกลม

ภาพประกอบภาคผนวก 18 ไช้เิ่ง (แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า)

ภาพประกอบภาคผนวก 19 ลักษณะการวาง ไช้เิ่งแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ภาพประกอบภาคผนวก 20 ^ข ซึ่ง (ทำด้วยไม้)

ภาพประกอบภาคผนวก 21 ^ข ซึ่ง (ทำด้วยอวน)

ภาพประกอบภาคผนวก 22 ไม้ระ

ภาพประกอบภาคผนวก 23 ลักษณะการวางไม้ระ